2600
1943

ФОНДЪ
„АРТИЛЕРИЙСКИ ПРЕГЛЕДЪ“

ФРАНЦУЗКИ ВРЕМЕНЕНЪ ПРАВИЛНИКЪ
ЗА
ДЕЙСТВИЯТА НА ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ

ЧАСТЬ II.

ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ ВЪ БОЯ

КНИГА IV.

ОТБРАНА срещу ХВЪРЧИЛА

1925 год.

Превелъ полковникъ РУСЕВЪ

О.В.А. „Г. С. РАКОВСКИ“
БИБЛИОТЕКА
ОСНОВЕН ФОНД

София
Печатница на Армейския В.-издателски фондъ
1933

2690
1943

ФОНДЪ
„АРТИЛЕРИИСКИ ПРЕГЛЕДЪ“

ФРАНЦУЗКИ ВРЕМЕНЕНЪ ПРАВИЛНИКЪ
ЗА
ДЕЙСТВИЯТА НА ВЪЗДУШНИТЪ СИЛИ

ЧАСТЬ II.

ВЪЗДУШНИТЪ СИЛИ ВЪ БОЯ

КНИГА IV.

ОТБРАНА СРЕЩУ ХВЪРЧИЛА

1925 год.

Превелъ полковникъ РУСЕВЪ

О.К.А. „Г. С. Раковски“
БИБЛИОТЕКА
ОСНОВЕН ФОНД

София
Печатница на Армейския В.-издателски фондъ
1933

О.В.А. „Г. С. Раковски"
БИБЛИОТЕКА
42446
ОСНОВЕН ФОНД

ФРАНЦУЗКИ ВРЕМЕНЕНЪ ПРАВИЛНИКЪ

ЗА ДЕЙСТВИЯТА НА ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ.

Часть II.

ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ ВЪ БОЯ.

Книга IV.

ОТБРАНА СРЕЩУ ХВЪРЧИЛА.

1925 г.

ПРЕДГОВОРЪ.

Различнитѣ срѣдства, освенъ въздушнитѣ сили (противовъздушна артилерия, прожектори, заградителни балони, маскировка, срѣдства за лична защита), създадени и употрѣбени презъ последнята война за борба специално противъ въздушниятъ противникъ, образуваха къмъ края на войната едно цѣло, опредѣлено съ израза: *отбрана срещу хвърчила* или по-кѫсо съ означението *Д.С.А.* (défense contre aéronefs).

Въ армиитѣ това цѣло отъ срѣдства, назначени да действуватъ въ тѣсна и непрекѫсната връзка съ въздушнитѣ сили, е тактически подчинено на командуването на армейскитѣ въздушни сили.

Въ мирно време е неудобно да се запази първичната форма на Д.С.А. Различни съображения, главно отъ техническо естество, налагатъ на командуването да върне на армиитѣ, отъ които сѫ били отдѣлени, различнитѣ елементи, образуващи Д.С.А.

При сѫществуващата организация, само противовъздушната артилерия и прожекторитѣ, придадени къмъ сѫщата, влизатъ въ състава на мирновременнитѣ части; другитѣ специални срѣдства на Д.С.А. (заградителни балони, върнати на въздухоплаването, картечници и др.) се формиратъ въ части само при мобилизация.

Но въ организацията на въздушната отбрана въ военно време *принципътъ за съвмѣстното употрѣбление на Д.С.А. съ въздушнитѣ сили остава като основенъ*. Ето защо, за да се подготви прилагането на този принципъ, отъ мирно време трѣбва да се уреди една постоянна и тѣсна връзка между

то трѣбва да се обучава въ тѣсенъ контактъ съ
сили и въздушнитѣ сили, които трѣбва да позна-
защото тѣ ще я употрѣбяватъ.
ръзка се реализира чрезъ Общата Инспекция на
сили, отъ една страна, и отъ голѣмитѣ въздушни
които се придаватъ полковетѣ отъ Д.С.А. отъ

а само специалнитѣ правила за употрѣблението
тѣ срѣдства, разхвърлени въ многобройни пра-
авно отъ техническо естество, даватъ указания за
на Д.С.А. Никаква доктрина за употрѣбата на
е е установена, нито въ рамкитѣ на съвмѣстнитѣ
разнитѣ срѣдства на Д.С.А. помежду имъ, нито
з за съвмѣстното действие на Д.С.А. съ въз-
ли.
щиятъ правилникъ има за цель да запълни този

инъ едновременно и върху добития отъ войната
ху възможноститѣ и тенденциитѣ на днешното
ване, тоя правилникъ поставя общитѣ правила за
ието на Д.С.А., прилагането на които показа тѣх-
образность. Но тия правила, лишени отъ скована
ть, не могатъ да бждатъ прилагани неизмѣнно.
за настоящия моментъ и оставатъ за въ бждаще
ободa за измѣнения, които биха се наложили въ
отъ напредъка въ въздухоплаването. Въ това
настоящиятъ правилникъ е само временень.
ценъ въ общитѣ рамки на въздушната борба, на-
правилникъ, естествено, се включва въ общия
за употрѣбата на въздушнитѣ сили, отъ който
а книга IV отъ II му часть.
раздѣля на две части, допълнени съ приложения.
I. разглежда ролята на Д.С.А., нейнитѣ срѣдства,
ствия, организацията и командуването ѝ.
II. разглежда употрѣбата на Д.С.А; употрѣбата
ата на Д.С.А. по отдѣлно, употрѣбата на тия
мбинирано, употрѣбата имъ съвмѣстно съ въз-
или въ течение на различнитѣ бойни операции
ойскитѣ, тъй и въ вжтрешностьта.
ложенията сж дадени технически сведения от-
зонитѣ на действие (досѣгаемостьта) на противо-
артилерия и прожекторитѣ, примѣри за раз-
нѣкои отъ срѣдствата на Д.С.А., придружени
служащи само за упжтване на изпълнителитѣ;
отчети за въздушната дейность.
ста, за означаване съвокупностьта отъ срѣдствата,
означението Д.С.А. Това означение, което е до-
разпространение и е известно на всички, се за-

държа, като се изключи отъ съдържанието м
израза „отбрана срещу летателни машини“ по
бражения: преди всичко, изразътъ „отбрана сре
машини“ изразява едно действие, една цель, та
трѣблението му за означаване на срѣдствата
удобно; следъ това, сжщиятъ изразъ представя
създаде едно забъркване, тъй като той е анал
нятието „въздушна отбрана“ и подразбира упо
на авиацията заедно съ другитѣ срѣдства за
въздушниятъ противникъ. Думата Д. С. А., у
опредѣляне съвокупностьта отъ срѣдства за де
да бжде тълкувана по аналогиченъ начинъ как
пехота и пр.

Часть I.

ПРИНЦИПИ ЗА УПОТРѢБЛЕНИЕТО И ОРГАНИЗАЦИ

Глава I

НАЗНАЧЕНИЕТО НА Д.С.А. И НЕЙНИТѢ ХА ОСОБЕНОСТИ.

Членъ 1.

Общото назначение на Д.С.А.

1. Д.С.А. образува единъ отъ главнит противовъздушната отбрана.

Тя действува въ постоянна връзка съ въз изобщо, а особено съ ловжийскитѣ.

Въ връзка съ ловжийскитѣ въздушни стоятелно, когато такива липсватъ; тя се стр жава неприятелскитѣ летателни машини и въ да имъ прѣчи да изпълнятъ възложенитѣ имъ

Тя осигурява една непрекжсната служб наблюдение, съ огледъ да събира всички све телно въздушната дейность на противника, к тая служба веднага изпраща до всички органи товарени да ги използуватъ, или на които ще да бждатъ известни.

По тоя начинъ тя помага на въздушна цѣлата зона (войскова и вжтрешна), достж ниятъ противникъ, и съдействува на скрива въздушни операции.

Членъ 2.

Резултати отъ действията на Д.С

2. Д.С.А. може да добие значителенъ *ефектъ*, който въ резултатъ може да даде и строя на неприятелскитѣ хвърчила.

Д.С.А., която трѣбва да се обучава въ тѣсенъ контактъ съ въздушнитѣ сили и въздушнитѣ сили, които трѣбва да познаватъ Д.С.А., защото тѣ ще я употрѣбяватъ.

Тая връзка се реализира чрезъ Общата Инспекция на въздушнитѣ сили, отъ една страна, и отъ голѣмитѣ въздушни единици, на които се придаватъ полковетѣ отъ Д.С.А. отъ друга.

До сега само специалнитѣ правила за употрѣблението на различнитѣ срѣдства, разхвърлени въ многобройни правилници, главно отъ техническо естество, даватъ указания за употрѣбата на Д.С.А. Никаква доктрина за употрѣбата на оржжието не е установена, нито въ рамкитѣ на съвмѣстнитѣ действия на разнитѣ срѣдства на Д.С.А. помежду имъ, нито въ рамкитѣ за съвмѣстното действие на Д.С.А. съ въздушнитѣ сили.

Настоящиятъ правилникъ има за цель да запълни този недостигъ.

Основанъ едновременно и върху добития отъ войната опитъ и върху възможноститѣ и тенденциитѣ на днешното въздухоплаване, тоя правилникъ поставя общитѣ правила за употрѣблението на Д.С.А., прилагането на които показа тѣхната целесъобразность. Но тия правила, лишени отъ скована схематичность, не могатъ да бждатъ прилагани неизмѣнно. Тѣ важатъ за настоящия моментъ и оставатъ за въ бждаще нуждата свобода за измѣнения, които биха се наложили въ зависимость отъ напредъка въ въздухоплаването. Въ това отношение настоящиятъ правилникъ е само временен.

Създаденъ въ общитѣ рамки на въздушната борба, настоящиятъ правилникъ, естествено, се включва въ общия правилникъ за употрѣбата на въздушнитѣ сили, отъ който той образува книга IV отъ II му часть.

Той се раздѣля на две части, допълнени съ приложения.

Часть I. разглежда ролята на Д.С.А., нейнитѣ срѣдства, нейнитѣ действия, организацията и командуването ѝ.

Часть II. разглежда употрѣбата на Д.С.А; употрѣбата на срѣдствата на Д.С.А. по отдѣлно, употрѣбата на тия срѣдства комбинирано, употрѣбата имъ съвмѣстно съ въздушнитѣ сили въ течение на различнитѣ бойни операции както отъ войскитѣ, тъй и въ вжтрешностьта.

Въ приложенията сж дадени технически сведения относително зонитѣ на действие (досѣгаемостьта) на противовъздушната артилерия и прожекторитѣ, примѣри за развръщане на нѣкои отъ срѣдствата на Д.С.А., придружени съ схеми и *служащи само за упжтване на изпълнителитѣ;* образци отъ отчети за въздушната дейность.

Въ текста, за означаване съвокупностьта отъ срѣдствата, е запазено означението Д.С.А. Това означение, което е добило общо разпространение и е известно на всички, се задържа, като се изключи отъ съдържанието му смисъла на израза „отбрана срещу летателни машини" по следнитѣ съображения: преди всичко, изразътъ „отбрана срещу летателни машини" изразява едно действие, една цель, така щото употрѣблението му за означаване на срѣдствата ще бжде неудобно; следъ това, сжщиятъ изразъ представя опасность да създаде едно забъркване, тъй като той е аналогиченъ на понятието „въздушна отбрана" и подразбира употрѣблението и на авиацията заедно съ другитѣ срѣдства за борба срещу въздушниятъ противникъ. Думата Д. С. А., употрѣбена за опредѣляне съвокупностьта отъ срѣдства за действие, трѣбва да бжде тълкувана по аналогиченъ начинъ както артилерия, пехота и пр.

Часть I.

ПРИНЦИПИ ЗА УПОТРѢБЛЕНИЕТО И ОРГАНИЗАЦИЯТА НА Д. С. А

Глава I

НАЗНАЧЕНИЕТО НА Д.С.А. И НЕЙНИТѢ ХАРАКТЕРНИ ОСОБЕНОСТИ.

Членъ 1.

Общото назначение на Д.С.А.

1. Д.С.А. образува единъ отъ главнитѣ елементи на противовъздушната отбрана.

Тя действува въ постоянна връзка съ въздушнитѣ сили изобщо, а особено съ ловжийскитѣ.

Въ връзка съ ловжийскитѣ въздушни сили или самостоятелно, когато такива липсватъ, тя се стреми да унищожава неприятелскитѣ летателни машини и въ всѣки случай да имъ прѣчи да изпълнятъ възложенитѣ имъ задачи.

Тя осигурява една непрекжсната служба за въздушно наблюдение, съ огледъ да събира всички сведения относително въздушната дейность на противника, които сведения тая служба веднага изпраща до всички органи, които сж натоварени да ги използуватъ, или на които ще бжде полезно да бждатъ известни.

По тоя начинъ тя помага на въздушната защита на цѣлата зона (войскова и вжтрешна), достжпна за въздушниятъ противникъ, и съдействува на скриването на нашитѣ въздушни операции.

Членъ 2.

Резултати отъ действията на Д.С.А.

2. Д.С.А. може да добие значителенъ *материаленъ ефектъ*, който въ резултатъ може да даде изваждането отъ строя на неприятелскитѣ хвърчила.

За да избѣгнатъ отъ тоя ефектъ, тия хвърчила се принуждаватъ да летятъ и маневриратъ на твърде голѣми височини; съ това се създаватъ прѣчки, по нѣкога значителни, за изпълнението на тѣхнитѣ задачи.

Върху нѣкои летци Д. С. А. може да произведе чувствителенъ *мораленъ ефектъ*, така щото да ги застави да напустнатъ изпълнението на задачитѣ си.

Най-после, както чрезъ сведенията, които тя доставя на нашитѣ летателни машини, тъй и чрезъ разпръсването на неприятелскитѣ сгжстени строеве, което тя може да извърши, тя съдействува твърде много на действията на нашитѣ въздушни сили.

Членъ 3.

Различни задачи на Д.С.А.

3. Различнитѣ задачи, които могатъ да бѫдатъ възлагани на Д. С. А., могатъ да се отнесатъ къмъ една отъ слѣднитѣ категории:

— Задачи по защитата.
— Задачи по наблюдаване на въздуха и разузнаване.
— Специални задачи.

а) *Задачи по защитата.*

4. Въ тая категория влизатъ всички задачи, имащи за цель *защитата* (срещу въздушнитѣ предприятия) на войскитѣ, на уязвимитѣ армейски пунктове, отъ една страна; на различнитѣ зони отъ територията — отъ друга страна.

Тия задачи сѫ слѣднитѣ:

— принуждаване неприятелскитѣ хвърчила да се държатъ задъ своитѣ линии и колкото е възможно по далечъ отъ фронта;

— принуждаване да се върнатъ ония отъ тѣхъ, които сѫ сполучили да преминатъ или да летятъ надъ нашитѣ линии*), или, въ всѣки случай, попрѣчване на изпълнението на тѣхнитѣ задачи;

— защита срещу въздушни ахлувания, които не сѫ могли да бѫдатъ предотвратени, върху уязвимитѣ пунктове на войсковия тилъ и вѫтрешностьта;

— заблуждаване неприятелското въздушно наблюдение;

— помагане на защитата на наблюдателнитѣ балони;

— даване технически съвети на командуването и гражданскитѣ власти по създаването на мѣрки за лична защита срещу действията на въздушнитѣ бомби.

*) Особенно ловджийскитѣ самолети, отиващи да атакуватъ нашитѣ апарати, които регулиратъ стрелбата, или преследващи нашитѣ разузнавателни и бомбардировачни апарати, които се връщатъ задъ нашитѣ линии следъ налети върху противника.

в) *Задачи по наблюдението на въздуха и разузнаването.*

5. Д.С.А. подържа непрекѫснато, денемъ и нощемъ, бдително наблюдение върху всичкитѣ части на небето, които сѫ достѫпни за неприятелскитѣ хвърчила. Цельта на това наблюдение е *откриването* на въздушнитѣ предприятия на противника; опрѣдѣляне *кому принадлежатъ хвърчилата*, условията за тѣхното летение и изваждане, споредъ това, на заключението за тѣхнитѣ вѣроятни намѣрения.

Така събранитѣ отъ Д.С.А. сведения трѣбва да бѫдатъ предадени на всички ония органи, които иматъ нуждата да бѫдатъ освѣтлявани за въздушната дейность на противника.

Споредъ тѣхния специаленъ видъ, тия сведения могатъ да бѫдатъ класирани въ слѣднитѣ 4 категории:

— *сведения за предупреждаване* (*тревога*), които иматъ за цель да позволятъ своевременното намѣсване на различнитѣ срѣдства за въздушна защита (ловджийски сили и Д.С.А.) и поставянето въ действие на срѣдствата за лична защита отъ застрашенитѣ войски и население;

— *осведомителни сведения*, които иматъ назначение да освѣтляватъ командуването върху вида, силата и тактиката на въздушнитѣ срѣдства, употрѣбявани отъ противника;

— *сведения за сигнализиране на въздухоплаването*, имащи назначение да облегчатъ трудноститѣ на наблюдението отъ нашитѣ самолети или да упѫтватъ сѫщитѣ, когато тѣ сѫ се заблудили при връщането си отъ нощенъ налетъ;

— *специални сведения* отнасящи се било до слизането на подозрителни самолети въ тила на войскитѣ, било до сигналитѣ размѣнявания между неприятелскитѣ хвърчила и шпионитѣ, действуващи въ нашитѣ линии.

с) Специални задачи.

6. При условие, че не ще срещне никакви затруднения при изпълнението на горнитѣ задачи, които оставатъ нейни *главни задачи*, Д.С.А. може да бѫде привлѣчена да обстрелва наблюдателнитѣ (привързани) балони*) на противника, а при *съвършенно изключителни условия* — бойнитѣ кола и други далечни цели на бойното поле**).

*) Когато тия балони се появяватъ въ досѣгаемата зона, тѣ трѣбва да бѫдатъ веднага обстреляни отъ батареитѣ; но изобщо, за да ги достигне, противовъздушната артилерия трѣбва да постави напредъ отдѣлни 75 м.м. автомобилни орждия, които въ периода на установяването на фронта заематъ позициитѣ си презъ нощьта, оставатъ безъ да стрелятъ до появяването на цели и се оттеглятъ веднага, щомъ произведатъ стрелбата си. Ако този начинъ за действие и да има изгледъ за добри резултати, той излага на изваждане отъ строя една рѣдка и скѫпа матер. часть и въ всѣки случай отслабва въздушната отбрана на секторитѣ.

**) Запалкитѣ на противовъздушнитѣ снаряди нѣматъ ударно приспособление, затова частитѣ, натоварени съ земна стрелба, трѣбва да бѫдатъ снабдени съ запалки, които могатъ да използуватъ.

Членъ 4.

Различни срѣдства на Д.С.А. Особеноститѣ на всѣко отъ тѣхъ. Разпредѣление на задачитѣ, които отъ това произлизатъ.

7. Отъ срѣдствата, съ които разполага Д.С.А., едни изпълняватъ активна, а другитѣ — пасивна роля.

Активни срѣдства сж:

— противовъздушна артилерия,
— прожектори,
— картечници (евентуално).

Пасивни срѣдства сж:

— заградителни балони,
— специални срѣдства за маскировка,
— мѣрки за лична защита.

А. Противовъздушна артилерия.

8. Материалната часть на противовъздушната артилерия е конструирана главно за стрелба съ жгли на възвишение поголѣми отъ 10^0. Тя издържа само съ цената *на голѣма* умора стрелбитѣ, произвеждани съ жгли възвишение между 0 и 10^0.

Отъ тукъ следва, че тая материална часть, слабо пригодена за земна стрелба, трѣбва да бжде употрѣбявана за такава само при твърде изключителни условия.

Материалната часть бива два вида:

— подвижна,
— полуподвижна.

Подвижна материална часть е:

— 7·5 см. автомобилно противовъздушно орждие,
— 7·5 см. реморкирано противовъздушно орждие.

Полуподвижна материална часть е:

— 7·5 см. П. В. орждие на платформа,
— 10·5 см. П. В. орждие на платформа.

а) 75 см. автомобилно П. В. орждие.

9. Стрелковата единица се състои отъ 7·5 см. автомобилно П. В. орждие и една 7·5 см. автомобилна ракла.

Орждието се състои отъ едно 7·5 см. тѣло (сжщо като полското), свързано съ специаленъ боенъ спирачъ, който допуща стрелба съ жгли на възвишение отъ 0 до 70^0. Тѣлото съ спирача сж поставени върху дънеръ подвиженъ около вертикалната си ось, неподвижно скрѣпена съ автомобилното шаси.

Границитѣ на хоризонталното завъртане сж 240^0, т. е. орждието има единъ мъртавъ секторъ отъ 120^0.

Теглото на орждието въ походно положение е 5600 кгр. Времето, нуждно за преминаване въ положение за стрелба, е около 2 минути. Раклата вози 180 изстрела. Раклата, споредъ

вида на бойнитѣ припаси, съ които е натоварена, въ походно положение тежи: 6150 кгр. (бриз. гранати) или 6500 кгр. (шрапнели).

Материалната часть на 7·5 см. автомобилно орждие има *голѣма стратегическа подвижность върху добри пжтища*; обратно — по почвени пжтища тя се движи твърде трудно; слаба и размита почва за това орждие е съвършено непроходима.

Нейната тактическа подвижность, зависяща отъ състоянието на мѣстнитѣ пжтища, може да бжде *много добра* върху твърда мѣстность, богато снабдена съ коларски пжтища.

Устроено за стрелба по „видими" цели, 7·5 см. автомобилно орждие изисква поле за стрелба съ голѣмъ хоризонталенъ и вертикаленъ обзоръ, отъ гдето произлизатъ голѣмитѣ трудности за дефилирането му отъ погледитѣ на противника.

Единицитѣ отъ предната линия, въоржжени съ тая материална часть и натоварени съ стрелба по низколетящи самолети (най-малко на височина 500 м.), обикновено лесно се забелязватъ.

Отъ друга страна, тъй като тѣ сж твърде уязвими, поради присжтствието на позицията на деликатна материална часть и инструменти, които е невъзможно да бждатъ разпръснати или закрити, безъ да се повреди на тѣхното добро действие и тъй като повечето отъ тѣхъ изискватъ относително спокойствие за правилно извършване на стрелбата, тѣ се принуждаватъ къмъ често смѣняване*) на мѣсторазположението си, за да изпълнятъ възлаганитѣ имъ задачи.

Най-после, неспособността на 7·5 см. автомобилно орждие да води непрѣка стрелба, а особено нощна *стрелба по звука*, налага сжщото да се използува при отбраната на уязвими пунктове само при липса на други противовъздушни части.

в) 7·5 см. реморкирано орждие.

10. Единицата се състои отъ едно 7·5 см. п. в. реморкирано орждие, теглено отъ тракторъ, който носи бойнитѣ припаси.

Орждието е съставено отъ една цевь (сжща както на полското орждие), свързана съ специаленъ боенъ спирачъ (еднакъвъ съ тоя на 7·5 см. автомобилно орждие). Цевьта съ

---

*) Тѣхното мѣстене е въ зависимость отъ вида на мѣстността и начина за мѣрене на височинитѣ. При високомѣръ съ голѣма база, различнитѣ позиции трѣбва да се търсятъ въ съседство съ телефоннитѣ линии на службата за мѣрене на височинитѣ, които линии трѣбва да бждатъ запазвани и употрѣбвани колкото може по дълго време. При високомѣръ съ кжса база, изборътъ на позицията остава да зависи само отъ вида на мѣстността.

бойниятъ спирачъ сж монтирани върху дънеръ подвиженъ около вертикалната си ось и неподвиженъ спрѣмо шасито на реморкето, което е съ 2 колелета. Дънерътъ се върти на 360°, отъ гдето следва, че това орждие нѣма мъртавъ секторъ.

Общото тегло на орждието въ походно положение е 3460 кгр. Времето необходимо за преминаване отъ походно въ бойно положение е 5 до 6 минути.

Тракторитѣ, които се използуватъ за сега, сж отъ индустриаленъ типъ и сж въ състояние да носятъ 180 изстрела за 7·5 см. орждие; теглото на трактора е около 6000 кгр.

При поставяне на орждието въ бойно положение, бойнитѣ припаси, возени въ сандъци, се стоварватъ близко около орждието, а тракторътъ се отдалечава отъ позицията.

7·5 см. реморкирано орждие притежава *стратегическа подвижность* по-слаба отъ тая на 7·5 см. автомобилно орждие; освенъ това, макаръ че е по добре приспособено за движение по лоша мѣстность, отколкото 7·5 см. автомобилно, това орждие има *слаба тактическа подвижность* *)

Въпрѣки неговото устройство за непрѣка стрелба (то може сжщо тъй да води и прѣка стрелба), при 7·5 см. реморкирано орждие, свързано съ единъ централенъ апаратъ за стрелба, отъ който то не може да бжде отдалечавано произволно много, явяватъ се, макаръ и въ по-малка степень, отколкото при 7·5 см. автомобилно орждие, голѣми трудности при дефилирането му отъ погледитѣ на противника **).

Частитѣ отъ преднитѣ линии, въоржжени съ тая материална часть и натоварени съ стрелба по низколетящи апарати, сжщо тъй лесно се наблюдаватъ. Отъ друга страна (по съображения подобни на тия за 7·5 см автомобилно орждие), тъй като материалната часть е твърде уязвима, батареитѣ се принуждаватъ къмъ често премѣстване, за да изпълнятъ задачитѣ си.

Тѣхната малка тактическа подвижность, която ги прави малко способни за такова мѣстене, подсказва, че използуването имъ при подобни условия често ще бжде случайно. Такова употрѣбление изглежда търпимо само въ ония случаи, когато проходимостьта на мѣстностьта *решително ще пръчи* на развръщането и маневрирането на 7·5 см. автомобилни части.

---

*) Тактическата подвижность на батареитѣ се намалява най-много отъ преминаването въ бойно положение, за което се изхабява доста време, отъ трудното маневриране на тракторитѣ, отъ стоварването на бойнитѣ припаси, а сжщо тъй и отъ топографическата работа, която се налага, въ случаитѣ на непрѣка стрелба.

**) Въ случай на непрѣка стрелба, *само* централниятъ апаратъ трѣбва да вижда цельта. Неговото отдалечаване отъ орждието не трѣбва да надминава 200 м. и превишението му спрѣмо орждието не трѣбва да бжде по-голѣмо отъ 30 метра.

Напротивъ, способностьта на 7·5 реморкирано орждие къмъ непрѣка стрелба и особено къмъ нощна стрелба по звука, го прави за сега най-добро орждие отъ П. В. артилерия за защита на уязвимитѣ пунктове.

c) 7·5 см. П. В. орждие на платформа.

11. Единицата се образува отъ едно 7·5 см. орждие, неподвижно свързано съ една специална металическа рамка, образуваща лафетъ и което може да се върти върху една платформа. Самата платформа образува лафета-платформа. Това орждие не изисква специална зарядна ракла; бойнитѣ припаси се нареждатъ въ каквито и да е сандъци и се поставятъ около орждието

Орждието се образува отъ една цевь (еднаква съ тая на полското орждие), свързана съ специаленъ боенъ спирачъ (различенъ отъ тия на подвижнитѣ П. В. орждия), който позволява стрелба съ жгли на възвишение отъ 10 до 85°.

Лафетътъ лежи върху платформата чрезъ посрѣдството на една подлога и ролки; границитѣ на неговото хоризонтално завъртане сж 360°, отъ гдето следва, че това орждие нѣма мъртавъ секторъ.

Платформата е образувана отъ единъ релсовъ пжть за търкаляне, поставенъ хоризонтално на нивото на почвата и свързанъ чрезъ металически връзки съ една основа, която носи подлогата; тя има формата на единъ обърнатъ канусъ, за монтирането на който трѣбва да се приготви яма съ форма на пресѣченъ конусъ, дълбока 1 м., съ горенъ диаметъръ 4 м. и доленъ — 2 м.

Теглото на орждието на позиция е 3,000 кгр; необходимото време за поставяне въ бойно положение зависи отъ почвата и е около 15 часа.

Това орждие има само една относителна подвижность.

Въ случай на премѣстване, превозването се извършва съ камиони или конски кола, на които орждието се товари разглобено; времето, нуждно за демонтиране и натоварване на разнитѣ негови елементи, е около 6 часа. Приспособено за прѣка и непрѣка стрелба, то може да бжде употрѣбявано, въ връзка съ акустическата служба, за стрелба по звука.

Употрѣбявано нощемъ съ или безъ съдействие на прожектори, то представлява една добра материална часть за защита на уязвимитѣ пунктове.

d) 10.5 см. П. В. орждие на платформа.

12. Единицата се състои отъ едно 10·5 см. орждие, поставено върху лафетъ и платформа отъ сжщиятъ типъ както тия на 7·5 см. орждие. То не изисква специална зарядна ракла; бойнитѣ припаси наредени въ сандъци се поставятъ близко около него.

10·5 см. орждие се образува отъ една 10.5 см. цевь на 10·5 L моделъ 1913 год., свързана съ специаленъ боенъ спирачъ, който позволява стрелба съ жгли възвишение отъ 15 до 84°.

Лафетътъ платформа допуща завъртане на 360°,т. е. орждието нѣма мъртавъ секторъ.

Общото тегло на орждието на позиция е 5000 кгр; минималното време, необходимо за поставяне на орждието въ положение за стрелба,което зависи отъ почвата, е около 24 часа.

Премѣстването на материалната часть се извършва както при 7·5 см. орждие, но неговата по-голѣма тежесть и по-голѣмитѣ трудности при сглобяването му, го правятъ значително по-неподвижно.

Приспособено за прѣка и непрѣка стрелба, съ помощьта на акустическата служба, то може да бжде употрѣбено за стрелба по звука.

Употрѣбявано нощемъ, съ или безъ съдействието на прожекторитѣ, то представлява добра материална часть за защита на уязвимитѣ пунктове.

е) 7·5 и 10·5 см. П. В. орждия върху неподвижна платформа.

13. 7·5 см. и 10·5 см. П. В. орждия могатъ да бждатъ поставени за стрелба не само върху металически, разглобяеми платформи, описани по-горе, но и върху неподвижни платформи на зидана или бетонна основа и устроени било подъ, било надъ нивото на терена.

Тая материална часть не е способна за никакво премѣстване.

Досѣгаеми зони въ плоскостьта на стрелбата на различнитѣ орждия отъ противовъздушната артилерия.

(Вижъ приложение I.) *)

В. Прожектори.

14. Прожекторитѣ на Д. С. А. се употрѣбяватъ за освѣтяване на въздушнитѣ цели, които летятъ съ голѣми жгли на мѣстото.

Едни отъ тѣхъ, съ „теодолитна“ установка, могатъ да освѣтляватъ цели съ жгълъ на мѣстото до 75°, други — съ „карданна“ установка — до 90°.

Тия прожектори могатъ да освѣтляватъ и земни цели, но тѣхното употрѣбление въ тия случаи трѣбва да бжде като *изключение*.

Прожекторитѣ, употрѣбявани за сега въ частитѣ отъ Д.С.А. сж автомобилни; тѣхниятъ калибъръ, т. е. диаметъра на огледалото е 120 и 150 см.

*) Приложенията сж въ края на книгата.

Самиятъ прожекторъ се състои отъ параболическо огледало, което образува прожектора и въ фокуса на което е разположена електрическа джгова лампа; тая последнята се храни отъ една електропроизводна група, съ която е свързана съ помощьта на една верига, съставена отъ кабелъ, разпредѣлително табло и джговъ реостатъ.

Електропроизводната група се състои отъ динамо и моторъ, който го привежда въ движение.

Съвокупностьта отъ прожектора, електропроизводната група и веригата носи името *фотоелектрическа команда*.

Материалната часть на служба въ частитѣ отъ Д.С.А.

1. Команда 120 см.

15. Тия команди, които биватъ отъ различенъ типъ, се групиратъ въ две категории:

1) команда, която въ походно положение се състои отъ *една кола*.

Това сж командитѣ отъ типа R. L. и G., въ които прожекторътъ е монтиранъ върху една кола съ 4 колелета, натоварвана за движение върху платформа въ края на шасито на автомобила, който носи електропроизводната група.

2) Команди, които въ походно положение се образуватъ отъ *2 кола*:

Това сж командитѣ отъ типа H. J K и Q, въ които прожекторътъ се вози отъ реморке съ 2 колелета, закачено за колата съ електропроизводната група.

За поставяне на позиция, прожекторътъ върху своята количка или реморке се докарва на избраното мѣсто, електропроизводната кола се установява на такова разстояние, щото шумътъ отъ мотора да прѣчи по възможность по-малко, и кабела се протѣга между прожектора и електропроизводната група.

Матер. часть на 120 см. прожектори въ походно положение тежи отъ 3500 до 5400 кгр.

Тая материална часть е силно подвижна по добри пжтища и шосета; да ги напустне, тя може съ голѣми затруднения.

Ангажирани въ една зона, богата съ пжтища, командитѣ съ 120 см. прожектори, подхождатъ твърде добре за едно съвмѣстно действие било съ ловжийскитѣ въздушни сили, било съ подвижната П. В. артилерия.

2. Команди съ 150 см. прожектори.

16. Всичкитѣ тия команди за походъ образуватъ единъ взводъ отъ две кола, които съдържатъ:

Прожекторътъ, натовареиъ върху реморке съ 2 или 4 колела, се прикача за електропроизводната кола, която изпълнява ролята на тракторъ. Тия команди биватъ отъ типа T. N. S. или P.

Тѣхното специално стъкмяване е еднакво съ това на командитѣ съ 120 см. прожектори върху реморке, но тежестьта имъ и голѣмината много превъзхождатъ тия на 120 см. команди. Общото тегло на всѣки отъ типоветѣ е отъ 7 до 10 тона.

По-слабо подвижни отъ 120 см-тѣ, тѣ все пакъ могатъ да бѫдатъ употрѣбени (съ изключенпе на типъ S) за съвмѣстни действия съ нощнитѣ ловжийски самолети или съ подвижната П. В. артилерия.

Въ такива случаи тѣ изискватъ добри пѫтища и шосета, отъ които могатъ да се отдѣлятъ само съ голѣми затруднения.

Изобщо, тази материална часть най-много подхожда за близката отбрана на уязвимитѣ пунктове.

Зони на действие на разнитѣ прожектори.

Вижъ (приложение II) таблицата съ теоретическитѣ далечини за освѣтяване на прожекторитѣ.

С. Картечници.

17. Картечницата отъ типа, който се намира на въоръжение въ пехотата, може евентуално да бѫде поставена въ разположение на Д.С.А.

Тя се поставя за стрелба върху специаленъ станокъ, който позволява стрелба въ всички посоки и съ всички жгли на възвишение и е снабдена съ специаленъ коректоръ, който е устроенъ за стрелба по въздушни цели.

При стрелба по въздушни цели, ефикасната зона на действие на сегашната картечница се ограничава най-много до 1000 метра.

Д. Заградителни балони.

18. Материалната частъ, използувана отъ заградителното въздухоплаване се състои отъ разширяеми балони съ малка кубатура, съ продълговата форма, които се раздѣлятъ на две категории: *балони N* и *балони NN.*

Единъ издигнатъ заградителенъ балонъ се състои отъ собствено балонъ, закрепенъ за края на едно металическо вжже и една макара, върху която се навива вжжето.

Макарата, която позволява да се издига балона и да се смъква долу, се състои отъ една рама — реморке съ две колелета, върху която е прикрепенъ единъ бензиновъ моторъ и една макара.

При спокойно време балона N се издига на височина около 2000 м; балона NN, който може да бѫде прибавенъ къмъ първия, увеличава височината до около 3500 м.

Заградителното въздухоплаване има за цель да създаде нощемъ въ известни точки по пѫтищата на неприятелското

въздухоплаване прегради, образувани отъ металическитѣ вжжета, държащи издигнатитѣ балони.

Тия прегради, които могатъ да се издигнатъ до 3500 м. височина (съ двойни балони), създаватъ опасность за въздухоплаването.

Е. Маскировка.

19. Освенъ обикновенитѣ похвати за маскировка (боя дисани мрежи, фалшиви инсталации), които употрѣбява за своя собствена защита по сѫщия начинъ както и другитѣ войски, Д.С.А. практикува за общитѣ цели на въздушната отбрана *димната маскировка.*

Тоя начинъ за маскиране, почиващъ върху поставянето на единъ непрозраченъ екранъ отъ димъ между въздушниятъ наблюдатель и земята, има главно назначение да скрие нощемъ отъ противниковитѣ летци: характернитѣ белези на мѣстностьта, които могатъ да послужатъ като указатели на маршрута, пунктоветѣ или подробноститѣ на уязвимитѣ обекти, които тѣ търсятъ да атакуватъ или наблюдаватъ, зонитѣ съ усилена дейность (мѣста, които се преминаватъ отъ войски, точки на стоварване и др).

Задимяване.

Димнитѣ облаци се получаватъ съ помощьта на специални димни уреди, въ които се използува способностьта на известни метални хлориди да образуватъ, въ присѫтствието на атмосферната влага, единъ облакъ твърде гѫстъ, непрозраченъ и съвършенно безвреденъ.

Димнитѣ апарати биватъ два вида:

— апарати съ топълъ димъ,

— апарати съ студенъ димъ.

а) Апарати съ топълъ димъ и горене, наречени „апарати Берже".

20. Сѫществуватъ два типа отъ тоя апаратъ:

Апаратъ Берже типъ „В з" съдържащъ 4·5 кгр. съставъ затворенъ въ картонена туба. Отдѣлянето на дима се извършва при горението на димната материя и трае около $2^1/_2$ минути, като се придружава отъ пламъкъ.

Апарата Берже типъ „Marine" се състои отъ 40 кгр. вещество, затворено въ тенекиена обвивка. Действието на този апаратъ, което трае 8 до 14 минути, произвежда непрекѫснато отдѣляне на димъ, което се придружава отъ пламъкъ. Този апаратъ е обемистъ и неудобенъ за манипулиране.

Продължителностьта на действието на апарата Берже (типъ В з и Marine) не може да бѫде измѣнявана.

в) Апарати за студено задимяване, наречени „апарати на Вердие“.

21. Апарата Вердие произвежда дименъ облакъ чрезъ едновременно пулверизиране на амонякъ и димящи продукти (непрозрачни или димни) подъ налѣгане. Той се състои отъ единъ сандъкъ високъ 1·80 м., въ който сж поставени тубитѣ. Неговото общо тегло варира споредъ вида на димнитѣ вещества отъ 130 до 175 кгр.

Общата продължителность на действието на апарата Вердие е отъ 11 до 14 минути, но това действие по желание може да бжде прекратявано и наново подновявано.

Особености на димнитѣ облаци.

22. Едно изпущане на димъ съ ограничена продължителность произвежда облакъ, който се разпространява въ посока на вѣтъра презъ всичкото време на изпущането, следъ което се мѣсти цѣлъ по тая посока, щомъ изпущането е свършено.

При еднакво изпущане, облацитѣ произведени отъ апаратитѣ Берже и Вердие сж подобни; тѣхната ширина, мѣрена по перпендикулярна на вѣтъра посока е между 50—100 метра; неговата дължина по посока на вѣтъра расте заедно съ продължителността на изпущането и скоростьта на вѣтъра, но практически не надминава 1500 м., защото при дължина поголѣма отъ 1500 м., главата на облака се разнася и неговата полезна дължина не се увеличава.

Употрѣблението на задимителнитѣ срѣдства се подчинява на правила, които произлизатъ отъ следнитѣ указания:

Продължителността на изпущането трѣбва да бжде толкова по-кжса, колкото вѣтърътъ е по-силенъ:

— при скорость на вѣтъра по-голѣма отъ 10 м. въ сек., димнитѣ срѣдства не могатъ да изпълнятъ назначението си и затова тѣхното употрѣбление трѣбва да се изключи при тая и по-голѣми скорости на вѣтъра;

— при скорость на вѣтъра 5 м. въ сек., изпущането не трѣбва да трае повече отъ 5 минути;

— при вѣтъръ 2 м. въ сек., то може да продължи до 15 минути.

Трайностьта на облака, следъ едно изпущане съ продължителность 5 минути, практически е:

8 до 10 минути при скорость на вѣтъра 5 м. и по-вече въ сек. (изминава 3 клм.);

10 до 30 минути — при вѣтъръ 3 до 5 м. въ сек. (изминава 3 до 5 клм.);

30 до 45 минути при скорость на вѣтъра 3 м въ сек. и по-малко (изминава 5 до 6 клм.).

Гжстотата на облака въ височина е достатъчна между

30 и 40 метра (Вердие въ влажно време) и 200 до 250 м. (Вз въ сухо време).

По общо правило непрозрачностьта и трайностьта на облака се увеличава заедно съ влажностьта на въздуха. Покачването на температурата, намаляване на атмосферното налѣгане, увеличаването на електрическото напрежение на въздуха сжщо тъй иматъ едно благотворно влияние.

F) Мѣрки за лична защита.

23. Тия мѣрки (подробно указани въ *Временната инструкция за лична защита срещу въздушнитѣ бомбардирания на населението въ населенитѣ пунктове, желѣзопжтния персоналъ и различнитѣ индустриялни съоржжения въ вжтрешностьта*) се вематъ, за да се направятъ въздушнитѣ нападения на противника, които не могатъ да бждата спрѣни, да бждатъ по възможность по-малко смъртоносни и по-малко разрушителни.

Тѣ иматъ за цель:

— да предупредятъ войскитѣ и населението за близостьта на въздушната опасность;

— да попрѣчатъ на неприятелскитѣ хвърчила да достигнатъ целитѣ, които имъ сж били опредѣлени;

— да запазятъ както хората, тъй и сжществените органи на уязвимитѣ пунктове отъ пръсканията на бомбитѣ и газовото имъ действие.

Реализирането на мѣркитѣ за лична защита се достига чрезъ следнитѣ срѣдства:

1. *Тревога*, подавана въ подходящъ моменъ, за застрашеното население и войскитѣ, която да имъ позволи да се съобразятъ съ предписанията и наставленията, визиращи личната безопасность.

2. *Загасяване на свѣтлинитѣ*, което има за цель да остави въ тъмнина зоната, нападната отъ противника и да му отнеме по тоя начинъ възможностьта да се организира.

3. *Използуване на скривалища*, устроени или приспособени да се съпротивляватъ, ако не на правитѣ удари на въздушнитѣ бомби, поне на разрушителния ефектъ на тѣхното пръскане.

4. *Устройство на заслони* срещу парчетата за защита на чувствителнитѣ органи на фабрикитѣ и учрежденията и деликатнитѣ части на зданията или паметницитѣ.

Глава II.

ДЕЙСТВИЯ НА Д.С.А.

Членъ 1.

Общи указания.

24. Д.С.А. действува било съвмѣстно съ ловжийскитѣ въздушни части, било самостоятелно.

Тя действува съвмѣстно съ ловжийскитѣ части въ бойната зона, както и въ тила и вжтрешностьта, когато тия сили иматъ за цель да отбраняватъ. Въ тия случаи *една тѣсна и непрекжсната връзка въ действията* се налага, за да може тия две орѫжия да се използуватъ напълно.

Това съгласуване, което е *необходимо* отъ друга страна, за да позволи използуването отъ въздушнитѣ сили и отъ Д.С.А. на срѣдства, често несъвмѣстими, доставя на ловжийскитѣ хвърчила облагитѣ на точното разузнаване и помощьта на П.В. стрелба, което Д.С.А. е въ състояние да ѝ даде въ всѣки моментъ.

Въ районитѣ, слабо снабдени съ ловжийски сили, помощьта на Д.С.А. добива особено голѣмо значение. Патрулитѣ, натоварени въ тоя случай съ охраната на твърде обширни зони, не могатъ, наистина, да изпълнятъ възложената имъ задача, освенъ ако бѫдатъ насочвани и ефикасно подпомагани отъ стрелбитѣ на П В. артилерия.

Сама предъ въздушния противникъ, Д.С.А. има пълната свобода за действие; тя остава свободна въ избора и въ употрѣблението на своитѣ срѣдства, които тя съгласува по най-добъръ за интереситѣ на отбраната начинъ.

Характерната особеность на действието на Д.С.А. е *то да бѫде непрекжснато денемъ и нощемъ.* Непрекжснатостьта на това действие по цѣлото протежение на зоната, достѫпна за въздушния противникъ, зависи само отъ числото на употрѣбенитѣ срѣдства.

Изобщо, за да даде най голѣмо полезно действие, Д.С.А. трѣбва да свързва най-тѣсно своитѣ действия съ тия на въздухоплаването. Противниковото въздушно противодействие, наистина, често се опредѣля отъ нашитѣ въздушни налети; по тоя начинъ, за да бѫде въ състояние ефикасно да противодействува на противниковата дейность, Д.С.А. трѣбва да бѫде държана въ течение на онова, що вършатъ нашитѣ в. сили.

Въ цѣлата зона, която ѝ е опредѣлена, Д.С.А. не действува съ еднаква интензивность. Нейната дейность може да бѫде по-слаба въ участъцитѣ, въ които действуватъ наши могѫщи ловджийски сили, тя трѣбва да бѫде засилена въ участъцитѣ по-бедни съ ловжийски сили и да достигне своя максимумъ въ зонитѣ или въ уязвимитѣ пунктове, лишени отъ такива сили.

Отъ тукъ следва, отъ гледна точка на общото развръщане на Д.С.А., че тамъ гдето се развива усилена дейность на ловжийски сили, могатъ да бѫдатъ оставени по-малко срѣдства за въ полза на участъцитѣ, намиращи се въ по-неблагоприятни условия.

Членъ 2.

Дейность на П.В. артилерия.

25. Противовъздушната артилерия действува преди всичко чрезъ сведенията, добивани отъ наблюденията на въздуха, които тя, благодарение на своитѣ наблюдателни и измѣрителни уреди, може да направи изчерпателни и точни.

Следъ това тя действува всѣкога и съ своя огънь, било самостоятелно, било съгласувайки своитѣ действия съ тия на останалитѣ срѣдства за въздушна отбрана.

Стрелбитѣ, които тя извършва, сѫ въ зависимость отъ вида на материалната часть, отъ вида на спомагателнитѣ срѣдства и отъ състоянието на атмосферата въ момента.

Денемъ П.В. артилерия извършва стрелби съ оптическо наблюдение (прѣка или непрѣка стрелба), нощемъ — непрѣки стрелби по звука (или стрелби съ оптическо наблюдение, когато цельта може да бѫде освѣтлявана въ продължение на достатъчно време), съ бризантни гранати, шрапнели или очертаващи пѫтя снаряди.

Какъвто и да бѫде начина на стрелбата: *„по собствената скорость“*, *„по относителната скорость“* или *„по звука“*, всичкитѣ тѣ почиватъ върху хипотезата, че „цельта се движи праволинейно, хоризонтално и съ постоянна скорость въ течение на времето T, необходимо за насочване на орѫдието и за летенето на снаряда“. Стрелбата се произвежда по оная область (бѫдащата позиция), въ която ще пристигне цельта въ момента на пръскането на снаряда.

Обаче, основната хипотеза за п. в. стрелба може да бѫде изцѣло или отчасти нарушена отъ пилота, отъ гдето следва, че тая стрелба всѣкога почива до известна степень на случайностьта. Тая случайность, която произлиза отъ несигурностьта на опредѣлената позиция на цельта въ момента на пръскането на снаряда, все пакъ може да бѫде чувствително намалена съ помощьта на следнитѣ два фактора: *„изненадата“* и *„съсрѣдоточаване на огъня“*.

Изненадата се получава чрезъ стрелба въ момента, когато самолетътъ се движи самоувѣрено право къмъ своята цель, безъ да промѣня нито скоростьта, нито височината си.

Съсрѣдоточаването на огъня отстранява недостатъчностьта на опасния обемъ, създаденъ отъ пръскането на снаряда, като създава едновременно (или въ течение най-много на нѣколко секунди) пръскане на известно число снаряди въ вѣроятната область, заета отъ цельта въ края на времето T.

Действителностьта на стрелбата силно зависи отъ точностьта, съ която сѫ приготвени даннитѣ за стрелбата. Тя е

по-голѣма денемъ, отъ колкото нощемъ, защото по „акустическитѣ“ цели измѣрването на даннитѣ, извършвано по звука, не е нито точно, нито моментално, както при „оптическитѣ“.

П.В. стрелба е толкова по действителна, колкото размѣритѣ на дадената цель сж по-голѣми и колкото скоростьта на движението ѝ по-малка. Сжщо тъй дирижаблитѣ и групитѣ самолети въ сгжстени строеве, по причина на обема, който тѣ заематъ въ пространството, и тѣхната по-слаба способность за маневриране, сж по уязвими отъ п. в. стрелба, отъ колкото бързитѣ и гъвкаво движущи се отдѣлни самолети.

Наистина, П.В. артилерия не може да разчита съ сигурность на материаленъ ефектъ отъ естество да изважда отъ строя целитѣ, които ѝ се представляватъ, но често тя намира въ моралния ефектъ, който произвежда върху личния съставъ на хвърчилата, случаи за действие, чиято действителность е несъмненна. Пръсканията на снарядитѣ въ съседство съ хвърчилото често потиска летцитѣ; тѣ могатъ да ги принудятъ да маневриратъ, за да избѣгнатъ ударитѣ, принуждаватъ ги сжщо, ако не да се откажатъ отъ изпълнението на възложената имъ задача, поне да я изпълнятъ при неблагоприятни условия.

Противовъздушната артилерия е безсилна противъ самолети, които летятъ напрѣчно на малко разстояние отъ орждието, по причина на трудното мѣрене, произлизащо отъ голѣмата жглова скорость на движението на цельта. Разстоянието, ограничаващо близката дейность на п. в. артилерия срещу въздушни цели, зависи отъ употрѣбената материална часть; то е около 1000 м. за 7·5 см. орждия и около 2000 м. за 10·5 см.

Това разстояние е радиуса на единъ вертикаленъ цилиндъръ, нареченъ „мъртавъ цилиндъръ“, оста на който минава презъ батареята и въ вжтрешностьта на който никаква стрелба не може да бжде произведена (вижъ приложението, зони за действие въ плоскостьта на стрелбата).

Най-после, П. В. артилерия не обстрелва самолетитѣ, които летятъ на малка височина надъ мѣстность, заета отъ насъ, по причина на опасностьта за войскитѣ и населението, произлизаща отъ пръскането на снарядитѣ близко до земята. Тия цели, опредѣлени за обстрелване отъ автоматичнитѣ орджия, се подлагатъ едновременно на „стрелба за указване“, имаща за цель да привлѣче вниманието върху имъ на нашитѣ ловжийски сили.

А. Дейностьта на П. В. артилерия, когато действува самостоятелно.

26. Когато действува самостоятелно, П.В. артилерия има пълна свобода въ действията си. Целитѣ, по които тя действува въ такива случаи, не обезпокоявани отъ другитѣ срѣдства на отбраната (ловжийски хвърчила, прожектори и др) се появяватъ изобщо съ„самоувѣреность“ въ нейната зона за действие. Отъ тукъ произлиза, че е възможно да се прибѣгва до изненадата, като стрелбата се задържа до настжпването на най-добри условия.

За да може да се очаква отъ стрелбитѣ материаленъ ефектъ, необходимо е тѣ да се извършватъ отъ по-вече орждия, стрелящи едновременно. За тая цель огъня се води отъ батарея отъ 4 орждия (батареята е огневата единица) и цельта съ успѣхъ може да бжде подложена на съсрѣдоточено обстрелване отъ нѣколко батареи.

Нощемъ П.В. артилерия, действуваща самостоятелно, използува помощьта на акустическитѣ уреди и извършва срелби по звука. И въ тоя случай изненадата и съсрѣдоточаването на огъня оставатъ като фактори за действителностьта на огъня и трѣбва да бждатъ търсени.

В. Действие на П. В. артилерия съвмѣстно съ прожекторитѣ.

27. Нощемъ П.В. артилерия, съ помощьта на прожектори, може да извършва стрелби съ оптическо наблюдение по хвърчила, при условие, че тѣ ще бждатъ освѣтлявани достатъчно дълго време. Но въ тия случаи се губятъ преимуществата на изненадата.

Предупредена отъ появяването на прожекторнитѣ лжчи, цельта се безпокои, маневрира, за да ги избѣгне и за да излѣзе отъ тѣхъ, ако бжде освѣтена.

Обаче, еволюциитѣ, които извършватъ хвърчилата за нощно бомбардиране, не сж отъ такова естество, щото да направятъ погрѣшна основната хипотеза, върху която почива въздушната стрелба. Тия апарати, особено ако сж съ голѣма товароподвигателность, сж много тежки, слабо-гъвкави (управляеми) и тѣхниятъ екипажъ, обезпокояванъ отъ свѣтлиннитѣ лжчи, отъ които тия апарати мжчно могатъ да избѣгнатъ, губи часть отъ своята дееспособность.

Освенъ това, тѣхнитѣ голѣми размѣри, тѣхната скорость и височина, обикновено малки, широко компенсиратъ случайностьта на стрелбата, произлизаща отъ тѣхното неправилно летене и ги правятъ въ края на крайщата цели твърде уязвими отъ съвмѣстното действие на П.В. артилерия и прожекторитѣ.

При това съвмѣстно действие на П.В. артилерия, „съсрѣдоточаването на огъня“ остава като единъ отъ най-важнитѣ фактори за действителностьта на огъня.

С. Действие на противовъздушната артилерия съвмѣстн съ въздушнитѣ сили.

1. Съвмѣстно съ ловжийскитѣ самолети.

28. Дейностьта на П. В. артилерия, развивана едновременно, по мѣсто и време, съ дейностьта на ловжийското въздухоплаване, значително спъва последното.

Отъ тая несъвмѣстимость, при все това, не следва, че една отъ тия дейности изключва другата.

Напротивъ, ловжийското въздухоплаване може да използува дейностьта на П. В. артилерия и да увеличи чрезъ това своето полезно действие. За тая цель трѣбва да се подържа едно разумно съгласуване, при което въздухоплаването остава напълно свободно въ своитѣ действия, докато п. в. артилерия развива една ограничена дейность, подчинена на строга дисциплина.

Щомъ като ловжийскитѣ апарати влѣзатъ въ действие, П. В. артилерия подчинява своитѣ действия на следнитѣ две грижи:

1) да осведомява ловжийскитѣ самолети;

2) да имъ дава необходимата помощь при атаката срещу сѫстени неприятелски въздушни сили.

Първата грижа се налага отъ факта, че летецътъ на ловжийския апаратъ (особено, ако той е самъ на апарата) наблюдава мѫчно и е изложенъ или да остави да се изплъзне една цель, или да бѫде изненаданъ отъ нея. Тя изисква отъ частитѣ на п. в. артилерия едно съвършено внимателно наблюдение на небето и я задължава да указва чрезъ подходящи *) стрелби всичкитѣ неприятелски самолети, които изглеждатъ, че не сѫ забелязани отъ летящитѣ наблизо наши ловджийски апарати.

Втората грижа се явява въ случая, когато ловжийскитѣ хвърчила се намиратъ въ присѫтствието на групирани неприятелски сили съ могѫщо въоръжение. Въ тоя случай безсилнитѣ ловжийски сили искатъ сѫдействието на п. в. артилерия; тѣ веднага освобождаватъ пространството и се държатъ готови да атакуватъ стремително противника въ момента, когато огневия ураганъ сполучи да разпръсне противника.

По тоя начинъ п. в. артилерия се явява като единъ крайно полезенъ помощникъ на ловжийското въздухоплаване. Въ зонитѣ, гдето това въздухоплаване е въ малко количество (тилнитѣ зони, изложени на далечно разузнаване отъ противника или на бомбардировачни налети), стрелбитѣ за указване добиватъ изключително значение, защото рѣдкитѣ патрули на ловжийскитѣ сили, намирайки се въ невъзможность да наблюдаватъ ефикасно обширнитѣ райони, които имъ сѫ повѣрени, могатъ да се намѣсятъ, само ако посоката къмъ противника имъ бѫде псказана чрезъ снарядни пръскания.

*) Вижъ въ Временната инструкция за стрелбата на п. в. артилерия — Стрелба за указване.

2. Съ разузнавателното въздухоплаване.

29. Задачитѣ по разузнаването (фотография, регулиране стрелбата и пр.) изискватъ отъ страна на въздушнитѣ наблюдатели такова внимание, щото апаратитѣ, натоварени съ такива задачи обикновено сѫ изложени на изненада отъ страна на противниковитѣ ловжийски самолети.

При липса на ловжийски части П.В. артилерия е длъжна да осигури защитата на тия апарати, когато тѣ се намиратъ въ зоната на нейната досѣгаемость (въ тоя случай указването съ орждейни изстрели е първата роля на артилерията.)

Тая защита иска отъ страна на частитѣ отъ П.В. артилерия бдителность и усилена дейность, която тя може да даде при добри условия, само ако е държана грижливо въ течение на задачитѣ, давани на разузнавателнитѣ и на ловжийскитѣ сили.

3. Съвмѣстно съ бомбардировачното въздухоплаване.

30. Както на отиване, тъй и на връщане отъ своитѣ полети, дневнитѣ бомбардировачни части може да срещнатъ въ близость до фронта могъщи ловжийски формации на противника, които сѫ твърде опасни за тѣхъ. При липса на свои ловжийски сили п. в. артилерия може да помогне до известна степень на бомабрдировачнитѣ части да преминатъ презъ неприятелската завеса. Но въ тоя случай се налага съгласувано действие между бомбардировачнитѣ апарати и П.В. артилерия; първитѣ, като своевременно известяватъ за маршрута си на Д.С.А., а втората като организира съсрѣдоточаването на необходимитѣ части и като постави за задача на П.В. артилерия да води подходящи стрелби.

D. Защита на наблюдателнитѣ балони.

31. Чрезъ дейностьта си на фронта, п. в. артилерия косвено допринася за защитата на наблюдателнитѣ балони; но въ известни случаи защитата на нѣкои балони може да ѝ бѫде специално възложена. Въ тоя случай тя действува, като съ стрелбата си създава неподвижни огневи завеси около балонитѣ, които завеси се разполагатъ така, щото да пазятъ балонитѣ отъ всички посоки.*)

Атаката срещу наблюдателнитѣ балони, извършвана често отъ специални ловжийски апарати, обикновено е внезапна и извънредно бърза, така щото, за да я отбие, отбраната трѣбва да бѫде постоянно готова незабавно да се намѣси.

*) Вижъ Инструкц. за п. в. стрелба.

Частитѣ натоварени съ подобна защита трѣбва да показватъ една готовность и една извънредна активность, които, наистина, напълно поглъщатъ тѣхното внимание до такава степень, щото могатъ да направятъ тия части въ единъ моменъ неспособни да изпълняватъ всички останали задачи. По тоя начинъ, отдѣлянето на части отъ П. В. артилерия за защита на наблюдателнитѣ балони отслабва всѣкога въздушната отбрана на защищаванитѣ сектори. Това е единъ деликатенъ въпросъ, който трѣбва да привлича вниманието на командуването и който при ограниченото количество на п. в. артилерия, съ което се разполага сега, трѣбва да подбужда командуването да възлага, до колкото е възможно, защитата на наблюдателнитѣ балони върху полската артилерия.

Членъ 3.

Действията на прожекторитѣ.

32. Прожекторитѣ действуватъ нощемъ, като се стремятъ да хващатъ съ своитѣ лъчи неприятелскитѣ хвърчила и да ги задържатъ въ лъчитѣ, до колкото е възможно, по-дълго време.

Тѣхнитѣ действия иматъ свое *собствено полезно действие.* При условие, че това действие е достатъчно интензивно и продължително, то произвежда върху летцитѣ едно „ослѣпяване", което затруднява маневрирането и ги поставя при твърде лоши условия било за атака, било за ориентиране на движението.

За да даде най-голѣмо полезно действие, дейностьта на прожекторитѣ трѣбва да се съгласува съ дейностьта на П. В. артилерия или на нощнитѣ ловжийски части.

Въ всичкитѣ тия случаи, тая дейность зависи отъ два важни фактора:

1. *Досѣгаемостьта на снопа,* която се измѣня, споредъ прозрачностьта на въздуха (нула при мъгла), размѣритѣ и цвѣта на целитѣ.

2. *Чуването,* което зависи отъ силата на звука, издаванъ отъ цельта и известни атмосферни и мѣстни условия (вѣтъръ, близки паразитни звукове).

Тия два фактора могатъ да бъдатъ повече или по-малко спънати по различни причини и затова действията на прожекторитѣ всѣкога сж изложени на случайностьта.

За да даде най-голѣмо полезно действие, дейностьта на прожекторитѣ изисква, преди всичко, твърде благоприятни атмосферни условия и, преди всичко, съвършено *ясно време,* условия, които сжществуватъ само презъ една малка часть отъ годината.

При освѣтяването на целитѣ, *съсрѣдоточаването на сноповетѣ* играе сжщата роля, както съсрѣдоточаването на огъня при стрелба.

Дейностьта на отдѣлния снопъ нѣма никакво полезно действие, отъ гдето следва, че е нуждно да се съсрѣдотачаватъ лжчитѣ отъ нѣколко прожектора по една и сжща цель.

Обаче, нѣма никаква полза отъ едновременното съсрѣдоточаване на повече отъ 4 снопа; отъ тая норма нагоре действителностьта не се увеличава, а действията на ловжийскитѣ сили, при съгласуването й използуване съ прожекторитѣ, се затрудняватъ.

Търсенето и използуването ефектитѣ отъ „изненадата" се препоржчва при употрѣблението на прожекторитѣ съ ловжийскитѣ сили. Изненадата позволява на ловжиитѣ да атакуватъ внезапно освѣтената цель, безъ да й се даде време да се защити или отклони отъ боя.

А. Дейность на прожекторитѣ заедно съ П.В. артиилерия.

33. *Теоритически* дейностьта на прожекторитѣ изглежда несъвмѣстима съ тая на П. В. артилерия, защото слушането, върху което тя главно е основана, като че ли не ще може да функционира по причина на гърмежитѣ при стрелбата.

Въ действителность тия две действия сж примирими и могатъ да бъдатъ съгласувани; действията на прожекторитѣ могатъ въ значителна степень да увеличатъ полезното действие на П.В. артилерия.

Достатъчно е стрелбата да се извършва по такъвъ начинъ, щото акустическата служба да може да използува периодитѣ на тишина.

Въ тоя случай стрелбата се води на отдѣлни кжси урагани, интервалитѣ между които се запазватъ за акустическата служба.

За да даде най-голѣмо полезно действие съгласуваната дейность на прожекторитѣ и артилерията, тя трѣбва освенъ това да отговаря и на следнитѣ две важни условия:

— отъ една страна, да може да се държи цельта въ снопа презъ всичкото време, до като лети въ поражаемата отъ батареитѣ зона,

— отъ друга страна, да бъде възможно вземането й подъ огънь, щомъ бъде освѣтлена.

Тия условия налагатъ употрѣбата на известна пропорция отъ срѣдства, разумното имъ разпредѣление върху мѣстностьта и най-после едно пълно съгласие между изпълнителитѣ, което може да се добие въ продължение на по-дълга съвмѣстна работа.

В. Действие на прожекторитѣ заедно съ нощнитѣ ловжийски сили.

34. Нощемъ всички хвърчила, хванати въ свѣтлинния снопъ, представляватъ за ловжийскитѣ самолети цель по лесно

атакуема, а следовително и по лесно поражаема, отъ колкото денемъ.

Нощнитѣ ловжийски сили, действуващи въ връзка съ прожекторитѣ, иматъ почти сигурна действителность; тѣ представляватъ, при съвременното състояние на срѣдствата за нощна въздушна отбрана, най-сериозното препятствие, което неприятелското въздухоплаване е изложено да срещне.

Действията на нощнитѣ ловжийски апарати съ прожекторитѣ изискватъ редъ благоприятни условия (прозрачна атмосфера, благоприятни условия за чуване, близки мѣста за качване и слизане и др.). Тъй като тия условия никога не сж всичкитѣ на лице едновременно, нито по време, нито по пространство, следва че такива действия се ограничаватъ както по време, тъй и по пространство.

И тъй, отъ избора на мѣстото, тдето да бждатъ употрѣбени, значително зависи действителностьта на ловжийскитѣ сили. Предъ страха да остане въ бездействие, нощното ловжийско въздухоплаване трѣбва да се употрѣбява за действия по пжтищата на въздушния противникъ, които предварително могатъ да бждатъ опредѣлени съ достатъчна сигурность.

Следователно, нощното ловжийско въздухоплаване може да бжде организирано само на зони въ область, представляваща двойна особеность: да отговаря на изискванията на прожекторитѣ и на ловжийското въздухоплаване и да дава най-голѣма вѣроятность, че ще бжде прелетявана отъ противника.

Когато мѣстнитѣ условия позволяватъ съвмѣстното действие на прожекторитѣ и ловжийскитѣ сили, това действие ще бжде най-полезно, когато ловжийското въздухоплаване се употрѣби около защищаемата точка.

Щомъ възможностьта за летене сжществува, често се случва, че съ отдалечаването отъ защищаваната точка, несигурностьта на действието върху пжтищата на въздушния противникъ расте.

Организиранитѣ при уязвимия пунктъ нощни ловжийски сили сж почти сигурни, че ще срещнатъ противника и ако не че ще го унищожатъ, поне че ще го принудятъ да хвърли бомбитѣ си случайно; при една цель съ малки размѣри (гара, фабрика или важно художественно творение), или една зона съ уязвими цели, твърде разхвърлени, сжществува голѣма вѣроятность, щото така пустнатитѣ бомби да не попаднатъ въ цельта; наопъки, при голѣми градове, индустриални центрове съ значителни размѣри, даже извършено случайно, бомбардирането малко губи отъ своята действителность.

Въ първиятъ случай нѣма, следователно, никакви неудобства да се предпочете нощната ловжийска дейность, организирана на зони, предъ тая, привързана къмъ пункта, който се защищава; въ втория случай за предпочитане е да се организаратъ и дветѣ, но при условие, че зоната на действието на ловжийското въздухоплаване да покрива въ най-опаснитѣ посоки зоната на уязвимия пунктъ.

Зоната на нощнитѣ ловжийски части съдържа:

1. *Зона за освѣтляване* достатъчно широка, за да не може да бжде лесно избѣгната отъ противника и достатъчно дълбока, за да се даде време на ловжийскитѣ сили да се намѣсятъ.

2. *Зона за причакване*, близка до първата, избрана на противоположната страна на вѣроятното пристигане на противника и въ която патрулиратъ апаратитѣ, държани въ готовность.

3. *Зона на подстжпитъ*, свързваща зоната за причакване съ мѣстото за излитане и кацване, която съдържа единъ или два коридора за отиване и връщане на апаратитѣ. Дейностьта на прожекторитѣ трѣбва да се организира така, че цельта постоянно да се държи въ сноповетѣ на *4 прожектора*; едновременното съсрѣдоточаване на повече отъ 4 снопа само затруднява ловжиитѣ, рискува да ги освѣтли самитѣ тѣхъ и да ги изложи по тоя начинъ на огъня на противника.

Тъй като наклоненитѣ снопове, обикновено, прѣчатъ на ловжиитѣ, наклонътъ имъ никога не трѣбва да бжде по-малъкъ отъ 40°.

Въ зоната за действие на нощнитѣ ловжийски сили, боятъ се води отъ единични апарати, които се държатъ въ готовность въ зоната за причакване отъ къмъ страната, противоположна на страната на вѣроятното идване на противника, по начинъ да прѣчатъ възможно по-малко на акустическата служба (чуването на противника).

Дейностьта на нощнитѣ ловжийски части е несъвмѣстима съ тази на П.В. артилерия, картечницитѣ и заградителнитѣ балони, по причина на опастноститѣ, на които се излагатъ ловжийскитѣ апарати. Затова всички стрелби на П. В. артилерия и картечници и всѣкакви прегради съ балони сж *абсолютно забранени* въ цѣлото пространство заето отъ нощното ловжийско въздухоплаване.

Следователно, елементитѣ на П. В. артилерия, картечницитѣ и заградителнитѣ балони, поставени въ единъ районъ, гдето ще действуватъ нощни ловжийски сили сж длъжни да прекратяватъ своитѣ действия за презъ всичкото време, до като траятъ действията на въздушнитѣ сили. Прекратени за моментъ, тия действия не се възобновяватъ, освенъ ако тия елементи получатъ задачи вънъ отъ зоната на ловжийското въздухоплаване. Изглежда, че е удобно въ тоя случай, да се държи подъ ржка известна часть отъ срѣдствата, по начинъ щото да могатъ да се запълнятъ всички праздноти въ действията на ловжийскитѣ части, предизвикани отъ непредви-

дени обстоятелства. Това впрочемъ сж случаи, за които мѣстното началство е единствено компетентно.

Въ заключение, нощното ловжийско въздухоплаване, съ помощьта на прожекторитѣ, е най-ефикасното срѣдство за нощна отбрана. За да бжде въ състояние да даде най-голѣмо полезно действие, нуждно е отъ страна на прожекторитѣ строга дисциплина въ работата и едно пълно съгласуване съ ловжиитѣ условия, които могатъ да се създадатъ само чрезъ една продължителна съвмѣстна работа.

Членъ 4.

Действия на картечницитѣ.

35. Картечницитѣ действуватъ съ огъня си. Денемъ тѣ произвеждатъ стрелби съ оптическо наблюдение, като използуватъ специаленъ коректоръ; нощемъ — стрелби по звука, подъ формата на прегради и стрелби чрезъ следене цельта, когато тя е освѣтена.

Куршумитѣ, които се употрѣбяватъ, бивагъ: куршумъ D (am), пробивателенъ куршумъ (8 м. м. P) и очертателенъ куршумъ (8 м. м. T).

Стрелбата на картечницитѣ не е въ състояние да произведе никакво морално действие върху целитѣ, освенъ когато се произвежда съ очертателни куршуми, защото въ противенъ случай тя не дава никакво видимо указание, което би могло да произведе впечатление на персонала на хвърчилата. Напротивъ, тя е въ състояние да даде голѣмъ материаленъ ефектъ, ако се произвежда при благоприятни за виждане условия и досѣгаемость.

Действителностьта на картечната стрелба зависи отъ следнитѣ фактори:

— *естеството на цельта*; при съвременното състояние на материалната часть, картечницитѣ сж почти безсилни срещу брониранитѣ самолети;

— *посоката на движението на цельта;* мѣренето е най-лесно, когато цельта се движи въ плоскостьта на стрелбата; то е по-мжчно, когато цельта се движи напрѣчно. Въ първия случай, стрелбата съ очертателни куршуми може да бжде регулирана, когато въ втория — рискуваме да я разстроимъ (мѣрачитѣ често иматъ стремлението да си служатъ съ очертателни куршуми за регулиране стрелбата);

— *степеньта на видимостьта;* стрелбата е по точна по цель, която се вижда, отъ колкото по цель, която се чува;

— *разстоянието до цельта;* досѣгаемоста на картечницата практически се ограничава до 1000 м.;

— *съсрѣдоточаване на огъня,* което има за цель да увеличи опасния обемъ, който се създава около мѣстото на бждащия самолетъ.

Ограничена по пространство, дейностьта на картечницитѣ се използува само по низколетящи цели и намиращи се на едно сравнително малко разстояние; отъ тукъ следва, че тѣ могатъ да бждатъ използувани при защитата на уязвими пунктове съ малки размѣри (фабрики, мостове и др), изложени на атаки само отъ малки височини.

Допущайки самостоятелно употрѣбление, действието на картечницитѣ е съвмѣстимо съ това на всички останали срѣдства за Д.С.А., съ изключение на нощната ловжийска дейность. Тъй като картечницитѣ се употрѣбяватъ изключително противъ низко летящи цели, които избѣгватъ действието на п. в. артилерия, тѣ сж въ състояние да допълнятъ действието на тая артилерия.

Когато картечницитѣ действуватъ противъ щурмови апарати, атакуващи земнитѣ войски, тѣхната дейность може да бжде спъната отъ впечатлението, което шумътъ отъ моторитѣ и аеропланнитѣ картечници произвежда върху прислужницитѣ. Необходимо е да се предвижда тая възможность, която по-скоро е резултатъ отъ моралниятъ ефектъ, отъ колкото отъ материалниятъ такъвъ. Въ двубоя, който може да произлезе между самолетитѣ, летящи много низко и земнитѣ картечници, успѣхътъ е сигурно на страната на последнитѣ, ако тѣхнитѣ прислужници запазятъ онова хладнокръвие, което е нуждно за произвеждане една точна стрелба. По тоя начинъ, този резултатъ може да се получи при продължителни упражнения при най-близки до действителнитѣ условия, презъ време на които упражнения хората, добили самоувѣреность, не ще закъснѣятъ да спечелятъ чувството на превъзходство надъ противнтка.

Членъ 5.

Действия на заградителнитѣ балони.

36. Заградртелнитѣ балони действуватъ изключително нощемъ, като създаватъ за противника невидимо препятствие, образувано отъ мрежата на металическитѣ вжжета, поддържани отъ издигнатитѣ балони.

Действителностьта на тая дейность се състои едновеменно и отъ материалнитѣ резултати и отъ моралния ефектъ, който произвеждатъ върху персонала на противниковитѣ хвърчила.

Сблъскването на единъ самолетъ съ металическо вжже предизвиква по единъ сигуренъ начинъ, ако не разрушаването на апарата, най-малко неговото непосрѣдствено изваждане вънъ отъ боя.

Вѣроятностьта за сблъскване зависи отъ начина за разполагане на вжжетата — шахматно или линейно; обаче какъвто и да бжде начина за разполагане на вжжетата, тѣ създаватъ за летцитѣ една невидима и постоянна заплаха, която

отъ предупредителнитѣ летци се счита за толкова сериозна, щото тѣ търсятъ да я избѣгнатъ, било като заобикалятъ зонитѣ, защитени съ балони, било като летятъ на височини по-голѣми отъ тая, на която сж издигнати балонитѣ.

Споредъ това дали се разчита на материаленъ или на мораленъ ефектъ, начинитѣ за употрѣблението на балонитѣ биватъ различни.

Въ първия случай трѣбва да се търси *ефекта отъ изненадата и съсрѣдоточаването на срѣдствата.* Разположението на балонитѣ трѣбва да бѫде организирано въ дълбочина, кабелитѣ разположени въ шахматенъ редъ и тѣхното мѣсто на разполагане трѣбва да бѫде избрано съ огледъ на най-вѣроятнитѣ пѫтища за идване на противника.

Въ втория случай, желателно е, да не се оставя противника да не знае за присѫтствието на балонитѣ, а организацията може да ангажира само ограничено число балони, разположени въ една или две линейни завеси въ непосрѣдствена близость до защищавания пунктъ.

При тия условия следва, че използувани за защитата на единъ уязвимъ пунктъ съ малки размѣри, който е изложенъ на атаки само отъ малка височина, балонитѣ сж въ състояние да дадатъ най-голѣмо полезно действие.

По тоя именно начинъ балонитѣ намиратъ своето най-добро приложение.

Отъ друга страна, дейностьта на защитнитѣ балони изисква използването на непоносимо голѣмо количество срѣдства, съ които не всѣкога се разполага и чието развръщане по нѣкога би било невъзможно, поради мѣстнитѣ условия. По тия съображения търсенето на материални резултати при употрѣблението на заградителнитѣ балони може да се допустне само като изключение.

Какъвто и да бѫде начина за използуването имъ, заградителнитѣ балони абсолютно изключватъ използуването на въздухоплаването изобщо. Така щото употрѣблението на балонитѣ може да бѫде възприето само въ съгласие съ въздушното командуване: формално изключена въ цѣлата зона на нощната ловжийска дейность, дейностьта на заградителнитѣ балони се изключва и въ районитѣ близки до мѣстата за излитане и кацване, както и въ цѣлото пространство, което включва пѫтищата за отиване и връщане, назначени за бомбардировачнитѣ и разузнавателнитѣ апарати.

Тѣхната дейность е съвмѣстима съ тая на П.В. артилерия и картечницитѣ, при условие да бѫдатъ забранени стрелбитѣ въ една зона на сигурность, която обхваща зоната на балонитѣ. Сѫщо тъй тя е възможна и заедно съ дейностьта на прожекторитѣ (неочакваното освѣтяване на нѣкой балонъ при мѣстенето на сноповетѣ може само да помогне на противника да затвърди страха си отъ сблъскване съ вжжетата и съ това да го деморализира още повече).

Дейностьта на заградителнитѣ балони, прочее, може да се използува съвмѣстно съ тая на останалитѣ срѣдства на Д.С.А. при близката отбрана на уязвими пунктове; но тя сѫществува всѣкога самостоятелно.

Членъ 6.

Маскировка.

37. Димната маскировка използува непрозрачнитѣ димни завеси, които тя поставя между въздушния наблюдатель и точкитѣ на земята, които трѣбва да бѫдатъ скрити.

Нейната дейность е ограничена по време и пространство, преди всичко, защото тя зависи отъ атмосфернитѣ условия въ момента, а следъ това и защото нейното използуване върху голѣмо пространство въ течение на продължително време налага изразходването на недопустимо голѣмо количество материали.

Когато тя се практикува нормално и главно нощемъ, тая дейность може да даде неоспорими резултати.

Приложена къмъ уязвими пунктове съ малки размѣри (фабрики, мостове, дефилета и др.), тя помага да бѫдатъ скрити отъ противника, да се намали точностьта на бомбардирането и неговата действителность. Приложена къмъ характернитѣ подробности на мѣстностьта, които могатъ да служатъ като ориентири за противника, тя му създава спънки при ориентирането на движението.

Задимяването, несъвмѣстимо съ дейностьта на прожекторитѣ, може напротивъ да бѫде съчетано съ действията на останалитѣ срѣдства на Д.С.А., отъ които то обаче остава независимо.

Скривайки отъ противника подробноститѣ отъ земната повръхность, които той търси да различи, димнитѣ покривки могатъ да го заставятъ да лети по-низко, за да вижда по-добре; по тоя начинъ тѣ могатъ да го направятъ по-уязвимъ отъ П.В. артилерия и картечницитѣ.

Глава III.

ОРГАНИЗАЦИЯ И КОМАНДУВАНЕ НА Д.С.А.

1. Въ мирно време.

Членъ I.

Организация и командуване на Д.С.А.

А. Организация.

38. Отъ различнитѣ специални срѣдства само П. В. артилерия и прожекторитѣ се поддържатъ въ частитѣ на Д.С.А.

Частитѣ отъ заградителни балони се формиратъ при мобилизация.

Поддържането на материалната часть на заградителнитѣ балони, както и подготовката на персонала, опредѣленъ да образува при мобилизацията балоннитѣ части, се възлага въ мирно време на въздухоплаването.

В. Командуване.

39. Всички формирования на Д.С.А. въ мирно време се подчиняватъ на Дирекцията на артилерията.

Но тъй като при мобилизация въздухоплаването е единственото, което се натоварва съ употрѣбата на частитѣ отъ Д.С.А., командуването на тия части, въ мирно време, се организира по следния начинъ:

1. Върху националната територия полковетѣ отъ Д.С.А. се подчиняватъ:

а) На генералитѣ — командири на въздушнитѣ дивизии или командиритѣ на въздушнитѣ смѣсени бригади, при сжщитѣ условия, при които полковетѣ отъ дивизионната артилерия се подчиняватъ на генералитѣ—командири на пехотнитѣ дивизии.

b) На генералитѣ — командири на артилерията въ армейскитѣ корпуси, върху територията на които сж разквартировани, при сжщитѣ условия, при които сж имъ подчинени дивизионнитѣ артилерийски полкове.

2. Въ армиитѣ, действуващи вънъ отъ националната територия, полковетѣ отъ Д.С.А. се подчиняватъ на въздушното и артилерийско командуване, по начинъ указанъ по-долу за военно време.

Формированията на Д.С.А. се инспектиратъ:

Въ техническо отношение отъ Общия Инспекторъ на артилерията. *По отношение на организацията и употрѣблението* отъ общия Инспекторъ на въздухоплаването, който разполага съ единъ генералъ (или полковникъ), подпомаганъ отъ двама офицери за проучване на всички въпроси, отнасящи се до Д.С.А.

2. Въ военно време.

Членъ 2.

Организация и командуване на Д.С.А.

40. Въ военно време Д.С.А. се образува отъ:

— полкове отъ Д.С.А.;

— отдѣления отъ 7·5 см. п. в. орждия на платформи и отъ 10·5 см. П.В. орждия на платформи;

— прожекторни роти;

— роти заградителни балони;

— роти за наблюдение и предупреждение.

Мобилизиранитѣ части или формирования на Д.С.А. се назначаватъ било за отбрана на войскитѣ, било за отбрана на вжтрешностьта.

Първитѣ отъ тѣхъ сж подчинени на *Главнокомандуващия* чрезъ командиритѣ на армиитѣ и, евентуално, командиритѣ на групитѣ армии. Вторитѣ, разположени въ вжтрешностьта, сж подчинени на *Началника на генералния щабъ на армията*, чрезъ генералитѣ — командири на областитѣ.

И еднитѣ и другитѣ (частитѣ отъ Д.С.А. на войскитѣ и тия въ вжтрешностьта) се инспектиратъ отъ къмъ организацията и употрѣбата имъ отъ Главния Инспекторъ на въздухоплаването, който изпълнява ролята на технически съветникъ при Министра и при Главнокомандуващия.

Членъ 3.

Д.С.А. на армиитѣ.

41. Всички елементи на Д.С.А., оставени въ разпореждането на Главнокомандуващия, образуватъ войсковата Д.С.А. и се поставятъ въ *общъ резервъ;* тѣ се разпредѣлятъ, споредъ нуждитѣ, всичкитѣ или часть отъ тѣхъ, между армиитѣ.

Тия елементи съдържатъ:

— полкове отъ Д.С.А.;

— роти заградителни и, *евентуално*, части, произходящи отъ въздушната отбрана на територията.

Въ действуващатаармия, Командуването се *организира по отдѣлни армии.*

Въ всѣка армия, командирътъ на армията извършва тактическото командуване на частитѣ отъ Д.С.А., поставени въ негово разпореждане, чрезъ *командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията.*

Къмъ последния се придава единъ полковникъ или подполковникъ съ щабъ, взети отъ мобилизиранитѣ полкове на отбраната срещу хвърчила. Тоя старши офицеръ е командиръ на частитѣ отъ Д.С.А. въ армията.

Всичкитѣ елементи на Д.С.А. въ една армия се свеждатъ въ *„Групи отъ Д.С.А.“*, които носятъ името *„предни групи“*, когато сж въ съприкосновение съ фронта, и *„задни групи“* — въ противния случай.

Всѣка отъ групитѣ отъ Д.С.А. се командува отъ единъ старши офицеръ — командиръ на групата.

Фронтътъ, който се дава на една *„предна група отъ Д.С.А.“* не може точно да се опредѣли, но всѣкога е желателно той да съвпада съ фронта на голѣмата единица, върху територията на която действува групата. По правило, създава се *по една предна група отъ Д.С.А. на армейски корпусъ отъ преднята линия.* Зоната, която се опредѣля на една *задна група отъ Д.С.А.*, зависи отъ положението на уязвимитѣ пунктове, които

се намиратъ тамъ, отъ срѣдствата, поставени въ разпореждане на групата, както и отъ условията за командуване на тая група.

По общо правило, числото на групитѣ отъ Д.С.А. (предни и задни), които трѣбва да се образуватъ въ една армия, сжществено зависи отъ срѣдствата на Д.С.А., съ които разполага армията. Опредѣлянето на това число, както и разположението на групитѣ върху мѣстността, трѣбва да се ржководи отъ факта, че за да бжде ефикасна дейността ѝ, *Д.С.А. изисква опредѣлена гжстота на срѣдствата.*

Преднитѣ групи трѣбва да бждатъ организирани съ огледъ за едно действие по цѣлия фронтъ; заднитѣ — съсрѣдоточаватъ своята дейность близко около *уязвимитѣ пунктове*, които тѣ сж натоварени да отбраняватъ.

Всички части или тѣхни подѣления отъ Д.С.А., назначени за защитата на единъ уязвимъ пунктъ, се поставятъ подъ властьта на единъ офицеръ отъ Д.С.А., *командиръ на въздушната отбрана на тоя уязвимъ пунктъ.*

Споредъ вида на действията въ момента, командиръ̀тъ на армията запазва въ свое непосрѣдствено подчинение всичкитѣ групи (предни и задни) на Д.С.А. или временно придава на голѣмитѣ единици (армейски корпуси или дивизии) всичкитѣ или часть отъ *армейскитѣ предни групи на Д.С.А.*

Когато една предна група на Д.С.А. е придадена на голѣма единица (корпусъ или дивизия), нейното командуване се осигурява отъ командира на тая голѣма единица. Въ тоя случай, *задачитѣ*, давани на тая група, се съобразяватъ съ директивитѣ, давани отъ по-горната голѣма единица, особено по всичко що се отнася до общата служба на въздушното наблюдение и предаването на сведенията, добити отъ разузнаването. *Движението* на частитѣ отъ П. В. артилерия на групитѣ въ фазата на напредването или отдръпването се регулира отъ командира на голѣмата единица, къмъ която е придадена групата, следъ споразумяване съ командира на артилерията въ тая голѣма единица.

Елементитѣ отъ Д.С.А., неразпредѣлени между армиитѣ, образуватъ часть отъ *общия въздушенъ резервъ* и сж подчинени направо на Главния инспекторъ на въздухоплаването и Д.С.А.

Всички елементи на Д.С.А. въ действуващата армия сж подчинени на Главната инспекция на въздухоплаването и Д.С.А. по всичко, що се отнася до тѣхната организация и употрѣба.

Въ техническо отношение, частитѣ отъ П В. артилерия и прожекторитѣ сж подчинени на Главната инспекция на артилерията.

Членъ 4.

Д.С.А. въ вжтрешностьта

42. Всички елементи отъ Д.С.А., подчинени направо на Министра, се разпредѣлятъ въ зоната на вжтрешностьта, опредѣлена като достжпна за противниковитѣ хвърчила.

Тѣ образуватъ Д.С.А. *на вжтрешностьта*, поставена въ подчинение на *генерала, натоваренъ съ въздушната защита на територията*, придаденъ къмъ Началника на Генералния щабъ.

Тия елементи съдържатъ:

— отдѣления отъ 7·5 и 10·5 см. П.В. орждия на платформи;

— прожекторни роти;

— роти заградителни балони;

— роти за наблюдение и предупреждаване.

Въ зоната навжтрешностьта, командуването на Д.С.А. се организира по *области.*

Въ всѣка область, командиръ̀тъ на областьта извършва тактическото командуване на частитѣ отъ Д.С.А., поставени въ негово разпореждане, чрезъ единъ старши офицеръ отъ Д.С.А., носящъ името *командиръ на Д.С.А. въ областьта.*

Елементитѣ отъ Д.С.А. въ областьта образуватъ *групи отъ Д.С.А.* (аналогични на заднитѣ групи отъ Д.С.А. въ армиитѣ), всѣка отъ които се командува отъ единъ старши офицеръ — *командиръ на групата.*

Сжщо както въ армиитѣ, числото и разположението на групитѣ, които се образуватъ въ всѣка область, зависи отъ количеството и вида на срѣдствата на Д.С.А., съ които се разполага, отъ положението на уязвимитѣ пунктове, опредѣлени за отбрана и отъ условията за командуване на тия групи.

Всички части или тѣхни подѣления отъ Д.С.А. (както и елементитѣ отъ ловжийски сили — евентуално), назначени за защита на единъ уязвимъ пунктъ, се подчиняватъ на единъ офицеръ отъ Д.С.А. — *командиръ на въздушната отбрана на тоя уязвимъ пунктъ.*

Въ случай, когато една область разполага съ по-слаби елементи отъ Д.С.А., Министрътъ може да предпише присъединяването имъ, по отношение на тѣхното употрѣбление, къмъ една съседна область. Заповѣдитѣ, въ тоя случай, се предаватъ чрезъ командира на областьта, въ територията на която тѣ сж разположени.

Всички елементи на Д.С.А. въ вжтрешностьта сж подчинени по отношение на организацията и употрѣблението имъ на Главната инспекция на Въздушнитѣ сили и Д.С.А.

Частитѣ отъ П. В. артилерия и прожекторитѣ въ техническо отношение сж подчинени на Главната Инспекция на артилерията, а тия отъ заградителнитѣ балони — на Инспекцията на Въздушнитѣ сили.

Членъ 5.

Права на командуването

43. Правата на Главния инспекторъ на Въздухоплаването и Д.С.А. сж предметъ на специаленъ правилникъ.

Командиръ на въздушната отбрана на територията.

44. Генералътъ, натоваренъ съ въздушната отбрана на територията, се придава къмъ Началника на щаба на армията (вжтрешната), подъ чиято прѣка власть се намира въздушната отбрана на територията.

При него се съсрѣдоточаватъ всички въпроси, отнасящи се до организацията и функционирането на Д.С.А. въ вжтрешностьта: той докладва за одобрение отъ Началннкъ щаба на армията всички по важни решения.

Въ сжщото време той е придаденъ къмъ Главния Инспекторъ на въздухоплаването и Д.С.А., за да му помага по всички въпроси относително инспектирането на Д.С.А. въ вжтрешностьта. Той се обръща къмъ него по всичко, що се отнася до близкото съгласуване на въздушната отбрана въ армията и вжтрешностьта.

Командиръ на Д.С.А. въ една область.

45. Старшиятъ офицеръ, командиръ на Д.С.А. въ една область, е прѣко подчиненъ на Генерала — командиръ на областьта, при когото изпълнява ролята на технически съветникь по всичко, що се отнася до употрѣбата на различнитѣ срѣдства на Д.С.А., действуващи било изолирано, било въ връзка съ въздушнитѣ сили. Той централизира всички сведения, отнасящи се до въздушната дейность на противника се приготовлява всѣкидневнитѣ отчити на въздушната дейность които се изпращатъ на Министра.

Командирътъ на Д.С.А. въ една область разполага съ щабъ; той упражнява своята власть върху всички елементи на Д.С.А., разположени въ областьта, спрѣмо които се ползува съ правата на командиръ на корпусъ.

Той упражнява своята власть сжщо тъй и върху елементитѣ отъ въздухоплаването назначени въ въздушната защита на областьта.

Командиръ на Д.С.А. въ отдѣлна армия.

46. Генерала-командиръ, за въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията упражнява своята власть върху всички формации на Д.С.А., поставени въ разпореждане на армията. Той изпълнява при командира на армията ролята на технически съветникъ по всичко, що се отнася до употрѣблението на различнитѣ срѣдства на Д.С.А., действуващи самостоятелно или въ връзка съ въздушнитѣ сили. Той централизира всички сведения за въздушната дейность на противника и приготовлява всѣкидневнитѣ отчети за въздушната дейность, които се изпращатъ на Главнокомандуващия.

Полковника (или подполковника), който му се придава като командиръ на частитѣ отъ Д.С.А. въ армията, изпълнява при него ролята на командира на дивизионната артилерия при командира на дивизията.

Той едновременно е и технически съветникъ при генерала-командиръ на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията и командиръ на формациитѣ отъ Д.С.А. въ армията.

Командиръ на група отъ Д.С.А.

47. Командуването на една група отъ Д.С.А. (предна или задна) се извършва, по правило, отъ единъ старши офицеръ*), който има въ свое прѣко подчинение командиритѣ на П.В. отдѣления и командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове въ групата.

Тоя офицеръ, отговоренъ за употрѣбата на Д.С.А. въ зоната на неговата група, разпредѣля срѣдствата, съ които разполага, и опредѣля, ако е нужно, мѣстата за заемане на всѣко отъ тѣхъ. Той устройва своето командно мѣсто така, щото то да допуща най-лесното свързване съ неговитѣ части и съ различнитѣ органи на командуването.

Командирътъ на групата, съ помощьта на сведенията, които му се изпращатъ отъ командиритѣ на П.В. отдѣления и частитѣ, съ които разполага, съставя отчетитѣ за въздушната дейность на противника въ неговата зона и ги изпраща, ако групата е въ армията, въ въздухоплаването на армията, къмъ която принадлежи, или, ако е отъ вжтрешностьта, на командира на Д.С.А. въ областьта, къмъ която принадлежи.

Въ преднитѣ групи въ армията командира на групата разпредѣля частитѣ си по начинъ, щото да образува една непрекжсната защита по фронта. Въ заднитѣ групи (въ армията или вжтрешностьта), той съгласува дейностьта на частитѣ си, като държи смѣтка за действителнитѣ или вѣроятни пжтища на неприятелскитѣ хвърчила.

Презъ време на подвижни действия, командирътъ на една предна група отъ Д.С.А., придадена къмъ армейски корпусъ, изпраща единъ офицеръ (или подофицеръ) за връзка при въздухоплаването на корпуса и, ако има нужда, при началника, въ чийто обязаности е да регулира движението на неговитѣ части.

Той изобщо следи за строгото изпълнение на всички нареждания и доброто носене на службата.

Той се грижи за организацията на свързъчната мрежа (особено тая за предупреждаване), която служи на Д.С.А. въ

---

*) Командиръ на полкъ или на отдѣление.

неговата зона, и провѣрява нейното добро поддържане и правилно действие.

Той получава отъ командуването указания за органитѣ, натоварени съ хранително и фуражно снабдяване и съставя планъ за снабдяването на частитѣ въ своя секторъ.

Той държи смѣтка за състоянието на материалната часть и различнитѣ апарати и прибори, намиращи се на служба въ частитѣ и взема всички необходими мѣрки, за да осигури тѣхното поправяне или замѣняване.

Той се грижи за снабдяването съ бойни припаси, бензинъ и водородъ, и предизвиква, ако е нуждно, необходимитѣ заповѣди.

Командиръ на въздуш. отбрана на единъ уязвимъ пунктъ.

48. Командуването на въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ, по правило, се извършва отъ най-старшия офицеръ между командиритѣ на частитѣ отъ Д.С.А., назначени за защита на пункта. Когато уязвимиятъ пунктъ е важенъ, командуването на неговата въздушна отбрана се възлага на специално назначенъ офицеръ вънъ отъ състава на частитѣ, които участвуватъ въ тая отбрана.

Командирътъ на отбраната на единъ уязвимъ пунктъ е отговоренъ предъ командира на групата за въздушната отбрана на пункта. Нему се подчиняватъ всички части отъ Д.С.А., назначени за пункта.

Той организира отбраната, опредѣля позициитѣ на батареитѣ, опредѣля мѣстата на прожекторитѣ, акустическитѣ постове и мѣстата за издигане на заградителнитѣ балони и привежда въ изпълнение разпорежданията на командира на групата.

Той избира командното си мѣсто така, щото да има възможность да наблюдава стрелбата на батареитѣ и да следи действията на прожекторитѣ и балонитѣ.

Не намѣсвайки се, освенъ въ изключителни случаи, въ изпълнението на стрелбитѣ, той разпредѣля зонитѣ за стрелба между батареитѣ, опредѣля вида на стрелбитѣ и подготвя устройството на огневитѣ прегради.

Командирътъ на въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ е отговоренъ за доброто действие на свързъчната мрежа въ пункта, която се използува отъ Д.С.А.

Той изпраща до командира на групата, отъ състава на която е, всички искания за замѣняване или поправки по материалната часть, както и за снабдяването на неговитѣ части съ хранителни и бойни припаси, бензинъ, водородъ и др.

Членъ 4.

Организация и командуване на частитѣ отъ Д.С.А

1. Противовъздушна артилерия.

49. П.В. артилерия административно е организирана въ *батареи отъ по 4 орждия.*

Тя съдържа:

7·5 см. автомобилни батареи и 7·5 см. реморкирани батареи, командувани отъ по 1 капитанъ, подпомаганъ отъ 2 поручици или подпоручици;

7·5 см. батареи на платформа и 10·5 см. батареи на платформа, командувани отъ по 1 капитанъ, подпомаганъ отъ единъ поручикъ или подпоручикъ.

Батареята е *стрелковата единица.*

7·5 см. автомобилни или реморкирани батареи сж събрани въ отдѣления отъ 3 батареи и една снабдителна колона, подъ командата на единъ командиръ на отдѣление, комуто е даденъ щабъ.

7·5 см. и 10·5 см. батареи на платформа образуватъ отдѣления, които съдържатъ едно промѣнливо число батареи, подъ командата на единъ командиръ на отдѣление, комуто е придаденъ щабъ.

7·5 см. автомобилно или на реморкета отдѣление е *тактическата единица* на П. В. артилерия, която се употрѣбява въ преднитѣ линии или за далечната отбрана на уязвимитѣ пунктове.

При близката отбрана на уязвимитѣ пунктове, нѣма строго казано тактически единици отъ П. В. артилерия.

Въ тоя случай отдѣленията, обикновено разкжсани, иматъ батареитѣ си разпредѣлени върху нѣколко уязвими пункта и тѣхното командуване не може да бжде ефикасно осигурено отъ командиритѣ на отдѣленията, на които батареитѣ сж подчинени. Батареитѣ въ случая преминаватъ съответно въ тактическо подчинение на командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове, а командиритѣ на отдѣленията, останали на разположение, могатъ да бждатъ назначени за командири на групи отъ Д.С.А.

II. Прожектори.

50. Прожекторитѣ сж организирани въ взводове, всѣки отъ по 4 фотоелектрични команди и единъ акустически апаратъ.

Прожекторнитѣ взводове административно сж събрани въ *роти.*

Тѣ биватъ:

— прожекторни роти отъ Д.С.А типъ „армейски“, съставени отъ 6 взвода, подъ командата на 1 капитанъ, подпомаганъ отъ 7 поручици или подпоручици;

— прожекторни роти отъ Д.С.А. типъ „териториаленъ“, съставени отъ едно промѣнливо число взводове, подъ командата на 1 капитанъ, подпомаганъ отъ промѣнливо число офицери (поручикъ или подпоручикъ за всѣки взводъ отъ състава на ротата).

По правило, ротитѣ „армейски“ типъ сж снабдени съ 120 см. материална часть, а ротитѣ отъ „териториалния“ типъ — съ 150 см. материална часть.

Прожекторната рота съ 120 см. прожектори отъ 6 взвода или рота съ 150 см. прожектори отъ 4 взвода образуватъ прожекторната *тактическа единица*, която се употрѣбява за съвмѣстно действие съ нощното ловжийско въздухоплаване.

При съвмѣстнитѣ действия съ П.В. артилерия, строго казано, прожекторна тактическа единица не сжществува.

При близката или далечна отбрана на уязвимитѣ пунктове, прожекторнитѣ роти, които участвуватъ въ тая отбрана, обикновено, сж разкжсани.

Тѣхнитѣ взводове, често разпръснати, излизатъ отъ командуването на командира на ротата. Тѣ преминаватъ тогава въ тактическо подчинение съответно на командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове (близка отбрана) или на командиритѣ на артилерийскитѣ П.В. отдѣления (далечна отбрана).

Командиритѣ на прожекторнитѣ роти, ако не командуватъ по-голѣмата групировка отъ взводоветѣ, могатъ да бждатъ назначавани за командири на въздушната отбрана на уязвими пунктове.

III. Картечници.

51. Картечницитѣ, поставени евентуално въ разпореждане на Д.С.А., се употрѣбяватъ въ групи отъ 4, а *ако е възможно и 8 машини.*

Назначавани главно да взиматъ участие въ отбраната на уязвими пунктове въ тила или вжтрешността, въ тактическо отношение тѣ се подчиняватъ на командиритѣ на въздушната отбрана на тия пунктове.

IV. Заградителни балони.

52. Заградителнитѣ балони образуватъ взводове отъ по 20 балона и 10 макари всѣки.

Тѣ не образуватъ, строго казано, тактически единици, но най-малката балонна часть, която се употрѣбява цѣла, е *взвода.*

Употрѣбявани за близка или далечна отбрана на уязвими пунктове, ротитѣ обикновено биватъ разкжсвани.

Тѣхнитѣ взводове, често силно разпръснати, излизатъ отъ командуването на командира на ротата. Тѣ преминаватъ тогава подъ тактическото командуване съответно на командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове, а командиритѣ на ротитѣ, ако тѣ не запазятъ командуването на по-голѣмата часть отъ тѣхнитѣ взводове, могатъ да получатъ командуването на въздушната отбрана на уязвимъ пунктъ.

V. Маскировка.

53. Д.С.А. не разполага съ специални маскировачни части; при все това, известни части получаватъ специално обучение, което имъ позволява да приложатъ способитѣ на маскировката, основана върху употрѣбата на димнитѣ вещества.

VI. Пасивни срѣдства за лична защита.

1) Наблюдение и предупреждение.

54. *а) Въ армиитѣ.* Общата наблюдателна и предупредителна служба се извършва отъ всичкитѣ части и тѣхни поддѣления на Д.С А, като *всѣка една отъ тѣхъ изпълнява постоянната роля на наблюдателенъ постъ.*

Евентуално, когато обстоятелствата налагатъ, уредбата на наблюдението въ първитѣ линии може да бжде подобрена съ помощьта на специални наблюдателни постове, чието устройство се оставя на командиритѣ на преднитѣ групи.

Разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А, устройвани отъ командиритѣ на преднитѣ и задни групи въ точки, опредѣлени отъ командуването, събиратъ и разпращатъ сведенията за въздушната дейносгь, които тѣ получаватъ отъ разнитѣ органи на наблюдението. Тия разузнавателни центрове, командувани по правило отъ офицеръ, се устройватъ съ срѣдствата (хора и материали) на групитѣ, които сж получили заповѣдь за тѣхното устройство, и се подчиняватъ на командиритѣ на тия групи.

55. *б) Въ вжтрешността.* Общата наблюдателна и предупредителна служба се осигурява отъ:

— всички части и тѣхни поддѣления на Д.С.А., както въ армията;

— специални наблюдателни постове.

Разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А., подобни на тия въ армията, устройвани въ мѣста, опредѣлени отъ командуването, събиратъ и изпращатъ сведенията за въздушната дейность, получавани отъ различнитѣ органи на наблюдателната служба.

Специалнитѣ наблюдателни постове и разузнавателнитѣ центрове въ вжтрешността се попълватъ съ специаленъ личенъ съставъ, образуващъ въ административно отношение *роти отъ наблюдателната и предупредителна служба.*

Всѣка рота, командувана отъ единъ капитанъ, подпомаганъ отъ единъ поручикъ, се състои отъ промѣнливо число

наблюдателни взводове, всѣки отъ които има по правило 5 наблюдателни поста и личенъ съставъ за формиране на единъ разузнавателенъ центъръ.

Тъй като наблюдателнитѣ постове обикновено се разполагатъ въ непрекѫснати линии успоредно на границата, може да се случи, щото въ една область наблюдателната рота да бѫде толкова разпръсната, щото нейното командуване отъ командира на ротата да бѫде невъзможно; въ такъвъ случай часть отъ взводоветѣ преминаватъ въ тактическо подчинение на командиритѣ на групитѣ или на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове, върху територията на които тия взводове сѫ разположени.

2. Загасяване на свѣтлинитѣ.—Специални скривалища. — Разни предпазителни мѣрки.

56. Всички мѣрки за лична защита сѫ подробно указани въ *„Инструкцията отъ 9. августъ 1923 год. относително индивидуалната защита срещу въздушнитѣ бомбардирания на градското население, персонала на гаритѣ и разнитѣ индустриални заведения въ страната“*, която урежда начинитѣ за тѣхното изпълнение.

Това привеждане въ изпълнение се извършва главно отъ войскитѣ отъ всички родове оръжие, отъ общинитѣ, индустриалцитѣ и населението, спрѣмо които Д.С.А. изпълнява ролята само на технически съветникъ.

Часть II.

УПОТРѢБЛЕНИЕ НА Д.С.А.

Глава I.

ПРАВИЛА ЗА РАЗВРЪЩАНЕ НА Д.С.А.

Членъ 1.

Общи указания.

57. Какъвто и да бѫде начина на действията ѝ, Д.С.А. не може, при сегашното състояние на срѣдствата, да създаде една непроходима за неприятелскитѣ хвърчила преграда; тия последнитѣ всѣкога могатъ да преминатъ линиитѣ (фронта), въпрѣки препятствията, които биха могли да срѣщнатъ.

Тъй като въздушниятъ противникъ може да се появи въ всѣки моментъ, въ коя и да е точка отъ достѫпната за него зона, Д.С.А. трѣбва постоянно да бѫде готова да се намѣси, ако не въ всичкитѣ точки на тая зона, поне въ по-важнитѣ уязвими пунктове.

Отъ тукъ следва, че нейното разположение трѣбва да бѫде *въ дълбочина* по цѣлото пространство на зоната, ограничена отпредъ отъ фронта на армията и отзадъ отъ една успоредна на фронта линия, прекарана на растояние, равно на дълбочината на максималното проникване на неприятелскитѣ хвърчила.

Въ тая зона, разпредѣлението на ограниченитѣ срѣдства, съ които се разполага, не трѣбва да бѫде еднообразно, подъ страхъ да се получи отбрана съ съмнителна ефикасность.

За да бѫде ефикасно, разпредѣлението трѣбва да позволи на Д.С.А. да реализира:

— *въ преднята зона* (въ връзка съ ловжийскитѣ сили), една непрекѫсната по цѣлия фронтъ защита;

— *въ тила*, една защита, ограничена около уязвимитѣ пунктове;

— *въ междинитѣ на уязвимитѣ пунктове*, една служба за наблюдение на небето и, ако е възможно, подвижна защита.

Количеството и вида на срѣдствата отъ Д.С.А., които се назначаватъ за защита на уязвимитѣ пунктове, се опредѣлятъ, като се държи смѣтка отъ една страна за количеството на разполагаемитѣ срѣдства, а отъ друга за важностьта и уязвимостьта на пунктоветѣ, които ще се отбраняватъ. Отъ тукъ следва, че въ своята цѣлость гѫстотата на срѣдствата за Д.С.А. ще намалява споредъ отдалечаването отъ фронта.

Разположението на разнитѣ срѣдства за Д.С.А., свърхъ това, зависи отъ подвижностьта на всѣко отъ тѣхъ, както и отъ вида на мѣстностьта.

Нѣма съмнение, че близко до фронта и въ зоната на армиитѣ, Д.С.А. изисква твърде подвижна материална часть, която да ѝ позволява да маневрира на бойното поле и да действува въ връзка съ въздушнитѣ сили. Въ армейскиятъ тилъ и вѫтрешностьта може да бѫде използувана по-малко или даже слабо подвижна материална часть.

Отъ тия условия произлизатъ следнитѣ общи правила за разпредѣляне на срѣдствата.

Въ преднята зона, непосрѣдствено допираща до фронта, *зона силно уязвима*, гѫстотата на срѣдствата се увеличава, а самитѣ тѣ се избиратъ изъ между ония, които иматъ най-голѣма маневрена способность; тия срѣдства се разполагатъ съ огледъ да се получи едно непрекѫснато действие по цѣлата дължина на фронта.

Въ близката тилна зона, *богата съ уязвими точки*, се организира доста силна Д.С.А., въ по-голѣмата си часть съсрѣдоточена близко около тия пунктове (една часть отъ срѣдствата се запазватъ за действие по пѫтищата на хвърчилата); гѫстотата на отбраната е срѣдня — по-слаба отъ колкото въ преднята зона; използуватъ се подвижни срѣдства.

Въ тила на армиитѣ и вѫтрешностьта, гдето уязвимитѣ пунктове сѫ по-разпръснати, срѣдствата се концентриратъ около тия пунктове; гѫстотата на отбраната срѣдня — по-слаба отъ колкото въ зоната на близкиятъ тилъ; използуватъ се малко подвижни или съвсемъ неподвижни срѣдства.

Защитата на голѣмитѣ градове, на важнитѣ индустриални центрове и изобщо на уязвимитѣ пунктове отъ капитално значение изисква особено внимание; срѣдства за тѣхна защита, въ достатъчно количество трѣбва да бѫдатъ запазени.

Членъ 2.

Развръщане на срѣдствата за Д.С.А.

58. Развръщането на срѣдствата за Д.С.А. се извършва, по време, на три периода:

1) въ мирно време; — устройва се една намалена, но постоянна защита;

2) въ всѣки моментъ, по заповѣдь на Министра, привежда се въ изпълнение плана за въздушната отбрана на страната;

3) при мобилизация;—употрѣбяватъ се частитѣ отъ Д.С.А., назначени за армиитѣ.

Развръщането съдържа:

1) раздѣляне на *групови зони за Д.С.А.* на армейската зона и вѫтрешностьта, опредѣлени като достѫпни за въздушниятъ противникъ;

2) разпредѣление на срѣдствата между груповитѣ зони на Д.С.А.

А. Опредѣляне на груповитѣ зони.

59. Главнокомандуващиятъ, до колкото се отнася до армията, а Министра — до вѫтрешностьта, опредѣлятъ общитѣ условия, при които трѣбва да се извършва въздушната отбрана и опредѣлятъ за всѣка армия или за всѣка область, срѣдствата за Д.С.А.. които тѣ смѣтатъ за необходими.

Командирътъ на всѣка армия чрезъ командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията,или командирътъ на всѣка область чрезъ командира на Д.С.А. въ областьта, раздѣлятъ територията заета отъ армията или областьта на зони, допиращи се една да друга и опредѣлятъ за всѣка такава зона елементитѣ отъ Д.С.А. отъ тия дадени въ тѣхно разпореждание.

Елементитѣ отъ Д.С.А., така разпредѣлени, образуватъ *групи отъ Д.С.А.* (предни и задни групи), действуващи всѣка една въ опредѣлена зона.

При това разпредѣляне на груповитѣ зони се държи смѣтка за числото и важностьта на уязвимитѣ точки и зони, които трѣбва да бѫдатъ специално охранявани, за тѣхната уязвимость, която зависи отъ разположението на неприятелскитѣ въздушнн сили (мѣста на летищата, число на частитѣ, качество на апаратитѣ, най-вѣроятнитѣ пѫтища за налети). Сѫ-

итѣ началници опредѣлятъ и разграничаватъ общитѣ задачи
ı така образуванитѣ групи, като държатъ смѣтка и за усло-
ията за употрѣблението на ловжийскитѣ сили било дневни,
ило нощни и за нощното бомбардировачно въздухоплаване.

Въ армиитѣ, които сѫ въ съприкосновение съ фронта,
реднитѣ групи отъ Д.С.А. се образуватъ, по правило, върху
азата — по една група на армейски корпусъ отъ 1-а линия
ижъ § 41).

В. Устройството на групитѣ отъ Д.С.А.

60 Видътъ на срѣдствата, влизащи въ състава на групитѣ
гъ Д.С.А., се измѣня, споредъ положението на тия групи спря-
о фронта.

1. *Предня зона.* Тая зона, допираща до фронта, дълбока
коло 10 км., достѫпна за артилерийския огънь на противника
на постоянното действие на неприятелскитѣ въздушни сили,
е защищава отъ 7·5 см. П. В. отдѣления, автомобилни или
еморкирани, сведени въ *„предни групи на Д.С.А.“*

2. *Зона на близкиятъ тилъ.* Тая зона, разположена
адъ първата, дълбока около 40 км., изложена само на пре-
жснато действие на неприятелското въздухоплаване, се ор-
анизира въ *„задни групи на Д.С.А.“*, въ състава на които,
о правило, влизатъ:

7·5 см. автомобилни или реморкирани отдѣления:

—прожекторни роти „армейски“ типъ (мат. часть—120 см..)

и, евентуално:

— 7·5 см. отдѣления на платформи;

— прожек. роти „териториаленъ“ типъ (матер. часть 150 см.);

— роти заградителни балони;

— картечни роти, дадени въ разпореждане на Д.С.А.

3. *Зона на армейския тилъ и зона на вѫтрешностьта.* Въ тия зони, гдето действията на неприятелскитѣ въздушни сили се извършватъ само подъ формата на налети, повече или по-малко прекѫснати по време, се употрѣбяватъ всички срѣдства на Д.С.А., съ изключение (по принципъ) на 7·5 см. автомобилни или реморкирани П. В. орѫдия, като образуватъ „задни групи на Д.С.А.“

Въ всички зони се прилага, евентуално, димната маскировка, както и срѣдствата за индивидуална защита (наблюдателна и предупредителна служба,изгасяне на свѣтлинитѣ и пр.).

Членъ 3.

Ролята на разнитѣ командни инстанции при подготовката и разполагането на Д.С.А.

61. Тъй като Д.С.А. въ всѣка армия или область се устройва по групи, които иматъ по една опредѣлена зона, командиритѣ на групитѣ и уязвимитѣ пунктове сѫ длъжни да поставятъ въ действие срѣдствата, които сѫ дадени въ тѣхно

разпореждане въ рамкитѣ на задачитѣ, получени отъ по-горното началство.

62. *Командирътъ на групата*, натоварена съ една опредѣлена задача, въ опредѣлена зона, разпредѣля своитѣ срѣдства между уязвимитѣ пунктове и райони въ тая зона, като държи смѣтка за вида и положението на сѫщитѣ, и ржководещъ се отъ общитѣ правила относително развръщането на разнитѣ срѣдства за Д.С.А.

Въ всѣки уязвимъ пунктъ или районъ той организира въздушната отбрана подъ командата на офицеръ, комуто дава точно опредѣлени задачи. Въ цѣлото пространство на зоната, която му е опредѣлена, той се старае да уреди едно непрекѫснато действие на отбраната.

Предвиждащъ движението на частитѣ, особено въ преднитѣ групи, командирътъ на групата изучава пѫтищата, които могатъ да бѫдатъ използувани; той държи всѣкога попълнена картата съ мрежата на коларскитѣ пѫтища въ своята зона, като върху нея отбелязва всички мостове и пѫтища, които могатъ да бѫдатъ използувани отъ различната материална часть. Той се грижи за организирането на наблюдателната и предупредителна служба въ зоната на неговата група.

Въ подвижния периодъ, командирътъ на предната група, придадена къмъ армейски корпусъ, изпраща единъ офицеръ (или подофицеръ) за връзка при въздушнитѣ сили на корпуса и, ако е нуждно, при началника, натоваренъ да регулира движението на частитѣ отъ групата.

63. *Командирътъ на въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ* настанява частитѣ си близко около опредѣленитѣ точки, на които той е назначенъ да осигурява охраната. Разпредѣлението на частитѣ се извършва, като се държи смѣтка за тѣхния видъ и число, за състоянието и формитѣ на терена, а сѫщо тъй и за вѣроятнитѣ пѫтища, по които противникътъ би извършвалъ своитѣ налети. При това за ржководство служатъ и общитѣ правила за развръщане на разнитѣ срѣдства за Д.С.А. и нуждата да се свърже, до колкото е възможно, отбраната съ тая на съседнитѣ уязвими пунктове.

За поставяне въ действие на различнитѣ срѣдства за лична защита, командирътъ на въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ влиза въ сношение съ мѣстнитѣ граждански и военни власти. Въ съгласие съ тѣхъ, той издава упѫтвания за населението и войскитѣ въ случай на въздушно нападение; нарежда разузнаването на жилищата, които могатъ да послужатъ като скривалища срещу бомбардиране, и съставя програма за работитѣ, които трѣбва да се извършатъ било за усъвършенствуване на скривалищата, признати за удобни, било за устройството на нови скривалища.

Най-после, за да даде на отбраната нуждната гъвкавость, командирътъ на въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ нарежда да се извършатъ необходимитѣ работи, които биха облегчили евентуалното премѣстване на частитѣ.

Членъ 4.

Общи правила за развръщане на различнитѣ срѣдства на Д.С.А.

1. *Развръщане въ преднята зона.*

64. Въ периода, който непосрѣдствено следва началото на мобилизацията, *капиталната задача* на Д.С.А. е да участвува въ въздушното прикриване на съсрѣдочаването на войскитѣ.

Вследствие на това, първоначалното развръщане на елементитѣ отъ Д.С.А., мобилизирани като части отъ армиитѣ, трѣбва да се извърши съ огледъ да се засили дейността на териториалната въздушна отбрана за защитата на движенията на транспортитѣ, стоварителнитѣ гари и зонитѣ за съсрѣдоточаване.

Частитѣ на подвижната П. В. артилерия се разпредѣлятъ по дължината на вѣроятния фронтъ, по начинъ да образуватъ, колкото може по-скоро, една изнесена напредъ линия на наблюдение и отбрана и да подпомогнатъ ловжийскитѣ сили, които се намиратъ тамъ.

Когато съсрѣдоточаването на армиитѣ бѫде завършено и когато се образува фронтъ, армейскитѣ части, освободени отъ тѣхната първоначална задача, се разпредѣлятъ въ зонитѣ, указани по-рано.

Развръщане на П. В. артилерия.

65. Противовъздушната артилерия, назначена за защита на фронта, трѣбва да бѫде развърната така, щото нейното действие да бѫде *непрекѫснато* по цѣлата дължина на фронта.

Ако срѣдствата допущатъ, всѣки пѫть е изгодно следъ това да се даде на разположението едно разчленение *въ дълбочина.*

Щомъ сѫ дадени измѣнящитѣ се условия, при които П.В. артилерийски отдѣления могатъ да се намиратъ, не може да става въпросъ за подчиняване тѣхното развръщане на една задължителна схема, При все това могатъ да се поставятъ нѣколко общи правила, които могатъ да послужатъ за ржководство при решаване на въпроситѣ, които могатъ да се явятъ.

Въ една зона широка 10—15 км., напримѣръ, батареитѣ на едно отдѣление могатъ да се разположатъ въ тримѣгълникъ: дветѣ батареи поставени напредъ, третата — назадъ и до колкото може по осьта на преднитѣ две. Разстоянията между батареитѣ се опредѣлятъ така, щото да се осигури едно добро

препокриване на зонитѣ за стрелба. (Вижъ приложение 3, единъ примѣръ за развръщане на отдѣление отъ 7·5 см. реморкирани орждия).

По правило, позициитѣ на батареитѣ отъ първа линия не трѣбва да бждатъ предъ главната съпротивителна линия (позиция); при всѐ това, въ известни случаи, полезно е да се изнесе за кжсо време една батарея предъ тая позиция (напримѣръ, за обстрелване на единъ неприятелски балонъ).

Въ една ограничена зона (около 5 км.) полезно е да се постави цѣлото отдѣление въ дълбочина: една батарея въ първа линия,—останалитѣ ешалонирани една задъ друга.

Когато зоната, опредѣлена за едно отдѣление или за една група отъ нѣколко отдѣления, не може да бжде покрита еднообразно съ достатъчна гжстота съ срѣдствата, съ които се разполага, остава на командуването да опредѣли:

— да се съсрѣдоточи отбраната само върху нѣкои особени пунктове,

— или, напротивъ, да се разпредѣли по цѣлата зона.

Въ първия случай, разположението ще образува празднoти, чиято важность трѣбва да бжде оценена; въ втория — действителностьта на отбраната може да бжде силно намалена, поради разпръсването на срѣдствата.

Въ последния случай, при всѐ това, не трѣбва да се изпуща изъ предъ видъ, че П. В. артилерия, даже силно разхвърлена, е способна за твърде ефикасно действие, ако тя действува, като органъ за указване, въ помощь на едно активно ловжийско въздухоплаване.

Тая мисъль, прочее, трѣбва да се има предъ видъ за случаитѣ, когато се касае да се поддържатъ малочислени ловжийски сили, действуващи въ область, слабоснабдена съ П. В. артилерия.

Премѣстване на противовъздушната артилерия.

66. По сжщитѣ съображения, както за развръщането, не е възможно да се подчини и премѣстването на П. В. артилерия на строго опредѣлени правила. Разнообразието на обстоятелствата, които могатъ да се представятъ въ течението на едно настжпление или отдръпване, създава много частни случаи за отдѣлно (индивидуално) разрешение. Възможно е, при всѐ това, да се укажатъ нѣколко общи правила, които се препоржчватъ за ржководство.

При всички обстановки, защитата на зоната, опредѣлена за едно отдѣление или група П. В. артилерия, трѣбва да бжде най-напредъ организирана напрѣчно, къмъ страната на противника, следъ това въ дълбочина въ обратна посока. Само по тоя начинъ, наистина, ще могатъ да се избѣгнатъ празднотитѣ въ разположението на въздушната отбрана на фронта.

Премѣстването на П.В. артилерия може да се извършва:
— било по отдѣления,
— било по батарейно.

Премѣстването поотдѣления се препоржчва въ случаитѣ, когато нѣколко отдѣления, ешелонирани едно задъ друго, получаватъ една и сжща зона за движение. Въ тоя случай отдѣленията настжпватъ или отстжпватъ чрезъ последователни скокове; едното отдѣление е въ движение, като бива тласкано, колкото може по-напредъ, въ посока на движението, до като останалитѣ отдѣления се държатъ на позиция.

Премѣстването по батарейно се извършва въ случаитѣ, когато едно отдѣление действува само въ опредѣлена зона. Въ тоя случай батареитѣ настжпватъ или отстжпватъ по отдѣлно чрезъ последователни скокове; две отъ батареитѣ постоянно се държатъ на позиция, до като третата е въ движение, тласнати колкото може по-напредъ въ посока на движението.

Отдѣленията или батареитѣ, които сж назадъ, се вдигатъ и пренасятъ напредъ, когато челнитѣ отдѣления или батареи заематъ позиция.

За регулиране движението на частитѣ отъ П.В. артилерия по най-рационаленъ начинъ, трѣбва да се иматъ предъ видъ следнитѣ данни:

Срѣднята скорость на движението на една 7·5 см. (автомобилна или реморкирана) батарея по добъръ пжть е 15 км. въ часъ;

времето, нуждно за подготовката на една батарея за стрелба, смѣтано отъ момента на заемането на позицията, се мѣни споредъ начина за мѣренето на височинитѣ и е около:

$^1/_4$ часъ при висотомѣръ съ вжтрешна база;

$1^1/_2$ часа при висотомѣръ съ голѣма база (при всѐ това времето отъ $1^1/_2$ часа може да бжде значително намалено, ако организирането на измѣрването на височинитѣ предшествува заемането на позицията).

При всички условия създаденото разположение трѣбва да бжде такова, щото да не сжществува никакво прекжсване въ отбраната между зоната, дадена на отдѣлението и зонитѣ на следнитѣ отдѣления.

2. Развръщане въ зоната на близкия тилъ.

67. Срѣдствата за Д.С.А., съ които се разполага и ще се разполага още дълго време, не сж достатъчни за да се осигури отбраната на уязвимитѣ пунктове въ зоната на близкия тилъ. При тия условия трѣбва да се образуватъ три групи отъ разполагаемитѣ срѣдства: първата група се назначава за *близката отбрана* на известно число пунктове избрани между най-уязвимитѣ (снабдителни центрове, аеродруми,

складове, голѣми щабове и пр); втората група, назначена за бързо пренасяне въ застрашенитѣ зони и по вѣроятнитѣ пжтища на неприятелскитѣ хвърчила, се използува за далечна отбрана; третата група, образувана отъ леки елементи (взводове или даже отдѣлни орждия), разпредѣлена разумно въ междинитѣ между уязвимитѣ пунктове, се опредѣля да сигнализира (указва), на ловджийскитѣ патрули чрезъ пръскания-та на снарядитѣ, посоката на неприятелскитѣ хвърчила, които се насочватъ къмъ тила.

Развръщането на тия срѣдства се извършва различно споредъ тѣхното назначение въ близката или далечна отбрана на единъ уязвимъ пунктъ.

А. Развръщане на срѣдствата, назначени за близката отбрана на единъ уязвимъ пунктъ.

68. Това развръщане, което зависи отъ размѣритѣ на уязвимия пунктъ и неговото положение спрѣмо фронта, трѣбва да се извършва, като се иматъ предъ видъ следнитѣ указания:

— въ всѣки уязвимъ пунктъ съ значителни размѣри, въздушната отбрана не може да бжде на всѣкжде еднакво силна, затова тя трѣбва да действува по-енергично тамъ гдето последицитѣ отъ атаката сж най-опасни; дейностьта на отбраната трѣбва да се извършва вънъ отъ уязвимия пунктъ по най-вѣроятната посока на атакитѣ и толкова далечъ, колкото позволява необходимостьта да се държи въ добро положение зоната на максималната действителность. Посоката на атакитѣ обикновено зависи отъ географическото положение, поне колкото се отнася до нощнитѣ предприятия;

— разположението на срѣдствата върху мѣстностьта, главно на прожекторитѣ, не трѣбва да образува една правилна рамка около уязвимиятъ пунктъ, защото е опасно да не се създадатъ ориентири за въздушниятъ противникъ при нощнитѣ му налети; за заблужцаване на неприятелскитѣ хвърчила и създаване на изненади, разположението на отбраната трѣбва да допуща измѣнения (премѣстване на частитѣ);

— разположението на различнитѣ срѣдства, действуващи съвмѣстно за въздушната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ, трѣбва да бжде такова, щото дейностьта на всѣко отъ тѣхъ да не бжде спъвана отъ останалитѣ и щото действията на всички срѣдства заедно да даватъ най-добри полезни резултати.

Държейки смѣтка за тия условия, развръщането на различнитѣ срѣдства се подчинява на следнитѣ по-подробни правила:

а) Противовъздушна артилерия.

69. Тъй като съсрѣдоточаването на огъня е единъ отъ сжществените фактори за действителностьта на стрелбата, налагането огньоветѣ на нѣколко батареи всѣкога трѣбва да се преследва въ околностьта на единъ уязвимъ пунктъ, който изисква една твърде действителна отбрана.

Следователно, идеята за *колективна стрелба* отъ нѣколко батареи (която намира изразъ въ стрелбитѣ на отдѣлението въ предната зона), трѣбва да легне въ основата на развръщането на П. В. артилерия, назначавана за близка отбрана на уязвимитѣ пунктове.

При 7·5 см. автомобилни или реморкирани орждия, разстоянието на батарейнитѣ позиции отъ защищаемия пунктъ трѣбва да бжде между 1500 и 3000 м.

Разположението на П. В. артилерия въ близость на уязвимия пунктъ трѣбва да бжде достатъчно гъвкаво, за да се подава на измѣнения, налагащи се отъ нуждата да се заблуждава противника, да се осигурятъ на отбраната преимуществата на изненадата и да се приспособява по-добре къмъ условията на атаката.

b) Картечници.

70. Съсрѣдоточаването на огъня има сжщото важно значение при стрелбата на картечницитѣ, както и при П. В. артилерия. Затова развръщането на картечнитѣ елементи, евентуално придадени къмъ Д.С.А., преди всичко, трѣбва да се ржководи отъ идеята за *съвмѣстна стрелба*. Тая идея води къмъ групирането на картечницитѣ най-малко по 4, а ако е възможно и по 8.

По причина на малкия радиусъ на действие (1000 метра), картечницитѣ могатъ да бждатъ употрѣбени за защитата само на пунктове или части отъ уязвими пунктове съ незначителни размѣри: фабрики, гари, мостове и т. н., които противника е принуденъ да атакува отъ малка височина.

Отбраната трѣбва да бжде организирана по групи, вънъ и близко около отбранявания пунктъ (на около 300 м. отъ тоя пунктъ) и до колко е възможно откъмъ страната на най-вѣроятното идване на противника.

Разположението на картечницитѣ, както това на П. В. артилерия (указано въ предидущия параграфъ), трѣбва да допуска измѣнения, които биха се наложили отъ обстоятелствата.

c) Прожектори.

71. При близката отбрана на уязвимитѣ пунктове прожекторитѣ действуватъ въ връзка съ П. В. артилерия; въ

всички случаи тѣхното употрѣбление ще даде полезенъ резултатъ само при условие, ако действието имъ бѫде достатъчно продължително, за да даде възможность на батареитѣ:

— било да извършватъ стрелби, като денемъ;

— било да подобрятъ даннитѣ на акустическата служба, съ което би се увеличила точностьта на стрелбитѣ.

Въ първия случай е необходима една група отъ 3 прожекторни взвода най-малко; въ втория — група отъ 2 взвода е достатъчна.

Тъй като самостоятелно действуващия прожекторенъ взводъ не дава достатъчно полезно действие, неговото употрѣбление трѣбва да се избѣгва.

Развръщането на взводоветѣ назначени за въздушна отбрана на единъ уязвимъ пункъ, е тѣсно свързано съ развръщането на П. В. артилерия; то се съобразява съ нуждата да се освѣтляватъ целитѣ по възможность по-дълго въ зоната на действието на батареитѣ.

На всъка цена трѣбва да се избѣгва разполагането на прожекторитѣ по една правилна затворена линия, която да има въ центъра си уязвимия пунктъ; таково разположение създава единъ отличенъ ориентированъ белегъ за противника.

Каквото и да бѫде приетото разположение на прожекторитѣ, разстоянието помежду имъ (120 см.) не трѣбва да надминава 2500 м.

Разстоянието на прожекторитѣ отъ защищаемия пунктъ се мѣни споредъ профила на мѣстността; въ всички случаи то трѣбва да бѫде такова, щото тоя пунктъ да не рискува да бѫде указанъ на противника чрезъ неумѣстно освѣтяване.

Срѣдното време, необходимо за единъ прожекторъ, за да влѣзе въ действие, смѣтано отъ момента, когато той пристигне на една разузната позиция, приготвена и снабдена съ срѣдства за връзка, до момента когато бѫде готовъ да действува, нормално е около:

— 30 минути за прожектора водачъ и

— 20 минути за придружаващъ прожекторъ.

По добъръ пѫть, скоростьта на движението на единъ взводъ 120 см. прожектори е около 15 клм. въ часъ.

Вижъ приложение IV: Примѣри за развръщане на група отъ 2 и 3 прожекторни взвода.

В. Развръщане на срѣдствата назначени за далечна отбрана на уязвимитѣ пунктове.

72. Далечната отбрана на единъ уязвимъ пунктъ трѣбва да се извършва предъ този пунктъ *по най-вѣроятния пѫть* на следването на противника.

Тя може да бѫде организирана или съ срѣдствата на П. В. артилерия, действуваща самостоятелно, или въ връзка съ прожектори, или съ срѣдствата на нощното ловжийско въздухоплаване.

Какъвто и да бѫде вида на срѣдствата, приетото разположение трѣбва да бѫде лесно измѣняемо, споредъ обстоятелствата, или способно за бързо премѣстване, ако интереситѣ на отбраната изискватъ това.

За да бѫде въ състояние да даде полезно действие, цѣлата далечна отбрана трѣбва да има *най-малко* следнитѣ срѣдства:

— или едно 7·5 см. автомобилно или на реморкета П. В. отдѣление;

— или едно 7.5 см. автомобилно или реморкирано П. В. отдѣление, действуващо съвмѣстно съ 3 прожекторни 120 см. взвода;

— или едно нощно ловжийско ято, действуващо съвмѣстно съ една прожекторна рота отъ шесть 120 см. взвода.

Развръщането на употрѣбенитѣ срѣдства изисква на първо мѣсто: изборъ на *зоната за действие* на отбраната; операциитѣ, които *трѣбва да се извършватъ въ съгласие съ въздухоплаването.*

Тоя изборъ, съобразенъ съ предполагаемитѣ или показани вече намѣрения на противника, трѣбва да бѫде, при липса на други указания, насоченъ къмъ страната на точкитѣ, презъ които противникътъ най-вѣроятно ще мине (естествени ориентировачни пунктове на мѣстността за въздушно движение, напримѣръ) и трѣбва да се извършва въ зонитѣ благоприятни за развръщането и действието на срѣдствата за отбраната, които ще бѫдатъ употрѣбени (зони по възможность по-слабо уязвими).

Въ избраната зона, разположението трѣбва да бѫде организирано въ дълбочина, успоредно на вѣроятния пѫть на противника и да образува единъ такъвъ фронтъ, щото да сѫществуватъ най-сигуни очаквания, че противникътъ ще лети надъ зоната на действието на отбраната.

Вижъ приложение V: Примѣри за разполагане на далечната въздушна отбрана.

3. Развръщането въ задня зона отъ армейския тилъ или въ вѫтрешностьта.

73. Начинътъ за употрѣблението на срѣдствата за Д.С.А. въ дветѣ тия зони сѫ едни и сѫщи и се различаватъ само по командуването, комуто отбраната е подчинена: тая въ армейския тилъ е подчинена на Главнокомандуващия, докато въ вѫтрешностьта тя остава въ разпореждането на Министра.

Съ ограниченитѣ срѣдства, съ които се разполага, е не възможно да се осигури отбраната на всички уязвими пунктове,

които се намиратъ въ района на действието на въздушния противникъ (населени мѣста, индустриални центрове, художествени творения, желѣзопжтни вжзли,фабрики,гари и пр.). Трѣбва да се направи единъ изборъ, споредъ важността, която Главното командуване дава на тѣхното запазване, като се държи смѣтка за тѣхната уязвимость, размѣри, видъ и географическото имъ положение.

Всѣки уязвимъ пунктъ се снабдява съ *близка отбрана*, образувана отъ неподвижни или полуподвижни елементи, вида и количеството на които трѣбва да бжде опредѣленъ, като се държи смѣтка за наличността на срѣдствата, за важността и уязвимостьта на защищаемия пунктъ.

Свръхъ това, една *далечна отбрана*, образувана отъ елементи, избрани между най-подвижнитѣ (опредѣлени да действуватъ върху най-вѣроятнитѣ пжтища на противника), може да бжде организирана съ огледъ евентуално да се засили защитата на най-важнитѣ уязвими пунктове.

По правило, срѣдствата за отбрана, които се назначаватъ за защитата на зонитѣ отъ армейския тилъ и вжтрешността съдържатъ:

— 7·5 см. и 10·5 см. П. В. батареи на платформи;

— прожекторни роти типъ „териториаленъ“ (по правило снабдени съ 150 см. материална часть);

— роти заградителни балони;

— евентуално, картечни части, поставени въ разпореждането на Д.С.А.

Всичкитѣ тия елементи могатъ да бждатъ употрѣбени по отдѣлно (изолирано) или съвмѣстно (за комбинирани действия).

А. Развръщане на срѣдствата, назначени за близката отбрана на единъ уязвимъ пунктъ.

74. Общитѣ правила за развръщане въ зонитѣ на армейския тилъ и вжтрешността сж сжщитѣ, както тия изложени (§ 68) въ параграфа за близката отбрана на уязвимитѣ пунктове въ близкия тилъ.

Подробнитѣ указания, дадени по-долу, се отнасятъ до развръщането на балоннитѣ части (които по правило не се употрѣбяватъ въ зоната на близкия тилъ), както и до подробнитѣ мѣрки, които се налагатъ отъ особения видъ на употрѣбяваната материална часть.

а) Противовъздушна артилерия.

75. Както е казано въ § 69 „Противовъздушна артилерия“, развръщането на батареитѣ трѣбва да бжде извършено по такъвъ начинъ, щото цѣлото протежение на защищавания пунктъ да бжде покрито отъ поражаемитѣ зони на батареитѣ; най-голѣма гжстота на огъня отговаря на областитѣ, които сж най-уязвими и на зоната на най-вѣроятното идване на противника.

При 7·5 см. материална часть на платформи, отстоянието на батареитѣ отъ защищавания пунктъ трѣбва да бжде между 1200 и 3000 м.; при 10·5 см. материална часть — между 1200 и 4000 м.

Когато въ близката отбрана на единъ уязвимъ пунктъ участвуватъ едновременно 7·5 и 10·5 см. батареи, последнитѣ трѣбва да бждатъ поставени преимущественно въ областьта на най-вѣроятното идване на противника.

Разположението трѣбва да получи всичката гъвкавость, която позволява употрѣбената материална часть.

b) Картечници (евентуално).

76. Правилата, дадени по-рано (§ 70) за употрѣблението на картечницитѣ въ зоната на близкия тилъ, се прилагатъ напълно.

с) Прожектори.

77. Развръщането на прожекторнитѣ роти типъ „териториаленъ“ се подчинява на общитѣ правила, дадени (§ 71) за развръщането на ротитѣ „армейски“ типъ, което се извършва при близката отбрана на уязвимитѣ пунктове.

Обаче при 150 см. материална часть, взводоветѣ трѣбва да се разполагатъ като образуватъ квадратъ съ страни 3 до 4 километра.

Скоростьта на движението на 150 см. взводове по добъръ пжть е около 10 км. въ часъ.

d) Заградителни балони.

78. Единицата, която се употрѣбява, е балонния взводъ отъ 20 балона (10 балона N, 10 балона NN и 10 макари).

Балоннитѣ взводове при близката отбрана се употрѣбяватъ:

— било за изключителна защита на единъ уязвимъ пунктъ съ малки размѣри (художествено произведение, изолирана фабрика и пр.).

— било за защита на единъ органъ отъ особена важность, разположенъ въ вжтрешността на уязвимъ пунктъ съ обширни размѣри, чиято защита може да бжде осигурена съ помощьта и на други срѣдства.

Развръщането на заградителнитѣ балони се базира главно върху познаването на вѣроятнитѣ пжтища на противника и неговата тактика на бомбардирането.

79. *Вѣроятни пѫтища.* Самолетитѣ, даже воденитѣ по компаса, иматъ нужда, особено когато наближатъ цельта, да уточнятъ своя пѫть, като използуватъ характернитѣ линии на мѣстностьта (морски брѣгъ, водни течения, голѣми пѫтища и др.) или да провѣряватъ пѫтя си по твърде ясни точки отъ повърхностьта на земята (сливане на рѣки, възли на пѫтища, гористи пространства,населени мѣста и пр.). Изучването на мѣстностьта въ околноститѣ на уязвимитѣ пунктове, както и изучването на скицата на пѫтищата, съставена отъ частитѣ на Д.С.А., намиращи се въ зоната на полетитѣ, позволява да се получатъ най-добри указания за вѣроятнитѣ пѫтища.

80. *Тактика на бомбардирането.* Щомъ като неприятелскиятъ самолетъ наближи цельта, той измѣня своя „пѫть за подхождане“ въ „пѫть за бомбардиране“, който зависи отъ очертанието на цельта и посоката на вѣтъра.

За атаката на една цель съ малки размѣри, пѫтя е праволинеенъ, по посока на вѣтъра. Бомбардирането се извършва срещу вѣтъра, ако самолета не е обезпокояванъ и се търси точность, и по вѣтъра — въ противенъ случай.

Ако цельта е дълга и, ако бомбардирането се извършва отъ височина по-малка отъ 200 м., пѫтя, какъвто и да бѫде вѣтъра, е паралеленъ на дължината на цельта, или подъ много малъкъ жгълъ (най-много до 30°).

Бомбитѣ се пущатъ на едно хоризонтално разстояние отъ цельта (далечина на пущането), което зависи отъ скоростьта на аероплана и на вѣтъра, а сѫщо тъй и отъ височината на летенето; далечината на пущането е нѣколко стотинъ метра*).

На практика най-благоприятната височина за точно бомбардиране, точность, която зависи отъ точностьта на мѣренето, е между 1000 и 1500 метра. Бомбардирането отъ много малки височини се извършва съ грубо примѣрване на око, защото, благодарение на голѣмата жглова скорость на цельта, мѣрнитѣ прибори не могатъ да бѫдатъ използувани.

Държейки смѣтка за вѣроятнитѣ пѫтища на противника и за тактиката на бомбардирането, развръщането на балоннитѣ взводове се извършва по начинъ да се създаде една преграда, която самолетитѣ да бѫдатъ принудени да надлитатъ, за да нападнатъ цельта и надъ която тѣ могатъ да летятъ, като губятъ всѣкакъвъ шансъ за действително бомбардиране.

Тая преграда трѣбва да бѫде устроена върху вѣроятнитѣ пѫтища на бомбардирането, предъ защищавания пунктъ на едно разстояние малко по-голѣмо отъ вѣроятната далечина

*) 600-800 м. при височина на летенето 1000 м., а 800-1200 м., при височина на летенето 2000 м.

на падането на бомбитѣ. Разположението на макаритѣ, точкитѣ на издигането на балонитѣ, се опредѣля споредъ желаемото положение на преградата, като се държи смѣтка за посоката на вѣтъра и отклонението на балонитѣ спрѣмо макаритѣ.

За една и сѫща преграда полезно е да се предвидятъ две серии точки на издигането: една отговаряща на безвѣтрие или слабъ вѣтъръ, друга — за силенъ вѣтъръ.

Балонниятъ взводъ се развръща въ една единствена линия, като междинитѣ между балонитѣ се намаляватъ до толкова, щото да се избѣгне допирането на кабелитѣ

Въ случай на преграда съ балони N, допустимитѣ интервали между точкитѣ на издигането сѫ 250 до 350 м., споредъ това дали мѣстностьта е равна или хълмиста и допуща образуването на вихрушки (обратни течения).

Въ случай на прегради съ балони N или NN, сглобени въ двойки, интервалитѣ трѣбва да бѫдатъ 400 метра при равна мѣстность и 600 м. при хълмиста.

Когато една цель може да бѫде атакувана, безразлично срещу вѣтъра или по посока на сѫщия, по пѫтя на бомбардирането се устройватъ две прегради, — едната откъмъ страната на вѣтъра, а другата на обратната страна. Единъ балоненъ взводъ е достатъченъ за устройството на тия две прегради, ако уязвимиятъ пунктъ е съ малки размѣри, въ противенъ случай сѫ необходими 2 взвода.

Обкржжаването на защищаемия пунктъ би дало наистина по-голѣма сигурность на отбраната, но приложено къмъ единъ уязвимъ пунктъ съ срѣдни размѣри (градъ, напримѣръ), то ще изисква голѣмо количество срѣдства. По общо правило, трѣбва да се счита, че срѣдствата за такова обкржжаване сѫ недостатъчни; най-многото е, то да се допустне за защита на пунктове съ много малки размѣри.

Развръщането на балоннитѣ взводове е въ връзка съ развръщането на останалитѣ срѣдства за въздушна отбрана, главно съ това на П.В. батареи и картечни взводове.

По правило, балоннитѣ взводове се поставятъ само въ зонитѣ, недосѣгаеми или забранени за П.В. артилерия и картечницитѣ, зони които се опредѣлятъ *въ съгласие съ въздухоплаването* по начинъ—да не се затруднятъ действията на своитѣ хвърчила.

При това, когато П.В. батареи или картечни части трѣбва да бѫдатъ поставени въ непосрѣдствено съседство съ балоннитѣ взводове, трѣбва да се заповѣда щото никаква траектория да не минава не само презъ фигурата, ограничена отъ външнитѣ кабели, линията на балонитѣ и земната повърхность, но и на едно разстояние отъ тая фигура не по-малко отъ 400 м. (7·5 см. батареи), 600 м. (10·5 см. батареи) и 300 м. (картечници).

Срѣдното време, необходимо на единъ балоненъ взводъ за устройството на преграда на височина 2500 или 3600 метра, е около 36 часа. Това време е пресмѣтнато отъ момента, когато взводътъ е пристигналъ на мѣстността, която трѣбва да заеме, и съдържа времето нуждно за всички операции: разузнаване на точкитѣ за издигането, нагласяването на макаритѣ, надуването на балонитѣ, издигането имъ и инсталирането на строго необходимитѣ връзки *).

Скоростьта на движението по добъръ пѫть на единъ балоненъ взводъ е около 15 клм. въ часъ.

В. Развръщането на срѣдствата назначени за далечна отбрана на уязвимия пунктъ.

81. Общитѣ правила относително организацията на далечната отбрана на уязвимитѣ пунктове въ зоната на близкия тилъ (§ 72) се прилагатъ и въ зонитѣ на армейския тилъ и вѫтрешността.

Въ случая, при дадения видъ срѣдства, поставени въ действие, разположението на отбраната е по-малко гъвкаво и подвижно отъ това въ първия случай; то може да се устрои:

— било съ срѣдствата на нощното ловжийско въздухоплаване;

— било съ заградителни балони.

За да бѫде въ състояние да даде полезна действителность, цѣлата далечна отбрана трѣбва да съдържа *най-малко* следнитѣ срѣдства:

— било една група отъ 4 прожекторни 150 см-ви взвода, действуващи съвмѣстно съ едно ято отъ нощното ловжийско въздухоплаване;

— било една група отъ два балонни взвода.

Вижъ приложение VI: Примѣръ за развръщане на два балонни взвода).

4. Употрѣбата на маскировката и мѣркитѣ за лична защита въ територията, достѫпна за въздушния противникъ.

82. Въздушната отбрана не е въ състояние *по единъ абсолютенъ начинъ* нито да възпрепятствува преминаването на фронта отъ неприятелскитѣ хвърчила, нито сигурно да ги спре или върне обратно отъ близкия тилъ; затова нуждно е изплъзването отъ всѣкога възможнитѣ въздушни нападения и скриването срещу ефектитѣ отъ тѣхъ на войскитѣ, населението и заплашенитѣ уязвими пунктове.

*) Превозването на тубитѣ съ водородъ (около 600 туби на взводъ) се извършва при специални условия, опредѣлени отъ командуването.

За тая цель, преди всичко, гдето се появи опасность, се прибѣгва къмъ *маскировката*, имаща назначение да измами неприятелското наблюдение, и се вематъ мѣрки, имащи назначение да осигурятъ *личната защита*.

А. Маскировка.

83. Прилагането на похватитѣ за маскировка отъ частитѣ на Д.С.А. за тѣхна собствена защита е указано въ „Инструкцията“ за маскировката отъ 2. априлъ 1918 год.

Тя се отнася до всички части на Д.С.А., но по-специално до войсковитѣ, изложени най-често на неприятелското въздушно и земно наблюдение.

Димната маскировка се употрѣбява отъ Д.С.А. за маскиране на уязвимитѣ пунктове съ малки размѣри, характернитѣ точки отъ мѣстността, които могатъ да послужатъ на противника като ориентирни белези (езера, сливане на рѣки и пр.).

Прилагането на похватитѣ за маскировка на характернитѣ точки отъ мѣстността трѣбва да се извършва *въ съгласие съ вдухоплаването*, което единствено е въ състояние да оцени—до колко всѣка една точка е удобна за използуване като ориентиръ за въздушно движение. Начинитѣ за действие, отнасящи се до маскировката съ димъ, сѫ изложени по-долу.

Срѣдствата, които се употрѣбяватъ, биватъ: апаратъ „Берже“ и апарата „Вердие“, описани по-рано.

Изпущането на дима се извършва или „верижно“ или „на площадъ“.

При *верижното* изпущане (черт. 1, — приложение VIII.), което бързо създава една съ голѣма дължина, но съ малка гѫстота и дълбочина, маска, източницитѣ на дима се разполагатъ въ две линии, перпендикулярни на посоката на вѣтъра, съ интервали, равни на двойното разстояние между линиитѣ.

При най-благоприятни условия, тия интервали трѣбва да бѫдатъ по-голѣми отъ 200 м. за апарата Вз. и 400 м. и за апаратитѣ „Вердие“ и „Берже“ — 40 кгр.

За изпущане *„на площадъ“* (черт. 2, — приложение VIII.) съ срѣдно полезно действие, 12 поста се разполагатъ върху единъ квадратъ съ страни по 1 км.; всѣки отъ постоветѣ се образува или отъ 3 апарата Вз, разположени съ междини 50 м. единъ отъ другъ, върху една линия перпендикулярна на посоката на вѣтъра (черт. 3, — приложение VIII.), или отъ единъ апаратъ „Берже“ 40 кгр. или единъ апаратъ „Вердие“

Ако е нуждно да се покрие една по-голѣма площь, устройватъ по сѫщия начинъ известно число квадрати, които се разполагатъ на мѣстността въ шахматенъ редъ (черт. 4, — приложение VIII.).

Опитътъ показва, че следъ 5 минутно действие, образувалия се облакъ покрива приблизително три пѫти по-голѣмо пространство отъ първоначалното.

Димната маскировка може да се използува въ всички зони, въ които действува Д.С.А.

Употрѣбено при единъ уязвимъ пунктъ, задимяването трѣбва да се извършва отъ една така пресмѣтната площь, щото дима да покрие пространство, значително по-голѣмо отъ площьта на пункта, който ще се маскира.

Маскировката на характернитѣ точки отъ мѣстностьта може да бѫде извършена, при невъзможность на пълно задимяване, което иска голѣмъ разходъ на димни материали, съ помощьта на малки задимявания, обикновено верижни, които сѫ въ състояние да измѣнятъ формата или контуритѣ на тия ориентири.

В. Лична защита.

84. Личната защита се състои въ уредбата на:

— една обща наблюдателна и предупредителна служба,

— една обща служба по изгасяне на свѣтлинитѣ.

Свръхъ това тя подразбира устройството и приспособяването на скривалища и заслони срещу въздушно бомбардиране, както и изработването на общи и специални указания относително начинитѣ за държане при тревога на заплашеното население.

1. Обща наблюдателна и предупредителна служба.

Общото разположение на тая служба трѣбва да се разпростре върху цѣлата зона, достѫпна за въздушния противникъ.

Тя се образува отъ наблюдателни органи, натоварени да събиратъ сведения за предупреждаване, и отъ органи, натоварени да разпространяватъ тия сведения.

Първитѣ се образуватъ отъ:

— частитѣ или подѣленията на разнитѣ специалности отъ Д.С.А., които, както въ армиитѣ, тъй и въ вѫтрешностьта, играятъ ролята на наблюдателни постове;

— специалнитѣ наблюдателни постове въ вѫтрешностьта;

— и, *евентуално*, въ армиитѣ—специални наблюдателни постове, които се образуватъ, при крайна нужда, въ преднитѣ сектори съ огледъ да се подобри разположението на наблюдателната служба въ първата линия.

Вторитѣ органи сѫ разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. въ армиитѣ и вѫтрешностьта.

Развръщане на органитѣ за наблюдение и предупреждаване.

а) Наблюдателни постове.

85. Специалнитѣ наблюдателни постове се назначаватъ да допълнятъ въ зоната на вѫтрешностьта и евентуално въ зоната на армейския тилъ уредбата на въздушното наблюдение, която се образува отъ различнитѣ части отъ Д.С.А. и тѣхнитѣ подѣления, назначени за защита на уязвимитѣ пунктове.

Тия постове трѣбва да бѫдатъ разпредѣлени по една или нѣколко линии, непрекѫснати и успоредни на фронта. Известно число отъ тѣхъ, обаче, могатъ да бѫдатъ запазени, въ случай на крайна нужда, за засилване на специалната наблюдателна служба на известни уязвими пунктове отъ капитално значение (напр. голѣми градове). Въ тоя случай, запазенитѣ постове се разполагатъ въ видъ на поясъ, който да обхваща цѣлия или само една часть отъ тоя уязвимъ пунктъ.

Интервалитѣ между два съседни поста отъ една наблюдателна линия или постъ не трѣбва да надминаватъ 10 клм.

Разстоянието между наблюдателнитѣ линии и разстоянието на най-преднята отъ тѣхъ отъ фронта, както и разстоянието на наблюдателния поясъ отъ уязвимия пунктъ не трѣбва да бѫде опредѣляно теоритически; то зависи отъ общата форма на разположението на въздушната отбрана.

Развръщането на останалитѣ наблюдателни органи се слива съ развръщането на частитѣ и тѣхнитѣ подѣления отъ разнитѣ специалности на Д.С.А.

b) Разузнавателни центрове.

86. Тѣхното назначение е да събиратъ сведения за предупреждаване, идващи отъ различнитѣ наблюдателни органи и да ги препращатъ съ най-голѣма възможна скорость на изпълнителнитѣ органи, натоварени съ тѣхното използуване, и на командноитѣ органи, които сѫ заинтересувани да ги знаятъ.

Затова въ всѣка армия (или всѣка область) числото на разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А., както и тѣхното разпредѣление върху мѣстностьта, силно зависи отъ мѣстнитѣ условия; тѣ трѣбва да бѫдатъ опредѣляни като се държи смѣтка за формата на разположението на наблюдателната служба, разположението на различнитѣ изпълнителни органи (ловжийско въздухоплаване, Д.С.А. на уязвимитѣ пунктове) и за положението на заинтересованитѣ командни органи.

2. Обща служба по изгасянето на свѣтлинитѣ.

87. Изгасянето на свѣтлинитѣ, организирано по териториални зони, се осигурява чрезъ „центрове за изгасяне“

(обикновено по единъ въ всѣка зона), свързани отъ една страна съ най-близкитѣ разузнавателни центрове на Д.С.А., отъ които получаватъ предупреждението, отъ друга—съ уязвимитѣ пунктове въ зоната (военни учреждения, гари, фабрики, населени мѣста и пр.), на които тѣ сж длъжни да предадатъ заповѣдьта за изгасяне.

Необходимостьта да се поддържа освѣтление, което да осигурява действието на известни служби, абсолютно необходими, не позволява да се реализира едно пълно изгасяне. Но трѣбва да бждатъ взети всички мѣрки за запазване само на едно *минимално* освѣтление, прикрито въ най-голѣма степень. [1]).

Опредѣляне на зонитѣ и избора на центроветѣ за изгасяне зависи отъ мѣстнитѣ условия (разпредѣлението на уязвимитѣ пунктове, мѣстата на разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. и организацията на свързъчната мрежа) [2])

Въ предната зона и тая на близкия тилъ изгасянето на свѣтлинитѣ се урежда чрезъ специални указания, издаването на които принадлежи на командуването.

3. Защитата специално срещу въздушни бомбардирания.

88. Никакъвъ органъ на Д.С.А. не се създава специално за привеждане въ изпълнение на различнитѣ мѣрки за защита противъ действието на въздушнитѣ бомби.

Това е длъжность, по общо правило, на заплашеното население и по-специално на мѣстнитѣ власти и индустриалци, спрѣмо които командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове играятъ ролята на технически съветници.

Общитѣ нареждания за устройството на скривалища, заслони и др., както и издаването на указания за поведението, което населението трѣбва да държи въ случай на тревога, сж дадени въ „Временната инструкция отъ 9. августъ„ (вижъ забележка 1-а къмъ § 87).

Членъ 5.

Упжтвания и сведения, които се даватъ на разнитѣ ангажирани елементи Д.С.А.

89. Всички командни инстанции трѣбва да се стремятъ

[1]) Подробнитѣ мѣрки относително намаляването на постоянното освѣтление сж изложени въ „Временната инструкция отъ 9. августъ 1923 г. за защита отъ въздушни бомбардирания на населението въ градоветѣ, персонала на гаритѣ и разнитѣ индустриални заведения въ страната".

[2]) Подробната организация на службата по изгасяне на свѣтлинитѣ е указана въ „Временната инструкция отъ 9. октомврий 1922 г. за действие на службата по наблюдаване на въздуха и предаване на сведенията въ Д.С.А."

да освѣтляватъ колкото може по-добре подчиненитѣ имъ инстанции, за да облегчатъ тѣхната задача; обратно, всички подчинени сж длъжни да допълватъ полученитѣ сведения или да добиватъ нови такива, които тѣ сж длъжни незабавно да изпращатъ на своитѣ началници.

Упжтванията и сведенията, които се помѣстватъ въ заповѣдитѣ до подчиненитѣ командувания сж указани по-долу:

Командуването на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията (или командира на Д.С.А. въ областьта) до полковницитѣ — командири на полкове отъ Д.С.А. или до командиритѣ на групи отъ Д.С.А.

1. Общо положение.

На *армията* (граници, голѣми единици)
На *голѣмата* съседна или свързана *единица* (особено указване на главната съпротивителна линия и линията на преднитѣ постове)

} За частитѣ на Д.С.А. отъ първитѣ линии на армиитѣ.

На *въздушнитѣ сили и Д.С.А.*
Голѣми въздушни единици.
Въздухоплаване (летища, формации, апарати и др.).
Д.С.А. (разни формирания: полкове, групи и др.).
Сведения за *неприятелското въздухоплаване*: летища апарати, вѣроятни пжтища за налети, наблюдателни балони които трѣбва да се наблюдаватъ и т. н.).

II. Намѣрения на командуването.

Относително:
а) *Действията* (само за преднитѣ елементи).
b) *Въздушната отбрана* (зони и уязвими пунктове които трѣбва да се защищаватъ, специално въ нормално време и въ време на операциитѣ).

III. Задачи на Д.С.А.

Защита на собственото въздухоплаване, наблюдателнитѣ балони, летищата и др.
Съгласуване на действията съ ловжийското дневно и нощно въздухоплаване.
Действия срещу неприятелски наблюдателни балони.
Стрелба по земни цели.
Разузнаване (освѣтляване, предупреждаване и т. н.).
Начало на действията.
И т. н.

IV. Разположение на Д.С.А.

Командуване на Д.С.А. (въ армията или областьта).
Организиране на групитѣ на Д.С.А. (зони и съставни елементи, командуване).

Евентуално придаване къмъ голѣмитѣ единици.

Въздушна отбрана на важнитѣ уязвими пунктове (близка отбрана, подвижна отбрана).

Организация на наблюдението и предупреждението (специални наблюдателни постове, разузнавателни центрове).

V. Връзки и свързъчна мрежа.

а) Връзки:

— съ командуването на Д.С.А. (въ армията или областьта);
— съ съсѣднитѣ групи на Д.С.А.;
— съ съсѣднитѣ голѣми единици:
— съ ловджийското въздухоплаване, съ въздушнитѣ сили на армейския корпусъ, съ наблюдателнитѣ балони и т. н.
— съ важнитѣ уязвими пунктове и т. н.

b) Свързъчна мрежа.

Радиотелеграфна, телефонна.

Условия за използуване на общата мрежа отъ Д.С.А.

VI. Командни мѣста.

На командира на Д.С.А. (въ армията или областьта)-
На командиритѣ на полковетѣ и групитѣ отъ Д.С.А.
На командира на ловджийското въздухоплаване.
На командиритѣ на въздушнитѣ сили въ армейскитѣ корпуси.
И т. н.

VII. Разни сведения.

Метеорологични: мѣсто на постоветѣ, часове за изпращане на даннитѣ.

Снабдяване: съ бойни припаси, съ бензинъ, водородъ, димни срѣдства, храни и пр. (мѣста на складоветѣ, парковетѣ или предавателнитѣ мѣста). Органи за предаване и разпредѣляне на разнитѣ материали: артилерийски паркове, инженерни, въздушни и пр.

Полковникъ — командиръ на полкъ отъ Д.С.А. или командиръ на група отъ Д.С.А. до командира на П.В. артил. отдѣления, на въвдушната отбрана на уязвимитѣ пунктове и на чаотитѣ действуващи изолирано.

Заповѣдитѣ съдържатъ:

1. Извадки отъ упжтванията и сведенията отъ заповѣдьта, получена отъ по-горното командуване *въ размѣръ до колко тѣ трѣбва да бждатъ известни* на подчиненитѣ части:
бележки за общото положение;
текущи операции (частитѣ отъ първата линия на армията);
общо разположение на Д.С.А;
положението на въздушнитѣ сили, ссобено на ловджийското въздухоплаване;
— скица на свързъчната мрежа и т. н.

2. Упжтващи сведения, произлизащи отъ общата задача, дадена отъ по-горното командуване:
— точни задачи на разнитѣ получители на заповѣдьта;
— срѣдства; поставени въ тѣхно разпореждане;
— указания за развръщането на тия срѣдства, както и за устройството на връзкитѣ;
— съвмѣстна работа съ ловжийското въздухоплаване (дневно и нощно).

3. Разни сведения по метеорология, по снабдяването всѣкакъвъ видъ за мѣстнитѣ срѣдства: фабрики, работилници, вода и др., които могатъ да бждатъ използувани отъ работилницитѣ на частитѣ; състоянието на пжтната мрежа и мостоветѣ и т. н.

Командиръть на противовъздушното отдѣление или командиръть на въздушната отбрана на уязвимъ пунктъ до специалнитѣ части на Д.С.А.

Заповѣдитѣ трѣбва да бждатъ аналогични на заповѣдьта, получена отъ по-горното командуване, но трѣбва да съдържа само сведения и указания, необходими на частитѣ за изпълнението на тѣхнитѣ задачи.

Тѣ трѣбва ясно и точно да указватъ:
— *задачата* (защита и наблюдение) и *защита за действие* тѣ на частьта;
— условията за *съгласуване на действията* съ съседни части или въздухоплаването.

Тѣ трѣбва, освенъ това, да указватъ програмата за работитѣ, които трѣбва да се извършватъ отъ частитѣ (видъ, последователность и т. н.) за организиране на позициитѣ, за евентуално премѣстване на частитѣ, за устройството на връзкитѣ и т. н.

Тѣ трѣбва, най-после, да даватъ различни частни указания за частитѣ.

Глава II.

РАЗУЗНАВАНЕ.

Членъ I.

Цель и обектъ на разузнаването.

90. Разузнаването има за цель да опредѣли въ дадена зона позициитѣ, които би било полезно за се заематъ отъ разнитѣ формирования на Д.С.А., за да имъ се даде възможность да изпълнятъ възложенитѣ имъ задачи по най-добъръ начинъ.

Обектъ на разузнаването е изучаването на мѣстността, нейнитѣ неравности (закрития и маски), нейниятъ видъ (твърда или слаба) и пѫтищата, които биха могли да се използуватъ.

При това изучаване, като се държи смѣтка за даденитѣ на частьта задачи и характернитѣ особености на материалната часть, съ която е снабдена частьта, се избере най-добрата позиция, опредѣлятъ се подстѫпитѣ и, евентуално, се съставя програма за работитѣ, които ще се извършатъ.

Извършването на разузнаването е въ зависимость *отъ времето,* което може да бѫде отдѣлено за него. Ако това време е недостатъчно за пълно разузнаване, можемъ или да се задоволимъ съ едно или нѣколко кратки разузнавания, или да се ограничимъ съ изучаването на най-важнитѣ точки въ разузнаваната зона.

Съ огледъ да се облегчи извършването на разунаването еднакво добре, както въ армиитѣ, тъй и въ вѫтрешностьта, трѣбва да се препоржча на *командиритъ на частитъ*, вече влѣзли въ действие, да разузнаватъ въ съседство позициитѣ, които могатъ да бѫдатъ заети отъ части отъ сѫщия видъ. По сѫщитѣ съображения, *командиритъ на групитъ* трѣбва да разузнаватъ по цѣлото пространство на тѣхната зона позициитѣ, които подхождатъ на части отъ различенъ видъ отъ Д.С.А. Така извършенитѣ разузнавания ще бѫдатъ съ полза употрѣбени отъ ангажирванитѣ допълнително части, за които тѣ сѫ една чувствителна помощь, безъ, при това, да ги освобождаватъ отъ извършването на едно разузнаване, което всѣкога е необходимо.

Многочисленитѣ и твърде специални условия, на които трѣбва да отговарятъ позициитѣ на Д.С.А., правятъ тѣхното търсене продължително и трудно. Така се оправдава интереса, който представлява разузнаването при употрѣблението на разнитѣ срѣдства за Д.С.А.

Членъ 2.

Условия на които трѣбва да отговарятъ позициитѣ за разнитѣ формирования на Д.С.А.

1. Противовъздушна артилерия.

91. Ангажирването на едно П. В. артил. отдѣление иска опредѣлянето на:

а) Позициитъ за батареитъ, всѣка отъ които се състои отъ:

— *позиция за стрелба*: мѣсто на орждията, командно мѣсто, постъ (или постове) за мѣрене на височинитѣ, акустически постъ (или постове) и, ако е нуждно, мѣсто за тракционнитѣ и транспортни срѣдства;

— *позиция за бойния обозъ.*

b) Командно мѣсто за отдѣлението и за подвижнигѣ отдѣления, действуващи въ първата линия:

— *позиция за разузнавателния центъръ* отъ Д.С.А и, евентуално,

— *позиция за единъ специаленъ наблюдателенъ постъ* (§ 54, т. *а*).

А. Позиция за батарея.

а) Позиция за стрелба.

92. Въ тила и вѫтрешностьта, гдето нуждата отъ закриване спрѣмо земното наблюдение на противника не играе никаква роля, избора на мѣстата за орждията се рѫководи само отъ необходимостьта да се осигури достатъченъ обстрелъ (хоризонталенъ и вертикаленъ), който да позволява стрелба съ прѣко наблюдение по всички цели, появяващи се въ границитѣ на досегаемостьта на батареята на една височина най-малко 500 м.

Въ преднята зона, гдето на частитѣ отъ първа линия се налага да се закриватъ отъ земното наблюдение на противника, избора на мѣстата за орждията трѣбва да позволи да се съгласуватъ, до колкото може по-пълно, отъ една страна необходимостьта отъ дефилировка на материалната часть, отъ друга страна — необходимостьта да се разполага съ широкъ и свободенъ кржгозоръ (вертикаленъ и хоризонталенъ). Съгласуването на тия две нужди, обикновенно мѫчно достижимо, може въ известни случаи да бѫде облегчено чрезъ прибѣгване къмъ непрѣка срелба.

Командното мѣсто (или наблюдателното), трѣбва да има по възможность най-добъръ обзоръ, но не трѣбва да бѫде много отдалечено отъ орждията (особено когато частьта е въ първа линия), за да може стрелящия да надзирава хората си и да използува при най-добри условия приборитѣ.

Постоветъ за мѣрене на височинитъ (батарейниятъ и далечния), сѫщо тъй трѣбва да иматъ възможно най-добъръ обзоръ. Ако висотомѣра е съ голѣма база, далечниятъ постъ трѣбва да бѫде избранъ така, щото до колкото е възможно да бѫде видимъ отъ поста при батареята. Изпълнението на тия условия може да наложи отдалечаването на близкия постъ отъ орждията (150—300 м.) и, когато мѣстността е силно пресѣчена, да се устрои единъ централенъ постъ общъ за нѣколко части.

Съ огледъ да се упрости връзката въ вѫтрешностьта на позицията, често е удобно (ако мѣстността позволява това) да се съвпаднатъ командното мѣсто съ батарейниятъ постъ на висотомѣра.

Акустическитѣ постове трѣбва да се устройватъ въ мѣста запазени отъ вѣтъра, отдалечени отъ всички органи, които издаватъ шумъ (мотори, машини, гари и пр.) и на около 500 м. отъ орждията. Хлътвания на мѣстностьта, не дълбоки кариери, дворове на чифлици оградени съ стени и т. н., представляватъ добри мѣста за акустическитѣ постове.

Въ подвижнитѣ части, колата: разузнавателнитѣ, тракторитѣ, камионитѣ, трѣбва да бждатъ подслонени на известно разстояние отъ орждията, въ мѣста добре дефилирани, гдето да могатъ добре да се маскиратъ отъ въздушно наблюдение мѣста съ добри подстжпи и твърда почва.

b) Позиция за бойния обозъ.

93. Бойнитѣ обози на отдѣлението по правило се събиратъ заедно. Позицията на тия обози, когато отдѣлението действува въ предня зона, се избира на 4 до 8 км. отъ стрелковитѣ позиции, върху твърдъ теренъ, съ добри подстжпи, съ закрити пространства и богати съ вода. Когато отдѣлението действува въ тила, разстоянието отъ позициитѣ до бойния обозъ може да бжде по-малко.

Бойнитѣ обози на батареитѣ съ платформи не трѣбва да се отдѣлятъ отъ батареитѣ; тѣ се установяватъ близко до закритията за прислужницитѣ.

В. Надлюдателно мѣсто на отдѣлението.

94. Наблюдателното мѣсто на командира на отдѣлението се избира така, щото отъ него да може да се наблюдава стрелбата на батареитѣ.

Освенъ това, въ подвижнитѣ отдѣления отъ предната зона, натоварени да образуватъ *разузнавателенъ центъръ* на Д.С.А., командното мѣсто трѣбва да се избира въ съседство съ телефонни мрежи, телефонни централи или други команди мѣста вече свързани съ голѣмитѣ единици, по начинъ да се облегчи въ най-голѣма степень свързването на отдѣлението.

Когато едно отдѣление, действуваще въ първа линия, получи заповѣдь да устрои единъ *специаленъ наблюдателенъ постъ*, мѣстото на тоя постъ се избира така, щото да дава най-обширенъ обзоръ и да допуща лесно свързване съ командното мѣсто на отдѣлението. Съвпадането на тия две мѣста, впрочемъ, всѣкога трѣбва да се търси щомъ обстоятелствата допущатъ това.

II. Прожектори.

95. Вкарването въ действие на една група отъ прожекторни взводове изисква да се опредѣлятъ:

А) Позиции за взводоветѣ; всѣка отъ които се състои отъ:

1. Позиция на прожекторитѣ, състоящи се отъ мѣста за прожекторитѣ, електропроизводната кола и акустическия постъ.

2. Командно мѣсто на к-ра на взвода.

3. Мѣсто на обоза.

В) Командно мѣсто на командира на групата.

А. Позиции за взводоветѣ.

96. Разположението на взводоветѣ трѣбва да бжде такова, щото да допуща въ всѣки моментъ освѣтляването на всѣка една цель едновременно отъ *четири прожектора* (били тѣ отъ единъ или различни взводове). Това условие обикновено бива изпълнено, когато прожекторитѣ се разполагатъ на 2000 до 3000 м. единъ отъ другъ (120 см.), или на 3000 до 4000 м за 150 см.

Позициитѣ на прожекторитѣ (особено на 150 см.) трѣбва да се избиратъ върху твърда почва съ добри подстжпи.

Прожекторитѣ, до колкото е възможно, трѣбва да бждатъ отдалечавани отъ мъгливи области, защото воднитѣ пари намаляватъ полезната далечность на лжча.

Освенъ това, тѣ трѣбва да се инсталиратъ на достатъчно открити мѣста, за да могатъ да дадатъ на сноповетѣ наклонъ до 20^0 въ всички посоки. Ако, като изключение, прожекторни взводове бждатъ ангажирани близо до предната зона, мѣстата на прожекторитѣ трѣбва да бждатъ дефилирани по начинъ, щото началото на лжчитѣ да бжде скрито отъ погледитѣ на земното и балонно наблюдение на противника.

Мѣстото на електропроизводната кола трѣбва да бжде достатъчно отдалечено отъ позицията на прожекторитѣ и добре обкржжено отъ препятствия образуващи екранъ (стени, дървета, стръмнини и др.) така, щото шумътъ на мотора да не създава никакви прѣчки за действието на акустическия постъ.

Акустическиятъ постъ трѣбва да се устройва, по отношение на прожекторитѣ, на обратната страна на електропроизводната кола, на едно разстояние, което зависи отъ дължината на телекомандуването, ако такова сжществува, или, въ противенъ случай, на разстояние, което да позволява предаването на командитѣ съ гласъ (около 40-50 м.). Освенъ това, както бѣ казано за позициитѣ на П.В. артилерия, акустическиятъ постъ трѣбва да се устройва въ мѣсто защитено отъ вѣтъра и отдалечено отъ всички органи, които могатъ да бждатъ източници на паразитенъ шумъ.

Командното мѣсто на взвода се избира близо до прожекторавода̀чъ и върху точка, отъ която могатъ лесно да се наблюдаватъ лжчитѣ на 4-тѣхъ прожектора на взвода.

По правило, обозитѣ на взводоветѣ, принадлежащи къмъ една и сѫща група, трѣбва да бѫдатъ групирани. Както за П. В. артилерия, мѣстото на прожекторнитѣ обози се избира върху твърдъ теренъ, съ добри подстѫпи и добре снабденъ съ закрити пространства и вода.

В. Командно мѣсто на прожекторната група.

97. Това мѣсто, което трѣбва да позволява добро наблюдение на сноповетѣ на различнитѣ взводове отъ групата, трѣбва обикновено да се избира измежду най-високитѣ точки (гребени, покриви на здания) разположени близко до срѣдата на разположението.

Освенъ това, избраното мѣсто, трѣбва да допуща лесното устройство на връзкитѣ нуждни за действие на групата.

III. Картечници.

98. Позицитѣ на картечницитѣ, евентуално дадени въ разпореждане на Д.С.А. за близка защита на уязвимитѣ пунктове или тѣхни подробности, трѣбва да се избиратъ вънъ и близо до тия пунктове (400—500 м.), къмъ страната отъ гдето идването на противника е най-вѣроятно, въ точки преимущественно издигнати, които иматъ обширенъ обстрелъ и достатъчно отдалечени отъ шумни мѣста (машини, мотори и др.), които биха попрѣчили на чуването.

IV. Заградителни балони.

99. Развръщането на една балонна група изисква да се опредѣлятъ:

За всѣки взводъ:
— точкитѣ на издигането (мѣстата на макаритѣ);
— мѣсто на квартируване;
— мѣсто за пълнене и поставяне въ положение за издигане;
— командно мѣсто на взвода;
За групата:
— командно мѣсто на групата.

Точки на издигането.

Тѣ се избиратъ върху достатъчно здравъ теренъ, което да позволява едно добро закрепяване на коловетѣ, и върху мѣста достѫпни за макаритѣ (тия последнитѣ сѫ способни къмъ малки премѣствания по посрѣдственъ теренъ). Освенъ това, тѣ трѣбва да бѫдатъ отдалечени поне на 100 м. отъ всички сериозни препятствия и поне на 500 м. отъ всички линии за пренасяне на електрическа енергия.

Мѣста за квартируване, за напълване и поставяне въ положение за издигане.

Мѣстото за квартируване, кѫдето се държатъ снетитѣ на земята балони, трѣбва да осигурява максималната защита на балонитѣ отъ вѣтъра. За това полянкитѣ въ горитѣ, алеитѣ въ парковетѣ, кариеритѣ, двороветѣ заобиколени съ високи стени образуватъ превъзходни мѣста за квартируване, при условие да не бѫдатъ много отдалечени отъ точкитѣ на издигането и да бѫдатъ достѫпни за камионитѣ съ материали. Напълването и поставянето въ положение за издигане може да се извърши въ мѣстото за квартируване; въ случаитѣ, когато за това е необходимо специално мѣсто, то трѣбва да дава една отлична защита отъ вѣтъра и да има единъ достѫпенъ и свободенъ пѫть, който да го свързва съ мѣстото на квартируването.

Командни мѣста.

Тѣ се избиратъ на такива мѣста, отъ гдето най-лесно биха се устроили връзкитѣ необходими за действие на взводоветѣ и групата.

V. Наблюдение и предупреждение.

100. Мѣстата на специалнитѣ наблюдателни постове трѣбва да бѫдатъ открити, да даватъ обширенъ обзоръ въ всички посоки и да бѫдатъ достатъчно далечъ отъ шумни точки, които биха прѣчили на акустическото наблюдение.

За да се облегчи тѣхното свързване съ общата мрежа на предупредителната служба, полезно е мѣстото имъ да се избира близко до телефонни постове или, още по-добре, до телефонна централа.

Разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. трѣбва да се устройватъ въ точки отъ гдето най-лесно биха се създали най-прѣки и сигурни връзки съ уязвимитѣ пунктове, съ частитѣ отъ въздушната отбрана, командитѣ органи и др., които трѣбва да бѫдатъ предупреждавани. Населени мѣста снабдени съ значително число телеграфни централи най-добре подхождатъ за инсталирането имъ.

Членъ 3.

Особени нареждания относително позициитѣ на П.В. артилерия въ преднята зона.

101. За да си запазятъ нуждната свобода на действие при изпълнение на възложенитѣ имъ задачи, за заблуждаване

и изненадване на противника, подвижнитѣ П.В. отдѣления, действуващи въ преднята зона, сж принудени да маневриратъ. Отъ тукъ произлиза необходимостьта за всѣко едно отъ тѣхъ да се разузнаватъ въ зоната, която имъ е опредѣлена, известно число допълнителни (запасни) позиции за батареитѣ, които позиции да сж свързани помежду си съ удобни и по възможность прикрити пжтища.

Трудното, а понѣкога и невъзможното, отдѣляне отъ пжтя, кара да се търсятъ тия позиции по-вече или по-малко близко до тия пжтища. Ако тая близость и да облекчава материалното и бързото премѣстване, тя намалява сигурностьта, защото пжтищата, лесни за отбалязване, често се обстрелватъ. Можемъ, безъ да се отказваме отъ удобствата на близкото разполагане до пжтищата, да увеличимъ сигурностьта, избирайки позициитѣ върху почвени пжтища на 50 до 100 м. отъ тѣхното пресичане съ шосетата. Тия пжтища съ съмнителна проходимость, могатъ да бждатъ направени удобни чрезъ малки поправки; често огради съ дървета и живъ плетъ тѣ позволяватъ лесното маскиране на материалната часть и хората.

Известни позиции, които сж лесни за отбелязване отъ противниковата артилерия, трѣбва систематически да се отбѣгватъ; това сж кръстопжтищата, границитѣ и издаденитѣ части на горитѣ, населенитѣ мѣста, изолирани чифлици и пристройкитѣ около тѣхъ и изобщо всички мѣста точно нанесени върху картата и лесно наблюдаеми.

Членъ 4.

Извършване на разузнаването въ едно П.В. отдѣление въ преднята зона.

102. Разузнаването, въ тоя случай, се харакатеризира отъ фактора „време".

Ако разполагаемото време е значително, разузнаването се извършва безъ да се държи за него смѣтка, подъ ржководството на командира на отдѣлението. Ако времето наопаки е ограничено, разузнаването се извършва набързо отъ отдѣлни разузнавателни групи, всѣка отъ които получава задача да изучи специаленъ пунктъ. Освенъ това, разузнаването се извършва различно, споредъ това—дали зоната е организирана или не.

При тия условия не могатъ да се дадатъ едни постоянни правила. Предпочително е да се укажатъ двата вида разузнаване отговарящи: едното на случая, когато зоната е неорганизирана, и другото — за случая на заблаговремено заета зона, вече разпредѣлена, къмъ който видъ разузнаване трѣбва по възможность да се дири приближаването, споредъ срока даденъ за влизане въ действие на батареитѣ.

а) Случай на неорганизирана зона.

103. Органитѣ за разузнаване сж:

Командиръ̀тъ на отдѣлението.

Офицеръ̀тъ заведващъ връзкитѣ.

Командиритѣ на батареитѣ, всѣки отъ които се придружава отъ единъ подофицеръ (по правило телефонния подофицеръ).

Единъ разносвачъ отъ отдѣлението (мотоциклистъ).

По единъ разносвачъ отъ батарея (мотоциклистъ).

Единъ разносвачъ отъ бойния обозъ на отдѣлението (мотоциклистъ).

Ако отдѣлението е натоварено да организира единъ разузнавателенъ центъръ, въ разузнаването участвува и командира на центъра, придруженъ отъ единъ разносвачъ (свързъченъ органъ); въ тоя случай разузнаването се последва отъ една радиотелеграфна автомобилна кола, дадена въ разпореждане на отдѣлението.

Командиръ̀тъ на отдѣлението,придруженъ отъ командиритѣ на батареитѣ и подпомаганъ при нужда отъ тѣхъ, разузнава зоната за действие на отдѣлението, опредѣля приблизително мѣстата на батареитѣ и отдалеченитѣ постове на висотомѣритѣ; той опредѣля условията за заемане на позициитѣ.

Ако разполага съ ограничено време, той се задоволява съ намирането по една само позиция за всѣка батарея; въ противенъ случай той разузнава нѣколко и опредѣля — коя отъ тѣхъ да бжде заета първа.

Той опредѣля своето наблюдателно мѣсто, мѣстото на акустическия постъ, бойния обозъ на отдѣлението и, подпомаганъ отъ офицера-началникъ на разузнавателния центъръ, избира мѣстото на тоя центъръ.

Той дава сжщитѣ упжтвания на командиритѣ на батареитѣ по извършването на стрелбитѣ, опредѣля задачитѣ на всѣка една отъ тѣхъ, като опредѣля, ако има нужда, земнитѣ цели, които тѣ ще обстрелватъ. Той заповѣдва—какви работи по уредбата на позициитѣ да се извършатъ.

Той влиза въ сношение съ командуването на пехотата, артилерията, наблюдателнитѣ балони, въ чието подчинение сж частитѣ действуващи въ зоната на отдѣлението. Той влиза въ личенъ контактъ, ако това още не е направено съ командиритѣ на бойното и наблюдателно въздухоплаване, запознава ги съ своитѣ задачи, научава тѣхнитѣ и опредѣля въ съгласие съ тѣхъ условията за употрѣблението на своитѣ части.

Свързъчниятъ офицеръ разузнава линиитѣ, чието устройство му е заповѣдано.

Всѣки отъ командиритѣ на батареитѣ, ориентиранъ, извършва едно подробно разузнаване. Тѣ опредѣлятъ мѣстата на орждията, на уредитѣ за подготовка и водене на стрел-

бата, както и точното мѣсто на отдалечения постъ на висотомѣра (ако батареята не разполага съ висотомѣръ съ кѫса база). Тѣ разузнаватъ подстѫпитѣ и, следъ като опредѣлятъ начина за заемане на позицията, изпращатъ заповѣдь на своитѣ части за излизане на позиция.

Преди пристигането на батареята, батарейниятъ командиръ продължава разузнаването, опредѣля командното си мѣсто и мѣстото на телефонната централа, опредѣля мѣркитѣ които трѣбва да се вематъ за осигуряване защитата на тракторитѣ, камионитѣ и т. н, които трѣбва да бѫдатъ отдалечени отъ батареята и установява — какво трѣбва да се направи или приспособи за подслоняване на хората и бойнитѣ припаси.

Следъ като пристигне батареята, той дава своитѣ нареждания на взводнитѣ и орждейни командири и пристѫпва, подпомаганъ отъ своя помощникъ, къмъ топографската подготовка, необходима за поставяне въ действие на приборитѣ за подготовка и водене на стрелбата.

Той указва, въ случай на нужда, зонитѣ, въ които действията на батареитѣ сѫ забранени презъ нощьта, и заповѣдва да се постави за всѣко орждие съответната вѣха.

Командиръ̀тъ на „разузнавателния центъръ“ опредѣля мѣстото на радиотелеграфния постъ и осигурява по възможность незабавното му влизане въ действие.

Разносвачътъ отъ бойния обозъ на отдѣлението отнася заповѣдитѣ на командира на отдѣлението до обоза.

Презъ време на разузнаването, трѣбва да се вематъ всички мѣрки да се избѣгне привличане вниманието на противника, особено важно е да се намаляватъ до най-необходимия минимумъ хората, които се движатъ по пѫтищата, да се поставятъ колата на закрито мѣсто отъ земното наблюдение, маскирани отъ въздуха.

b) Случай на организирана зона.

104. Въ тоя случай П.В. отдѣления, отиващи било за усилване, било за смѣняване на ангажирани вече отдѣления, получаватъ отъ командира на групата при пристигането си, доста сведения, които облегчаватъ разузнаването, което може да бѫде сведено само до една провѣрка.

Тия сведения, събрани отъ командиритѣ на ангажиранитѣ вече части и подновявани отъ командира на групата, образуватъ едно дѣло, което съдържа:

— общъ планъ на зоната на групата;

— листъ съ координатитѣ на по-важнитѣ точки;

— планъ на пѫтната мрежа и мостове, които могатъ да бѫдатъ използувани отъ различната материална часть на П.В. артилерия, придруженъ съ указания за движението;

— схема на сѫществуващитѣ телефонни връзки (обща и специална на въздушната отбрана мрежи), които могатъ да бѫдатъ използувани за предаване на предупредителнитѣ сведения;

— карти на въздушнитѣ пѫтища, които обикновено се използуватъ отъ неприятелскитѣ самолети при налетитѣ имъ въ вѫтрешностьта;

— сведения относително снабдяването и разпредѣлението на материалитѣ, снабдяването съ храна, бензинъ, масла, водородъ и т. н. (мѣста на складоветѣ и предавателнитѣ пунктове);

— позиции заети отъ ангажиранитѣ вече П.В. отдѣления, както и позициитѣ, които могатъ да бѫдатъ заети, за всѣка отъ тия позиции се събиратъ следнитѣ сведения:

— координати на стрелковата позиция и на отдалечения постъ на висотомѣра;

— сѫществуващи постройки (завършени или въ работа);

— видъ на дефилировката отъ земно наблюдение; възможность за маскиране отъ въздушно наблюдение;

— подстѫпи, видътъ на почвата и т. н.

Най-после особени мѣстни нареждания, които сѫ въ сила.

Командиръ̀тъ на отдѣлението, следъ като бѫде запознатъ съ тия сведения, следъ като получи инструкции относително влизането въ действие на отдѣлението му, чрезъ едно бързо разузнаване провѣрява, ако има време, ония сведения, които го интересуватъ и дава заповѣдитѣ си за излизане на позиция на батареитѣ.

Членъ 5.

Разузнаване въ уязвимитѣ пунктове въ тила и въ вѫтрешностьта.

105. Въ всѣки уязвимъ пунктъ разузнаването се рѫководи отъ командира на мѣстната въздушна отбрана.

Това разузнаване се предшествува отъ едно изучване на областьта по картата, която има за цель да опредѣли разпредѣлението на частитѣ дадени въ разпореждане на отбраната около уязвимия пунктъ.

Споредъ важностьта на работитѣ по разузнаването и споредъ времето, съ което се разполага за тѣхното извършване, командиръ̀тъ на въздушната отбрана на уязвимия пунктъ лично води цѣлото разузнаване, или пъкъ лично се заема съ по-важнитѣ работи, като възлага на командиритѣ на частитѣ останалото.

Въ твърде обширнитѣ уязвими пунктове, гдето въздушната отбрана, по причина на нейната обширность, се образува отъ подгрупи, командиритѣ на подгрупитѣ сѫ, които рѫко-

водятъ, споредъ инструкциитѣ на командира на въздушната отбрана, разузнаването отнасящо се до подчиненитѣ имъ части.

Въ организиранитѣ задни зони, както въ организираната предна такава, разузнаването на командира на въздушната отбрана на уязвимия пунктъ всѣкога е облегчено благодарение на сведенията редовно попълвани и събирани отъ командира на групата.

Органитѣ за разузнаване извършвано отъ частитѣ, като балонни и прожекторни роти и др., принудени да се разполагатъ твърде на широко върху мѣстността, съдържатъ въ по-вече отъ аналогичнитѣ органи, които обикновено се назначаватъ отъ подвижнитѣ П.В. батареи, когато разузнаването се извършва въ състава на отдѣлението, командиритѣ на взводоветѣ, придружавани отъ по единъ разносвачъ.

Глава III.

Заемане позициитѣ.

Членъ 1.

106. Начинитѣ за заемане на позициитѣ представляватъ интересъ само за преднитѣ зони бити едновременно и отъ артилерията и отъ бойното въздухоплаване на противника. Само тоя случай ще бѫде разгледанъ. А тъй като въ предната зона се назначаватъ нормално само подвижни П.В. артилерийски отдѣления, ще бѫде разгледано само заемането на позициитѣ отъ тия отдѣления.

Заемането на позициитѣ съдържа:

1. Маршъ за приближаване.
2. Излизане на позиция.
3. Уредба на позициитѣ.

Презъ всѣки отъ тия периоди, необходимо е да се запазватъ частитѣ отъ огъня на противника, като се закриватъ отъ земното и въздушно наблюдение.

1. Маршъ за приближаване.

107. Маршътъ за приближаване започва отъ момента, когато частитѣ навлѣзатъ въ зоната достигаема отъ неприятелската артилерия; тоя маршъ се извършва различно въ периода на установяване на фронта и въ подвижния периодъ.

а). Подвиженъ периодъ.

Въ тоя случай, подвижнитѣ П.В. отдѣления, имайки задача да осигурятъ въздушната отбрана на колонитѣ въ движение, извършватъ своето приближаване, което взема формата на

движение, въ течение на което една часть отъ батареитѣ постоянно трѣбва да сѫ готови за откриване на огънь

Движението на отдѣленията се урежда отъ командуването на голѣмитѣ единици, въ разпорежданието на които отдѣленията временно сѫ дадени.

Както и полската артилерия, батареитѣ напредватъ или се оттеглятъ на скокове, една часть отъ тѣхъ извършва движение, докато другитѣ, намирайки се на позиция, осигуряватъ непрекѫснатостьта на въздушната отбрана. За тѣхъ, доколкото е възможно, се опредѣлятъ дефилирани пѫтища, различни отъ тия на колонитѣ, съ цель да се избѣгне честото вдвояване на последнитѣ.

b). Периодъ на установяване.

Противовъздушнитѣ отдѣления, които отиватъ да заематъ позиция въ предната зона, се предшествуватъ отъ единъ патрулъ, който има за задача да опредѣли точно и да жалонира пѫтя избранъ презъ време на разузнаването. Материалната часть изисква, щото движението да се извършва само по шосета, които, даже дефилирани, систематически се биятъ отъ противниковата артилерия по-точно и по-често денемъ; движението затова трѣбва да се извършва предпочително нощемъ.

При все това, ако пѫтя е напълно дефилиранъ, отдѣленията могатъ да го използуватъ и денемъ, като вематъ предпазителни мѣрки, щото отъ момента на влизането въ зоната на действието на неприятелската артилерия да оставатъ между батареитѣ и между колитѣ въ батареитѣ голѣми междини, за да бѫдатъ по-слабо уязвими и по-лесно да избѣгнатъ въздушното наблюдение. Сѫщитѣ предпазителни мѣрки трѣбва да бѫдатъ взети и нощемъ, ако стрелбата на противника създава опасности по пѫтя следванъ отъ отдѣлението.

Презъ време на приближаването, батареитѣ могатъ да бѫдатъ извикани да заематъ позиция за отбиване на едно нахлуване отъ неприятелски самолети; въ тоя случай всѣко орждие излиза на позиция въ непосрѣдствена близость до следващия пѫть, открива, съ възможно най-голѣма бързина, огънь и подновява движението си, щомъ неприятелскитѣ самолети изчезнатъ.

2. Излизане на позиция.

108. Излизането на позиция, избрана презъ време на разузнаването, се извършва, като се държи смѣтка за условията и мѣстността и съобразно съ подробнитѣ указания дадени въ строевия уставъ.

3. Уредба на позициитѣ.

109. Щомъ като една позиция, бѫде заета, започва нейното уреждане и продължава енергично презъ паузитѣ между периодитѣ на действие.

Работитѣ по уредбата на позициитѣ за всички части отъ Д.С.А., които сѫ ангажирани въ преднитѣ линии или въ тила, трѣбва да бѫдатъ извършвани въ следния редъ:

— организиране на мѣстностьта съ огледъ да се даде на материалната часть, уредитѣ и инструментитѣ, които ще се използуватъ, необходимата устойчивость и поле за действие;

— устойството на връзкитѣ (телефонни и радио);

— устройството на командитѣ мѣста; временни закрития за хората (окопи противъ бомбардиране); козирки, заслони срещу парчета предназначени за едновременно запазване на материалната часть, инструментитѣ и хората презъ време на действие, (за частитѣ отъ преднята линия — организиране близката отбрана на позициитѣ);

— устройство за временни закрития за бойнитѣ припаси:

— прогресивно подобряване на закритията за хората и бойнитѣ припаси, както и на постройкитѣ за защита на материалната часть и апаратитѣ, споредъ разполагемитѣ за цельта материали.

Извършването на всичкитѣ тия работи всѣкога се предшествува отъ *заблаговременно маскиране на мѣстностьта*, подъ покровителството на което да се избѣгне откриването имъ отъ противника.

Командиритѣ на частитѣ трѣбва добре да схващатъ голѣмата важность на добре изпълненото маскиране; тѣ трѣбва ба помнятъ, че е късно, а следователно отъ съмнителна полза, да се маскира една позиция, веднажъ работитѣ по нея започнати, когато противника е могълъ да следи тѣхното изпълнение и да отбележи тѣхнитѣ подробности.

Глава IV.

ВЪЗДУШНО НАБЛЮДЕНИЕ.

Разузнаване въздушната дейность на противника.

Членъ 1.

Цель на въздушното наблюдение.

110. Тая цель е да се събератъ всички сведения за дейностьта на въздушния противникъ за да се предадатъ на органитѣ натоварени съ тѣхното разучване или използуване.

Това наблюдение образува една отъ сѫществените задачи на Д.С.А., която задача едновременно е въ състояние да реши при добри условия, благодарение на добрата мрежа отъ наблюдателни органи. Събранитѣ отъ разузнаването сведения се използуватъ отъ въздушната отбрана, отъ въздухоплаването, чиито разузнавателни срѣдства сѫ недостатъчни, и отъ командуването, което се интересува въ висша степень отъ проявената въздушна дейность на противника.

Членъ 2.

Сведения които се събиратъ.

111. Сведенията, събрани отъ въздушното наблюдение могатъ да бѫдатъ групирани по следния начинъ:

1. Сведения за предупреждаване, които позволяватъ да се предупредятъ своевременно различнитѣ органи на въздушната отбрана (ловджийско въздухоплаване и части отъ Д.С.А.), наблюдателнитѣ балони, населението и индустриалнитѣ заведения, които сѫ заплашени, за предстоящо въздушно нападение.

2. Осведомителни сведения, назначени да освѣтляватъ командуването върху вида, количеството и начина за действие на въздушнитѣ срѣдствата употрѣбявани отъ противника.

3. Сведения специални за самолетитѣ, които се изпращатъ направо на нашитѣ хвърчила, презъ време на тѣхното летене, за да имъ се укаже било присѫтствието на неприятелски апаратъ въ съседство, било посоката за следване за да настигнатъ избѣгващия отъ тѣхъ противникъ или за да намѣрятъ мѣсто за слизане.

4. Специални сведения, назначени за службата по ситурностьта (противошпионска служба), отнасящи се до слизането на подозрителни апарати въ тила или за сигнализация между неприятелскитѣ хвърчила и агенти отъ шпионажа, настанени въ нашитѣ линии.

Членъ 3.

Начина за извършване на наблюдението.

112. Наблюдението на небето се извършва отъ *специално обучени наблюдатели,* които разполагатъ съ специални уреди за наблюдение и измѣрване, и разпредѣлени по начинъ да покриятъ цѣлата зона, надъ която може да лети противника.

Наблюдателитѣ, комплектувани отъ една страна отъ специалнитѣ наблюдателни части, отъ друга — отъ частитѣ принадлежащи къмъ разнитѣ специалности на Д.С.А., трѣбва да бѫдатъ добре подбрани и подготвени и особено пригодни за въздушно наблюдение и акустическа служба.

Държани грижливо въ течение на наличностьта на разни модели, наши и неприятелски хвърчила на служба (посрѣдствомъ „таблицитѣ на самолетнитѣ силуети“, подновявани по нареждане отъ въздушното командуване), тия наблюдатели сж въ състояние следъ едно внимателно изучване на силуетитѣ, да познаятъ почти сигурно единъ наблюдателенъ апаратъ.

Подготвени отъ друга страна за акустическа служба и обучени да различаватъ шумътъ на нашитѣ и неприятелски самолети, тѣ могатъ да достигнатъ да откриватъ въ тъмнината присжтствието на хвърчила и до известна степень да опредѣлятъ принадлежностьта на апаратитѣ.

Съ цель да се увеличи района на действието на наблюдателитѣ, тѣ се снабдяватъ съ оптически и акустически уреди, които увеличаватъ тѣхната оптическа и акустическа възприемчивость. Тѣ могатъ да бждатъ снабдени и съ измѣрителни уреди (телеметри, висотомѣри и др.), съ помощьта на които тѣ могатъ да опредѣлятъ съ известна точность по важнитѣ отличителни данни на хвърчилата, като скоростьта, височината или даннитѣ относително следваната посока, като жгъла сключванъ съ една отбелязана посока.

Непрекжснатостьта на наблюдението на небето на всички наблюдателни мѣста се осигурява отъ двама наблюдатели, между които се раздѣля пространството.

Членъ 4.

Организация на въздушното наблюдение.

113. Наблюдението на въздуха се извършва денонощно, непрекжснато, задъ фронта, въ всичкитѣ ония зони, които се считатъ достжпни за неприятелскитѣ хвърчила.

Напредъ наблюдението се простира въ линиитѣ на противника до кждето позволява досегаемостьта на наблюдателнитѣ срѣдства.

Организацията на въздушното наблюдение съдържа: отъ една страна всичкитѣ части отъ разнитѣ специалности на Д.С.А. и тѣхнитѣ подѣления, отъ друга — специалнитѣ наблюдателни постове (часть II, § 35); тя образува единъ видъ мрежа, презъ отвърстието на която никакъвъ неприятелски самолетъ не може да се движи безъ да бжде следенъ (съ погледъ или по звука) непрекжснато до неговото завръщане надъ своитѣ линии.

Членъ 5.

Предаване на събранитѣ сведения.

114. Събранитѣ сведения се предаватъ на различнитѣ органи, които сж въ състояние да ги използуватъ или изучатъ.

Начинитѣ за предаване се мѣнятъ, споредъ вида на сведенията и неотложностьта на тѣхното пристигане въ мѣстоназначението.

А. Предупредителни сведения.

Въ тоя отдѣлъ влизатъ:

1. Всички сведения относително въздушната дейность на противника въ непосрѣдствено съседство съ фронта, назначени за ловжийското въздухоплаване и въздушното командуване въ армията.

2. Всички сведения относително въздушнитѣ предприятия на противника въ тила и вжтрешностьта, назначени за разузнавателнитѣ центрове, които сж натоварени съ предаването имъ въ уязвимитѣ пунктове и въ службата по изгасяне на свѣтлинитѣ.

И еднитѣ и другитѣ трѣбва да бждатъ изпращани и предавани съ *най-голѣма бързина.*

Първитѣ, защото тѣ сж въ състояние да ориентиратъ командира на ловжийското въздухоплаване върху употрѣбата на неговитѣ части и защото, благодарение на тия сведения, командиръть на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията може да държи въ всѣки моментъ командуването въ течение на проявяванитѣ отъ въздушния противникъ усилия на фронта.

Тия сведения, които се събиратъ отъ П.В. батареи отъ първата линия, се съсрѣдоточаватъ въ „разузнавателнитѣ центрове“ на „преднитѣ групи“, които ги изпращатъ по радиото при следнитѣ условия:

— *срочно* — всѣки два часа (часоветѣ се опредѣлятъ предварително), въ видъ на „срочни донесения“, въ които се помѣстватъ данни за въдушната дейность на противника презъ изтеклитѣ два часа;

— всѣкога, подъ формата на „специални донесения“, когато се отнасятъ до силно проявена въздушна дейность, която може да предизвика намѣсата на нашето ловжийско въздухоплаване:

1) всички хвърчила явно пресичащи фронта и насочващи се къмъ вжтрешностьта;

2) всички патрули въ съставъ не по-малко отъ 5 апарата;

3) всички самолети за регулиране артилерийската стрелба, когато сж вънъ отъ досѣгаемостьта, и всички хвърчила или групи такива продължително летящи въ зоната на групата.

Тия сведения, срочни и специални, всѣкога се повтарятъ по телефона и иматъ следния видъ:

115. а) *Срочни донесения*:

Сведения, които съдържа донесението.	Означения, които се употрѣбяватъ.
1. Название на разузнавателния центъръ. 2. Ловжийски апарати, видени презъ течението на двата часа. 3. Зоната надъ която патрулитѣ сж летѣли най-настойчиво. 4. Срѣдна височина на ловжийскитѣ апарати. 5. Регулиращи апарати, видени за 2 часа. 6. Разузнавателни апарати за 2 часа.	Х. (опредѣлено отъ командуването). Буква С, поставена предъ числото. F или Е предъ числото, което означава разстоянието отъ фронта въ км. (F своя зона, Е—противникова). Н—предъ височината въ км. R—предъ числото на апаратитѣ. О—предъ числото на апаратитѣ.

Примѣръ. Донесението

Х—С8.Е2.Н5.R2.О4.

означава: Разузнавателния центъръ Х съобщава, че въ неговата зона, презъ изтеклитѣ 2 часа сж наблюдени: 8 ловжийски апарати, които сж летѣли на срѣдна височина 5,000 м., отъ които най-енергичната група е останала задъ собствения фронтъ на 2 км; 2 самолета, регулиращи артилерийската стрелба; 4 разузнаватели самолети.

116. *в) Специални донесения.*

Видъ на сведенията.	Означения.
Означение, че сведението е отъ Д.С.А.	Д.С.А.
Означение на изпращащия разузнавателенъ центъръ.	Х—(опредѣленъ отъ командуването).
Часъ на изпращането отъ разузнав. центъръ.	Число съ 4 цифри.
Означение на населеното мѣсто, около което сж видени или чути хвърчилата.	Една дума.
Число и видъ на апаратитѣ, видени и чути:	
бомбардировачни	Число следъ буквата В.
ловжийски	Сжщо следъ „ С.
разузнавателни	Сжщо следъ „ О.
неопредѣленъ видъ	Сжщо следъ „ А.
дирижабли.	Сжщо следъ „ Д.
Мѣсто на хвърчилото, спрѣмо населеното мѣсто.	Букви С. Ю. И. З. СИ. ЮИ. СЗ. ЮЗ. (никакви други указания).
Часътъ, когато хвърчилата сж видени или чути.	Число съ 4 цифри.
Посока на движението на хвърчилата.	Букви С. Ю. И. З. СИ. ЮИ. СЗ. ЮЗ. (никави други указания).
Срѣдна височина (ако е възможно).	Буква Н предъ височината въ клм.

Напримѣръ донесението:

Д.С.А.—Х.—1235—Форбахъ—15 В—5С—И—1230—СЗ—Н 4,

— *означава* разузнаване на Д.С.А. Разузнавателниятъ центъръ Х въ 12 ч. 35 м. съобщава, че 15 бомбардировачни самолети и 5 ловжийски сж забелязани въ 12 ч. 30 м. източно отъ Форбахъ, насочени на северо-западъ на срѣдна височина 4,000 метра.

117. Останалитѣ предупредителни сведения относително предприятията на противника въ тила и вжтрешностьта иматъ назначение да позволятъ:

— на частитѣ отъ Д.С.А. да се намѣсятъ веднага, щомъ противникътъ проникне въ тѣхната зона на действие;

— на властитѣ въ областитѣ да наредятъ изгасянето на свѣтлинитѣ;

— на войскитѣ и населението, които сж заплашени, да се предпазятъ отъ въздушното бомбардиране.

Събирани отъ всички органи на въздушното наблюдение, тия сведения се предаватъ по телефона (съ правото на първенство) въ разузнавателнитѣ центрове, които сж най-близко и които осигуряватъ незабавното имъ препращане по-нататъкъ при следнитѣ условия:

Денемъ и нощемъ тѣ предаватъ тия сведения:

— на командуването на въздушната отбрана на съседнитѣ уязвими пунктове, което веднага ги предава на подчиненитѣ си части и, въ случай на нужда, подава за населението сигнала за тревога;

— на частитѣ отъ Д.С.А. и тѣхнитѣ поддѣления действуващи самостоятелно вънъ отъ съседнитѣ уязвими пунктове;

— въ най-близкитѣ разузнавателни центрове отъ Д.С.А.

— на командиритѣ на П.В. отбрана на голѣмитѣ щабове и по общо правило на всички военни и граждански власти, които иматъ нужда най-напредъ да бждатъ предупредени.

Нощемъ, освенъ това, тѣ се предаватъ на областната служба по изгасяне на свѣтлинитѣ, която ги използува съобразно съ предписанията на *„Инструкцията отъ 9. октомврий 1922 г. за въздушното наблюдение и предаване на сведенията на Д.С.А.*

Тия сведения, предавани по радио отъ преднитѣ разузнавателни центрове на Д.С.А. и отнасящи се *до важни налети*, които изглеждатъ насочени къмъ вжтрешността, трѣбва да бждатъ незабавно предавани отъ командуването на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията, която ги получава, въ разузнавателнитѣ центрове въ вжтрешността, съ които сж свързани.

Необходимостьта да се осигури при най-добри условия влизането въ действие на срѣдствата за Д.С.А. и прилагането на мѣркитѣ за лична защита изисква, щото продължителностьта на предаването на предупредителнитѣ сведения да бжде намалена до възможния строгъ минимумъ.

Това предаване се извършва обикновено по телефона; при все това, когато се касае до голѣми налети, сигурно заплашващи вжтрешността, то може да се извършва и по радио между известни разузнавателни центрове, снабдени съ безжични станции.

Въ всички случаи предаването се извършва въ видъ на „донесения" по следния начинъ:

118. *Телефонни донесения.* Тѣхното предаване има правото на *абсолютно първенство* по цѣлата обща телефонна мрежа.

Тѣ съдържатъ едно повикване, което се предшествува отъ формулата:

Първенство на Д.С.А., последвано отъ мѣстото и властьта, за която е предназначено донесението.

Примѣри:

„Първенство на Д.С.А. — Мецъ. — Разузнавателния центъръ на Д.С.А.".

„Първенство на Д.С.А. — Нанси — Въздушната отбрана".

„Първенство на Д.С.А. — Шалонъ — Армейската главна квартира".

И т. н..

Текстътъ на всички „донесения", изпращани направо отъ наблюдателнитѣ органи, които непосрѣдствено събиратъ сведенията, трѣбва да указва:

1) *името на органа, който изпраща;*

2) *часъ на предаването на „донесенията";*

3) *число и видъ на наблюденитѣ или чути хвърчила;*

4) *часътъ*, когато тия хвърчила сж *видени* или *чути;*

5) тѣхното *положение* по отношение на най-близкото *населено мѣсто* (Северъ, Югъ, Истокъ, Западъ, СИ. СЗ. ЮИ ЮЗ., безъ всѣкакви други указания);

6) *посока* на тѣхното движение (както въ п. 5.);

7) ако е възможно срѣдната имъ височина.

Примѣръ. Наблюдателенъ постъ Форбахъ 13 ч. 50 м.—3 разузнавателни аероплана, видени въ 13 ч. 48 м. На истокъ отъ Сарбрюкъ — посока на СИ. — Височина 5000 метра.

Ако „донесението" се предава отъ разузнавателенъ центъръ, текста освенъ това съдържа:

— означение на предаващия центъръ;

— часа на предаването.

Примѣръ. Разузнавателенъ центъръ Сарбругъ.—13 ч. 54 м. — Наблюдателния постъ Форбахъ — 13 ч. 48 м. — 3 разузнавателни аероплана. На истокъ отъ Сарбрюгъ — Посока С.И. — Височина 5000 м.

Радиотелеграфни донесения. Въ радиотелеграфнитѣ станции, принадлежащи къмъ общата мрежа, предаването на тия сведения се ползува отъ правото на абсолютно *първенство.*

Извикването предшествува предаването и се прави съобразно съ даденитѣ указания, а самото сведение има формулата и текста, указани (§ 116) за *„специалнитѣ донесения"*, предназначени за ловжийското въздухоплаване.

Всички сведения по радиото се повтарятъ два пжти отъ центъра, който изпраща; получаващиятъ центъръ отговаря съ „разбрахъ".

Всѣки разузнавателенъ центъръ, който е изпратилъ едно първо „донесение" за предупреждаване по поводъ на едно опредѣлено нахлуване, трѣбва да се стреми да държи получателитѣ на това „донесение" въ течение на положението на хвърчилата, за които е направилъ донесението. Той е длъженъ особено да ги предупреди, когато противникътъ изчезне, по начинъ щото даденитѣ заповѣди за тревога и изгасяне на свѣтлинитѣ да могатъ да бждатъ отмѣнени.

119. *Дневникъ на предупрежденията.* Всѣки органъ отъ въздушната наблюдателна служба и всѣки разузнавателенъ центъръ отъ Д.С.А. трѣбва да водятъ *дневникъ за предупрежденията,* въ който се вписватъ въ хронологически редъ всички изпратени и получени „донесения".

Тоя **дневникъ** има следнята форма:

Часъ на получаването или изпращането на донесението.	СЪДЪРЖАНИЕ НА ДОНЕСЕНИЯТА, ПОЛУЧЕНИ ИЛИ ИЗПРАТЕНИ.	Произходъ на донесението.	Назначение на донесението.	Забележка.
13 ч. 50 м.	Наблюдателенъ постъ Форбахъ. 3 разузнавателни самолети, видени въ 13 ч. 48 м. Източно отъ Сарбрюкъ. Посока СИ. Височина 5,000 м.	Форбахъ	Раз. центъръ Д.С.А. Сарбургъ	

Той се преглежда отъ различнитѣ органи на командуването презъ време на инспекционнитѣ имъ обиколки и позволява едновременно контролирането на наблюдателната и предупредителна служба, както и възстановяването, при нужда, историята на едно минало действие.

В. Осведомителни сведения.

120. Тия сведения, назначението на които е да освѣтляватъ командуването за вида, количеството и тактиката на въздушнитѣ срѣдства, употрѣбени отъ противника, въ всѣко отношение иматъ видъ, който да характеризира напълно и точно въздушната дейность на противника.

Тѣ се отнасятъ главно до вида, числото и задачитѣ на хвърчилата, тѣхнитѣ главни отличителни данни, следванитѣ пѫтища, дадени боеве, извършенитѣ бомбардирания, летения отъ всѣкакъвъ видъ и др.; тѣ сѫщо тъй се докосватъ и до дейностьта на П.В. артилерия и, евентуално, на прожекторитѣ на противника.

Тѣ се представляватъ на командуването въ видъ на писмени отчети, наречени *„Отчетъ на въздушната дейность на противника"* (вижъ приложение VII, образецъ за отчетъ на въздушната дейность на противника).

Съставлявани отъ командиритѣ на въздушната отбрана на уязвимитѣ пунктове и на частитѣ или тѣхнитѣ поддѣления, действуващи самостоятелно вънъ отъ уязвимитѣ пунктове, тия отчети се централизиратъ въ командиритѣ на групитѣ и позволяватъ, за всѣка група, да се състави единъ общъ отчетъ, предназначенъ за командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията (или за командира на Д.С.А. въ областьта).

Въ щаба на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията (или въ щаба на Д.С.А. въ областьта) отъ отчетитѣ на групитѣ се съставлява единъ общъ отчетъ за цѣлата зона на армията (или областьта), предназначенъ за Главнокомандуващия (или Министра).

Отчетитѣ за въздушната дѣйность на противника се съставятъ *два пѫти въ денонощието*: вечерь — за презъ деня и сутринь — за изтеклата нощь, отъ различнитѣ органи на командуването, натоварени съ тѣхното представляване. Тѣ се предаватъ съ най-бързи срѣдства (автомобили, мотоциклети), но ако обстоятелствата изискватъ това, тѣ могатъ да бѫдатъ предварително предадени по телефона въ видъ на отчетъ, който съдържа: число и видъ на виденитѣ и чути и съборени апарати, бомбардирани пунктове и приблизителното число на пустнатитѣ бомби.

Въ общата главна квартира (или въ щаба на Д.С.А. въ вѫтрешностьта) полученитѣ отчети отъ армиитѣ (или областитѣ) позволяватъ да се състави единъ *графикъ за въздушната дейность на противника,* отнасящъ се до цѣлия фронтъ (или за цѣлата зона на вѫтрешностьта) и съ помощьта на които командуването може точно да следи величината и мѣстото на въздушнитѣ усилия на противника.

Трудноститѣ, които се срещатъ при съставянето на отчетитѣ, произлизатъ обикновено при точното опредѣляне вида на хвърчилата и при опредѣляне на тѣхнитѣ задачи.

Нощемъ, тия сведения неизбѣжно сѫ по-неточни.

Денемъ, ако условията за наблюдение сѫ добри, тѣ трѣбва да бѫдатъ пълни и точни.

Познаването на типа на наблюдаванитѣ хвърчила се облегчава при нужда отъ използуването на *„Таблицитѣ за самолетнитѣ силуети"*. Що се отнася до единъ апаратъ отъ непознатъ до сега типъ, за него се споменува въ отчета, като за по-добро уяснение се прилага чертежъ или схема на силуета на тоя апаратъ при разни положения, формата и относителни пропорции на главнитѣ му части (крила, управление, тѣло), неговата скорость на различни височини, неговата повратливость при движение и пр.

Опредѣлянето *задачитѣ* на апаратитѣ, които сѫ наблюдени, е работа твърде деликатна. То може да бѫде направено обикновено само въ уязвимия пунктъ, групата или даже само въ армията или областьта, следъ съпоставянето на отче-

титѣ отъ подчиненитѣ ешелони и при условие, че тия отчети указватъ до колкото е възможно по-точно различнитѣ височини на наблюдателнитѣ хвърчила.

Всички сведения, събирани отъ Д.С.А. относително вида на неприятелскитѣ самолети, тѣхнитѣ задачи, тѣхното маневриране, могатъ да помогнатъ до известна степень за разкриването въздушната тактика на противника и следователно да облегчатъ по-сигуното противопоставяне на тая тактика. Тѣ, следователно, сж отъ значителна важность и трѣбва да се събиратъ достатъчно грижливо.

С. Сведения специално за нашитѣ самолети.

121. Тия сведения се предаватъ направо отъ частитѣ, които ги събиратъ, на нашитѣ самолети, летящи по съседство съ тѣхъ.

Тѣ иматъ за цель:

а) Въ зонитѣ, снабдени съ П. В. артилерия, да сигнализиратъ (чрезъ специална стрелба) на нашитѣ апарати присжтствието близко около тѣхъ на неприятелски самолети, които тѣ биха могли да не забележатъ;

b) Въ зонитѣ, лишени отъ П.В. артилерия, но снабдени съ наблюдателни постове, да показватъ на нашитѣ ловжийски апарати (съ помощьта на голѣми бѣли платнища въ видъ на стрела, които се разпъватъ на повръхностьта на земята) посоката, по която трѣбва да летятъ, за да срещнатъ неприятелскитѣ самолети, които тѣ иматъ за задача да атакуватъ.

c) Въ зонитѣ, снабдени съ прожектори, да указватъ нощемъ (съ помощьта на свѣтлиннитѣ лжчи) на заблуденитѣ наши апарати, при връщането имъ отъ налети, посоката къмъ най-близкото мѣсто за кацване.

Въ първия случай сведенията се предаватъ чрезъ повтарящи изстрели въ посока на противника, съгласно правилата на Инструкцията за стрелбата на П.В. артилерия (стрелба за сигнализиране).

Въ втория случай сигналнитѣ стрели — платнища се държатъ въ посока къмъ неприятелскитѣ хвърчила, докато тѣ се виждатъ, следъ което се поставятъ къмъ оная посока, кждето противникътъ е изчезналъ и се държатъ така, докато нашитѣ ловжийски апарати взематъ указаната посока.

Въ третия случай лжчътъ леко се наклонява спрѣмо хоризонта и се държи въ посока на най-близкото мѣсто за кацване, до като хвърчилата взематъ точна посока.

Насочването на снопа се извършва, само ако самолетътъ подаде сигналъ, че е *свой*, като изстреля една ракета отъ оня цвѣтъ, който е опредѣленъ за тоя день и ако, по искане отъ частьта, сигнализира съ прожектора буквата опредѣлена за цельта.

D. Специални сведения.

122. Подъ това наименование се разбиратъ всички сведения за въздушни нахлувания на противника въ тила и вжтрешностьта за спущане на лица, имащи за цель враждебни действия или шпионажъ; за размѣна на сигнали между неприятелскитѣ хвърчила или земни наблюдатели и шпиони, действуващи въ нашитѣ линии.

Събирането на тия сведения впрочемъ не принадлежи изключително на Д.С.А., но споредъ организацията и действието на нейната наблюдателна служба, Д.С.А. е въ състояние да получава (събира) и изпраща тия сведения при най-добри условия.

Що се отнася до кацването на неприятелски самолети и спущането отъ низколетящи подозрителни апарати на каквито и да е предмети, всички командири на части отъ Д.С.А., които опредѣлятъ, че наблюдаванитѣ или указани апарати сж неприятелски или подозрителни, известяватъ за това по телефона най-близката мѣстна власть, както и щаба на армията, етапната дирекция или щаба на областьта, като се отнасятъ до 2-о бюро-разузнаване. Донесението, следъ това, се допълва съ единъ подробенъ писменъ отчетъ, изпратенъ до сжщитѣ власти и до командира на въздушнитѣ сили въ армията.

Свѣтлиннитѣ сигнали, размѣнявани между неприятелскитѣ хвърчила и земята, както и тия, които се изпращатъ отъ неприятелскитѣ земни наблюдатели, грижливо се наблюдаватъ отъ частитѣ на Д.С.А. Тия наблюдения трѣбва да бждатъ указани въ писменитѣ отчети, изпращани въ разузнавателното (2-о) бюро на щаба на армията, въ етапната дирекция и областьта, както и на командира на въздушнитѣ сили въ армията.

Глава V.

ВРЪЗКИ И ПРЕДАВАНЕ ВЪ Д.С.А.

I. Нуждитѣ на Д.С.А.

123. По общо правило, всички елементи на Д.С.А. трѣбва да бждатъ въ връзка

— съ командуването, на което тѣ непосрѣдствено сж подчинени;

— съ елементитѣ отъ Д.С.А. тѣмъ подчинени или съ които тѣ работятъ съвмѣстно (части отъ П.В. артилерия, прожектори, наблюдение, предупреждение и пр.).

— съ елементитѣ отъ въздушнитѣ сили, назначени за съвмѣстно съ тѣхъ действие.

Свръхъ това, за елементитѣ отъ П.В. артилерия отъ преднята зона:

— съ артилерийскитѣ противобатарейни групи въ своя секторъ;

— съ наблюдателнитѣ балони, които тѣ иматъ за задача да предупреждаватъ или защищаватъ.

Освенъ това, всички части и поддѣления на Д.С.А. изискватъ за тѣхно собствено действие вжтрешна свръзка, подробноститѣ на която сж указани въ строевитѣ правилници на разнитѣ специални срѣдства за Д.С.А.

II. Необходими свръзки.

124. За да се удовлетворятъ изброенитѣ нужди (освенъ тия за вжтрешното действие на частитѣ), Д.С.А. иска устройство на следнитѣ връзки:

1. Въ армиитѣ.

125. *а*) Между *командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията* и

— съответнитѣ командири на *групи отъ Д.С.А.* въ армията;

— разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. въ армията и най-близкитѣ центрове на съседнитѣ области;

— бригадитѣ, полковетѣ и групитѣ отъ въздушнитѣ сили, принадлежащи или придадени на армията;

— командиритѣ на въздушнитѣ сили и Д.С.А. на съседнитѣ армии и командиритѣ на Д.С.А. на съседнитѣ области.

в) Между *командиритѣ на всѣка група отъ Д.С.А.* и

— командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията (упомената вече въ т. *а.*);

— респективнитѣ командири на въздушната отбрана въ уязвимитѣ пунктове, разположени въ зоната на групата;

— командиритѣ на частитѣ и поддѣленията на групата, действуваши самостоятелно, вънъ отъ уязвимия пунктъ;

— „разузнавателнитѣ центрове“ на Д.С.А. на групата и най-близкитѣ разузнавателни центрове на съседнитѣ групи;

— областната служба по изгасяне на свѣтлинитѣ;

— командиритѣ на съседнитѣ групи (включително и тия отъ вжтрешностьта — за групитѣ отъ армейския тилъ);

— елементитѣ отъ въздухоплаването, назначени да действуватъ съвмѣстно съ частитѣ отъ Д.С.А. въ сектора;

— най-близкия метеорологиченъ постъ.

Освенъ това въ преднитѣ групи на Д.С.А. трѣбва да бжде устроена свръзка съ

— противобатарейната артилерийска група въ сектора;

и, *евентуално*, когато сектора е поставенъ временно въ разпореждането на една голѣма единица, съ:

— командира на голѣмата единица, къмъ която е придаденъ.

с) Между *командиритѣ на Д.С.А. въ уязвимитѣ пунктове* и

— командира на групата отъ Д.С.А. (упомената вече);

— частитѣ отъ разнитѣ специалности на Д.С.А., участвуващи въ отбраната на уязвимия пунктъ (или съ командиритѣ на всѣка подгрупа, въ случай че уязвимия пунктъ е обширенъ и частитѣ сж раздѣлени на подгрупи);

— най-близкия разузнавателенъ центъръ на Д.С.А.

— съседнитѣ уязвими пунктове и частитѣ отъ Д.С.А., действуващи изолирано близко до уязвимия пунктъ;

— елементитѣ отъ въздушнитѣ сили, назначени да участвуватъ въ въздушната отбрана на уязвимия пунктъ;

— мѣстнитѣ военни и граждански власти;

— съ мѣстнитѣ органи, натоварени да подаватъ сигналитѣ за тревога и за свършването ѝ;

— съ учрежденията отъ особена важность, които трѣбва да бждатъ предупредени най-напредъ: фабрики, гари, болници училища и т. н. (разположени въ зоната на уязвимия пунктъ),

d) Между *частитѣ и поддѣленията на Д.С.А.* и

1) частитѣ отъ близката отбрана на уязвимия пунктъ и

— командира на въздушната отбрана на уязвимия пунктъ (упомената вече) или командира на подгрупата (когато отбраната е организирана на подгрупи);

— съседнитѣ части отъ Д.С.А.;

— органитѣ отъ наблюдателната служба, разположени наблизо.

2) Части, действуващи изолирано вънъ отъ уязвимия пунктъ и

— командира на групата отъ Д.С.А. (упоменати вече);

— командира на отбраната на съседния уязвимъ пунктъ (упоменати вече);

— най-близкиятъ разузнавателенъ центъръ отъ Д.С.А.

— части и поддѣления отъ Д.С.А., действуващи изолирано по съседство;

— елементи отъ въздушнитѣ сили, назначени за съвмѣстно съ тѣхъ действие.

Въ повече, *въ преднята зона* трѣбва да бжде устроена връзка между подвижнитѣ П.В. батареи и

— наблюдателнитѣ балони, защищавани отъ тѣхъ;

— противобатарейнитѣ артилерийски части въ зоната на тѣхното разположение.

е) Между *разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. и*

— командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията (спомената вече).

— групата отъ Д.С.А., къмъ която сж придадени, органитѣ за въздушното наблюдение, уязвимитѣ пунктове и изоли-

рано действуващи части, действуващи въ съседство съ тѣхъ, областната служба по изгасяне на свѣтлинитѣ;

— най-близкитѣ разузнавателни центрове (включително и тия отъ вжтрешностьта—за центроветѣ отъ армейскиятъ тилъ); освенъ това, *всичкитѣ разузнавателни центрове отъ предната зона* трѣбва да бждатъ свързани съ

— бригадитѣ, полковетѣ или групитѣ отъ въздушнитѣ сили, принадлежащи на армията или придадени ней;

— въздушнитѣ сили на армейскитѣ корпуси (и евентуално дивиизитѣ).

2. Въ вжтрешностьта.

126 а) *Между командира на Д.С.А. въ областьта и*

— командира на областьта;

— респективнитѣ командири на групи отъ Д.С.А. въ областьта;

— разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. въ областьта и най-близкитѣ центрове на съседнитѣ области (и армии);

— елементитѣ отъ въздушнитѣ сили *евентуално* дадени въ разпореждане на областьта;

— командиритѣ на въздушнитѣ сили и Д.С.А. и командиритѣ на Д.С.А. въ съседнитѣ армии и области.

b) Между *командиритѣ на всѣка отъ групитѣ на Д.С.А. и*

— командира на Д.С.А. въ областьта (упоменати вече);

— респективнитѣ командири на въздушната отбрана въ уязвимитѣ пунктове, разположени въ зоната на групата;

— командиритѣ на частитѣ и поддѣленията отъ групата, действуващи изолирано, и вънъ отъ уязвимитѣ пунктове;

— разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. на групата и най-близкитѣ центрове на съседнитѣ групи;

— областната служба по изгасяне на свѣтлинитѣ;

— командиритѣ на съседнитѣ групи отъ Д.С.А. (включително и тия на армиитѣ, за групитѣ, които сж въ контактъ съ армейскитѣ зони);

— най-близкия метеорологиченъ постъ;

— *евентуално*, частитѣ отъ въздухоплаването, назначени да действуватъ съгласувано съ частитѣ отъ Д.С.А. на групата.

c) Между *командиритѣ на въздушната отбрана на всѣки отъ уязвимитѣ пунктове и,*

както въ армиитѣ (§ 125 т. *c*.)

d) Между *всички части и поддѣления на Д.С.А. и,*

както въ арминтѣ (§ 125 т. *d*)

e) Между *всѣки разузнавателелень центъръ и*

— командира на областьта;

— командира на Д.С.А. въ областьта (споменати вече);

— групата отъ Д.С.А., къмъ която центъра принадлежи; органитѣ на наблюдението, уязвимитѣ пунктове и изолирано действуващи части, разположени по съседство;

— областната служба по изгасяне на свѣтлинитѣ, най-близкитѣ разузнавателни центрове (включени и тия на армиитѣ за центроветѣ, разположени близко до армиитѣ);

— *евентуално*, елементитѣ отъ въздухоплаването, дадени въ разпореждане на областьта.

III. Срѣдства за връзка.

127. Тия срѣдства биватъ:

— телефонни линии;

— радиотелеграфни линии.

Известно число отъ тия линии сж *специални* за изключително използуване отъ Д.С.А.,—останалитѣ принадлежатъ къмъ общата свързъчна мрежа.

Специалнитѣ линии сж опрѣделени преимуществено за предаване на *„сведенията за предупреждаване"*; тѣхното число и видъ, зависящи отъ мѣстнитѣ условия, се опредѣлятъ, въ момента на нуждата, отъ командуването.

Тѣ се състоятъ главно:

а) Въ всѣка армия.

Отъ *една радиотелеграфна линия на Д.С.А., свързваща помежду* имъ: [1]) преднитѣ разузнавателни центрове на Д.С.А., армейското ловжийско въздухоплаване (и, евентуално, даденитѣ въ разпореждане на армията ловжийски сили), командири на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията, единъ или нѣколко отъ най-важнитѣ уязвими пунктове въ армията.

б) Въ всѣка армия и область.

Една *телефонна мрежа на Д.С.А., свързваща помежду имъ*: наблюдателнитѣ органи, разузнавателнитѣ центрове на Д.С.А. и уязвимитѣ пунктове на армията или областьта.

При употрѣблението на общата свързъчна мрежа, Д.С.А. трѣбва да се ржководи отъ правилата и нарежданията относително използуването на тая мрежа. Изключение, обаче, се прави за *предупредителнитѣ сведения*, предаването на които въ случая се ползува отъ правото на *абсолютно първенство* предъ всички други донесения и сведения, предавани по сжщитѣ линии.

---

[1]) Наименованията за извикване на постоветѣ отъ радиовръзката, колко и особеноститѣ на работата; дължина на вълната, тона, мощностьта и пр. се опредѣлятъ отъ командиритѣ въ заповѣдьта за връзкитѣ.

ПРИЛОЖЕНИЯ

къмъ

Французския

ВРЕМЕНЕНЪ ПРАВИЛНИКЪ

за

ДЕЙСТВИЯТА на ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ.

Часть II.

ВЪЗДУШНИТѢ СИЛИ въ БОЯ.

Книга IV.

О Т В Р А Н А С Р Е Щ У

Х В Ъ Р Ч И Л А

1925 г.

—::§::—

46

Зони за действие въ плоскостьта на стрелбата на различнитѣ п.в. орждия.

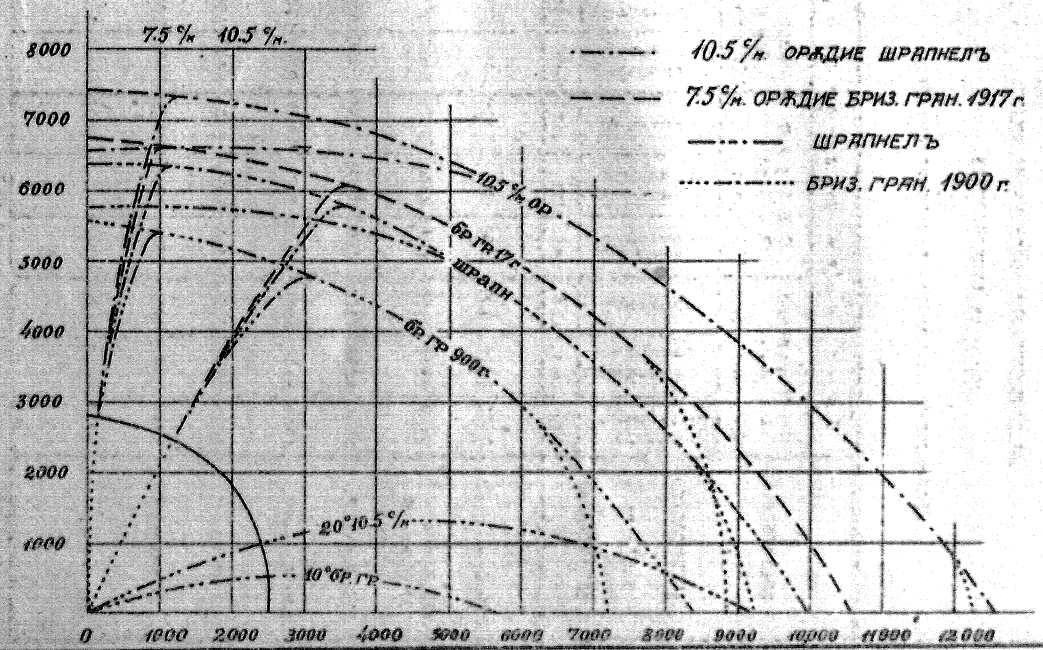

Приложение I.

ПРИЛОЖЕНИЕ II.

ТАБЛИЦА

за теоритичната далечина на дейст-
вието на ПРОЖЕКТОРИТЕ.

/Наблюдение на целитѣ съ невъоръжено око/.

ОЗНАЧЕНИЕ на МАТЕРИЯЛНАТА ЧАСТЬ на ПРОЖЕКТОРА.	Състояние на атмосферата.								
	Слабо мъгливо $\alpha = 0{\cdot}64$ 40% презъ годин.			Срѣдно $\alpha = 0{\cdot}90$ 50% презъ годин.			Много ясно $\alpha = 0{\cdot}96$ 10% презъ годин.		
	Тъменъ самолетъ.	Свѣтълъ самолетъ.	Цепелинъ.	Тъменъ самолетъ.	Свѣтълъ самолетъ.	Цепелинъ.	Тъменъ самолетъ.	Свѣтълъ самолетъ.	Цепелинъ.
	мет.	мет.	мет.	мет.	мет.	мет.	мет.	мет.	мет.
120 ——— см.	2300	2400	2900	4000	4500	5300	4900	5700	7000
120 Бреге 150 Харпе Т.	2500	2500	3000	4100	4600	5500	5100	5900	7500
150 Харпе Р.	2500	2600	3100	4500	5000	6000	5600	6500	8000
200 Харпе.....	3200	3300	3850	6500	7000	8500	9000	10000	12500
90 Sperry....	2500	2600	3100	4500	5000	6000	5600	6500	8000
120 Sperry....	2900	3000	3500	5300	6000	7000	7000	8000	10100
150 Sperry....	3100	3250	3700	6000	6700	8000	8000	9000	11500

ЗАБЕЛЕЖКА. α е коефициентъ за прозрачность на въздуха.

ПРИЛОЖЕНИЕ III.

ПРИМѢРЪ за РАЗВРЪЩАНЕ

на едно 7'5 см. П.В. арт.отдѣление на ремаркета.

/Бриз.гр.1917 г./ Мащабъ 1:250,000.

Височина 4000 м.

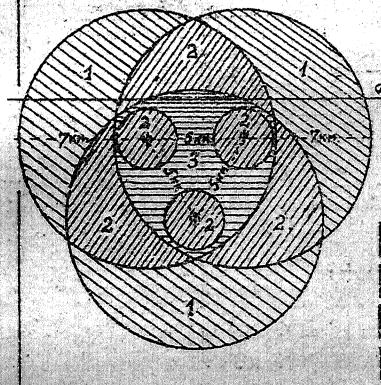

/Бриз.гр.1917 г./ Мащабъ 1:250,000

Височина 5000 м.

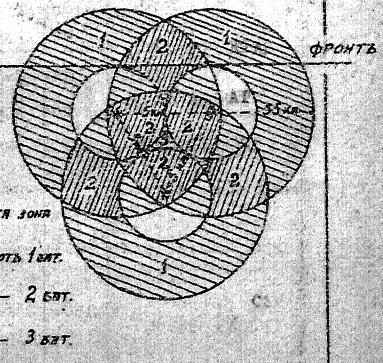

ЗАБЕЛЕЖКА. Когато отдѣлението е 7'5 см.автомобилно, гъстотата на огъня се намалява по причина на съществуването на мъртавъ хоризонталенъ секторъ отъ 120°.

ПРИЛОЖЕНИЕ IV.

ПРИМѢРЪ за РАЗВРѢЩАНЕ
на

1. Група отъ 2 прожекторни взвода

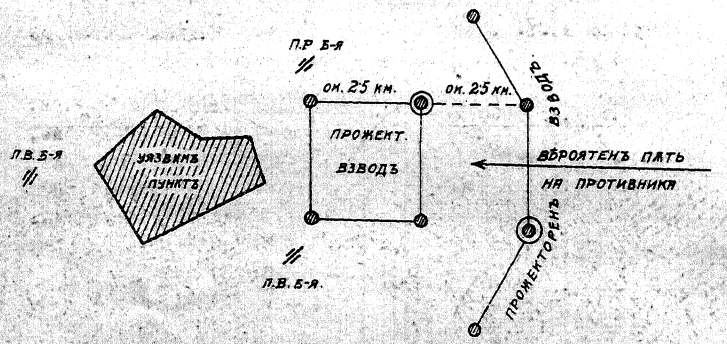

2. Група отъ 3 прожекторни взвода.

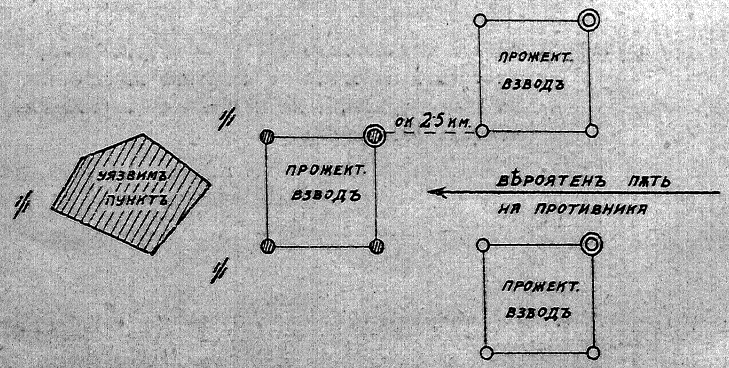

ПРИЛОЖЕНИЕ V.

ПРИМѢРИ за РАЗПОЛАГАНЕ
на ОТДАЛЕЧЕНА ВЪЗДУШНА ОТБРАНА.

1. Зона за действие на едно 7·5 см.реморкирано П.В. отдѣление разположено въ трихгѣлникъ съ основа 3 клм. и страни 5 клм. на височина 3000 м

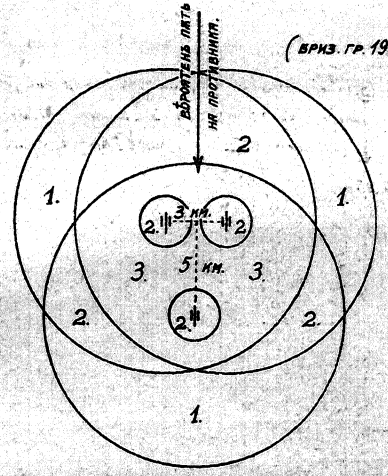

ЗАБѢЛѢЖКА. При 7·5 см. автомобилно отдѣление, срѣднята гѫстота на огъня е по-малка по причина на мъртвия хоризонталенъ секторъ отъ 120°.

2. Развръщане на 7·5 см.реморкирано П.В.отдѣление действуваще съвмѣстно съ 3 прожекторни 120 см.взвода.

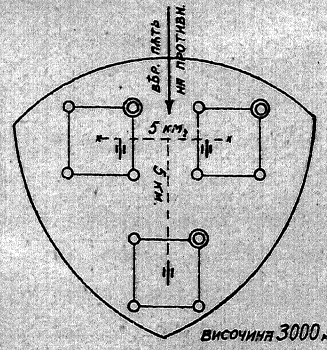

Мащабъ 1:333,333.

ЗАБѢЛѢЖКА – скща.

3. ПРИМѢРЪ за РАЗВРѢЩАНЕ на една ПРОЖЕКТОРНА 120 см. рота /арм.типъ – 6 взвода/, действуваща съвмѣстно съ едно ято отъ нощното ловджийско въздухоплаване.

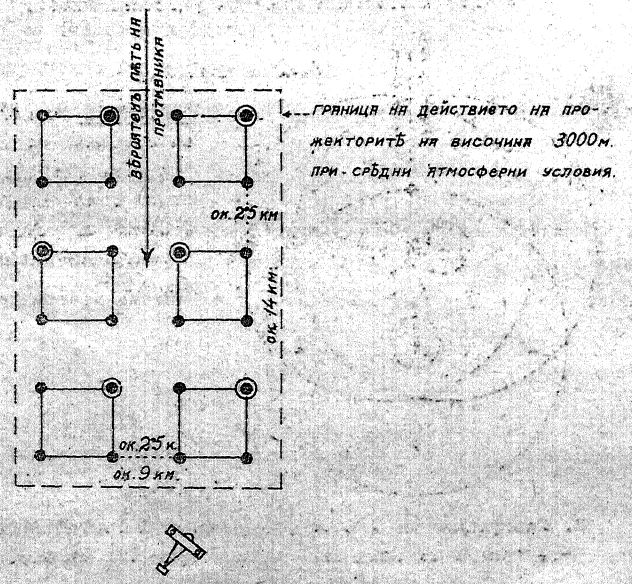

ПРИЛОЖЕНИЕ VI.

ПРИМѢРЪ
— за —
РАЗВРѢЩАНЕ на ДВА БАЛОННИ ВЗВОДА.

При несигурностьта, съ която се опредѣля вѣроятния пѫть на противника, полезно е да се дава на преградата съ балони, вѣнъ отъ уязвимия пунктъ, по-голѣма широчина отколкото въ случая, когато тая преграда се устройва по пѫтя на бомбардировъчното въздухоплаване.

Всѣки взводъ се развръща въ една линия; разстоянията между точкитѣ на издигането на балонитѣ съ около 500 м. за балонитѣ N употрѣбени по единично, и 800 м. за балонитѣ N и NN употрѣбени въ двойки; споредъ случая, взвода прегражда фронтъ 4500 или 7200 метра.

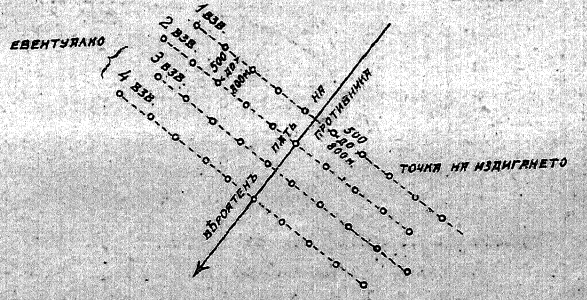

Два взвода се разполагатъ въ дѣлбочина върху два успоредни линии, отдалечени на 500 до 800 метра, перпендикулярно и симетрично на вѣроятния пѫть на противника; балонитѣ отъ втората линия – между тия отъ първата.

По общо правило балонитѣ се поставятъ въ двойки така, щото една група отъ 2 взвода прегражда фронтъ около 7000 м.

Ако се употрѣбятъ повече отъ 2 взвода за далечна отбрана, тѣ се използуватъ не за увеличаване фронта на преградата, а за увеличаване на дѣлбочината ѝ. За допълнителнитѣ взводове се запазва шахматното разположение.

ПРИЛОЖЕНИЕ VII.

СЪСТАВЯНЕ на ОТЧЕТИТѢ
за ВЪЗДУШНАТА ДЕЙНОСТЬ на ПРОТИВНИКА.

ОБЩИ УКАЗАНИЯ за СЪСТАВЯНЕТО на ОТЧЕТИТѢ
за ВЪЗДУШНАТА ДЕЙНОСТЬ на ПРОТИВНИКА.

1. Условни означения.

Даденитѣ по-долу условни знаци трѣбва да се употрѣбяватъ, като изключватъ всички други.

а/ Пхтища следвани отъ противника.

Всѣко означаване на пхтя се образува отъ една непрекъсната линия съ цвѣтъ, споредъ видътъ на хвърчилото; въ началото на тая линия се означава номера въ хронологиченъ редъ, часътъ когато противника е виденъ или чутъ; ако е възможно означава се и срѣднята височина на летението; стрелката на края на линията означава посоката на летението.

ПРИМѢРЪ.

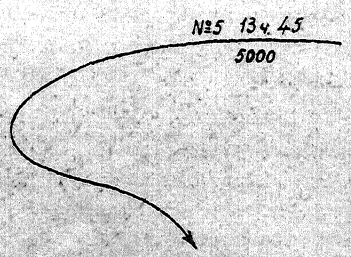

Трѣбва да се употрѣбяватъ следнитѣ цвѣтове:

Червенъ – Ловкийски самолетъ.
Синъ – Разузнавателенъ /регулирувадъ стрелбата/.
Моравъ – Бомбардировачен.
Зеленъ – Дирижабли.
Черъ – Непознатъ типъ.

б/ Мѣста на части и органи за командуване.

Щабъ на въздушнитѣ сили и Д.С.А. въ армията или Щабъ на Д.С.А.въ областьта..... Д.С.А.

Командно мѣсто на група Д.С.А. .....

Командно мѣсто на група Д.С.А. заедно съ разузнавателенъ центъръ..... С.Р.

Командно мѣсто на П.В.отдѣление.....

7'5 см. автомобилна батарея.....

7'5 см. реморкирана батарея.....

7'5 см. батарея на платформи.....

10'5 см.батарея на платформи.....

Прожекторъ водачъ.....

Прожекторъ придружавадъ.....

Прожекторенъ взводъ.....

Картечна група.....
/Числото на вертикалнитѣ чертички означава числото на картечницитѣ въ групата/.

Заградителенъ балонъ.....

Балоненъ взводъ..... Крайни балони на преградата.

Уязвимъ пунктъ или зона за специална защита...

2. К а р т и .

За да се увеличи нагледностьта при възстановяването на извършенитѣ налети и съ поставянето на отчетитѣ отъ различнитѣ органи отъ Д.С.А., тия отчети се правятъ върху:

Карта съ мащабъ 1:80,000.

Отъ наблюдателнитѣ постове;
отъ П.В.батареи и отдѣления;
отъ прожекторнитѣ взводове и роти;
отъ балоннитѣ взводове и роти;
отъ картечнитѣ групи;
отъ командиритѣ на „преднитѣ групи" отъ Д.С.А.

Върху карта 1:200,000.

Отъ командиритѣ на „заднитѣ групи" отъ Д.С.А.
отъ командира на въздушнитѣ сили и Д.С.А.въ армията и командира на Д.С.А.въ областьта.

---:---

ОБРАЗЕЦЪ за ОТЧЕТЪ

за ВЪЗДУШНАТА ДЕЙНОСТЬ на ПРОТИВНИКА на ЕДНА 7'5 см.

АВТОМОБИЛНА П.В.БАТАРЕЯ.

....полкъ отъ Д.С.А.
...7'5 см.автомобил.
отдѣление.
....батарея.

ОТЧЕТЪ за ВЪЗДУШНАТА ДЕЙНОСТЬ на ПРОТИВНИКА и СТРЕЛБИТѢ.

За презъ деня / презъ нощьта

..... 19...г.

1. Заемани позиции.

Първа позиция.... { Отъ....ч.до....часа
Позиция за стрелба – Точка на 500 м. южно отъ кръстопѫтя АВ и СД.
Отдалечения постъ на далекомѣра – 200 м. източно отъ северния изходъ на село-то С.

Втора позиция.... { .....
.....

Трета позиция.... { .....
.....

II. Число на изстрелянитѣ снаряди.

.....

III. Атмосферно състояние.

Сутриньта: ясно време, добра видимость.
Презъ деня: облачно отъ 15 ч., добра видимость на височини по-малки отъ 3500 м.
Вечерьта: Вали отъ 17 ч.
Нощьта : непрекѫснато вали.

IV. Общо впечатление върху въздушната дейность на противника.

Слаба дейность. Ловджийското въздухоплаване пасивно.
Единъ разузнавателенъ апаратъ сваленъ отъ батареята въ 16 ч.05 м.

V. КАРТА на ПѪТИЩАТА СЛЕДВАНИ отъ НЕПРИЯТЕЛСКИТѢ ХВЪРЧИЛА.

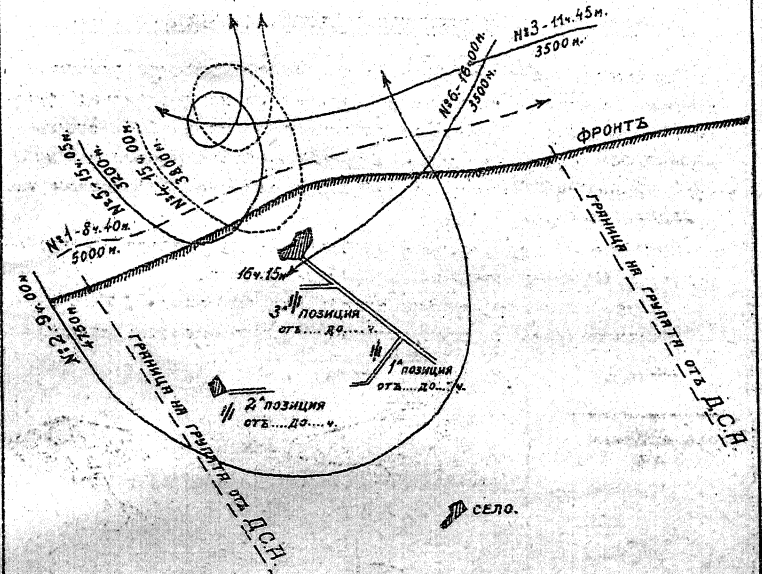

VI. ОТЧЕТЪ за ИЗВЪРШЕНИТѢ СТРЕЛБИ.

№ на пѫтя	Цели: ОЗНАЧЕНИЕ.	Мѣрникъ: Най-голѣмъ	Мѣрникъ: Най-малькъ	Изстреляни снаряди: 30/55.	Изстреляни снаряди: Бр.гр. 1917 г.	Изстреляни снаряди: Очертателни.	ЗАБЕЛЕЖКА.
1 8 ч. 40 мин.	Патрулъ отъ 5 ловжийски биплана /Фокеръ Д.7/. Срѣдня височина: 5000 м.	5500	5500		24	–	Патрула се движи надлъжъ по фронта запазвайки следния строй
2 9 ч.	Разузнавателенъ бипланъ /Кумплеръ С.5/ Срѣдня височина 4300 м.	6500	4500	–	48	–	Самолета, стѣсненъ отъ стрелбата, направи полукрѫгъ и премина своитѣ линии слизайки надолу.
	И т. н.						
	Всичко...	–	–	–	156	–	

VII. РАЗНИ С В Е Д Е Н И Я.

1. НЕПРИЯТЕЛСКО ВЪЗДУХОПЛАВАНЕ.

Самолета виденъ въ 11 ч.45 м. не можа да бъде познатъ; неговия моделъ се отличава отъ всички познати до сега; самолета къмъ който най-вече се доближава е Фокеръ Д 7. Внимателното му наблюдение добре извършено, благодарение на добрата видимость, позволи да се забележатъ следнитѣ негови характерни белези:

Собствената му скоростъ измѣрена съ тахиметъръ /3 измѣрвания/ е 55 м. въ секунда на 3500 м.височина.

Крила и тѣло съ размѣри аналогични на Фокеръ Д 7.

Горнитѣ крила съ хоризонтално V /стрелковидна форма/.

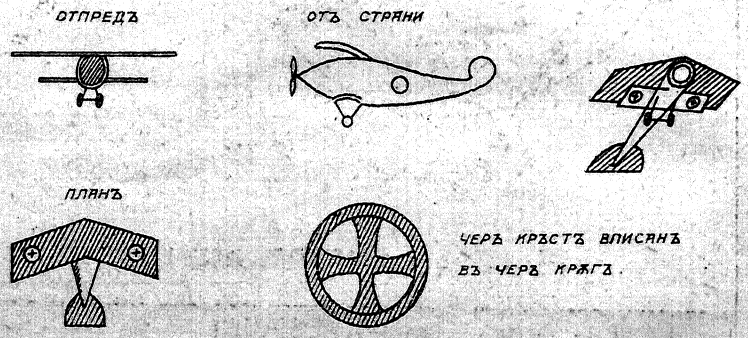

Долни крила малки.

Нѣма подпорки /мачти/.

Тѣлото въ хоризонталенъ планъ заострено.

Хоризонталното кормило въ видъ на широка и закръглена лопата.

Вертикалното кормило въ форма на запетая съ малки размѣри

Малки черни кръстове изглеждатъ вписани въ черни кръгове по срѣдата на тѣлото.

Апарата,който маневрира съ голѣма гъвкавость, изглежда да е ловжийски едномѣстникъ.

2. ПРОТИВОВЪЗДУШНА АРТИЛЕРИЯ на ПРОТИВНИКА.

П.В.артилерия продължава да бъде твърде активна въ посока на Х; единъ патрулъ отъ 2 Спада, придружаващи единъ Бреге бѣ обстреляни твърде енергично въ момента,когато достигна посока У. 43 пръскания отъ 10 см.калибъръ,които изглежда да произлизатъ отъ една стрелба съ бризантни снаряди,бѣха видени отъ 12 ч.30 м. до 12 ч.32 минути.

Стрелбата се води съ урагани отъ по 4 изстрела, които се пръскатъ почти едновременно.

На връщане самолетитѣ бѣха обстреляни само съ 12 изстрела съ урагани отъ по 2 /вѣроятно 7·5 см./ въ посока на ....

.....193..г. .....

Капитанъ - Командиръ на 8.батарея.

СЛЕДВАТЪ подобни ОБРАЗЦИ за ОТЧЕТИТѢ на командира на ПРЕДНА ГРУПА отъ Д.С.А. и на ЩАБА на ВЪЗДУХОПЛАВАНЕТО и Д.С.А. въ ЕДНА АРМИЯ

ОБРАЗЕЦЪ за Г Р А Ф И К Ъ

за ВЪЗДУШНАТА ДЕЙНОСТЬ на ПРОТИВНИКА, съставенъ отъ ОБЩИЯ ИНСПЕКТОРЪ на ВЪЗДУХОПЛАВАНЕТО въ ГЛАВНАТА КВАРТИРА.

Г Р А Ф И К Ъ

за въздушната дейность на противника презъ деня на.....193..г.

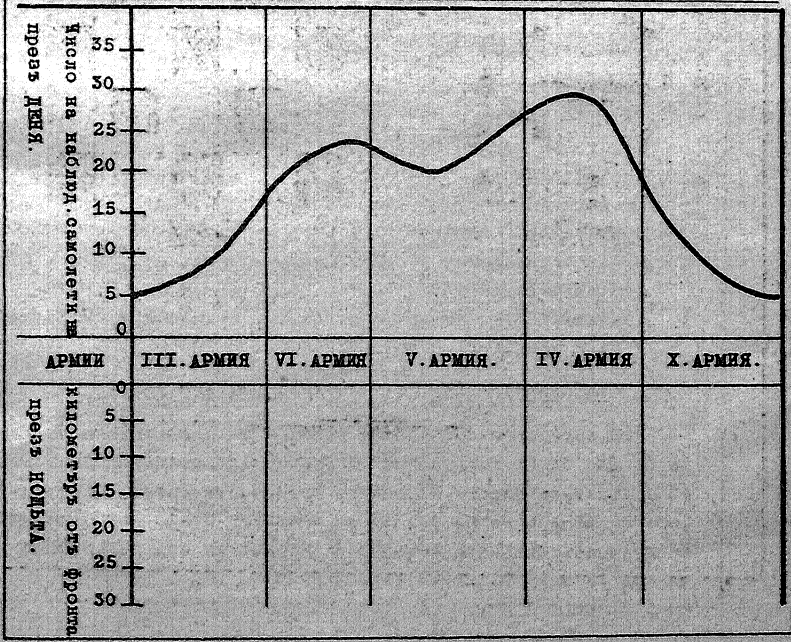

ПРИЛОЖЕНИЕ VIII.

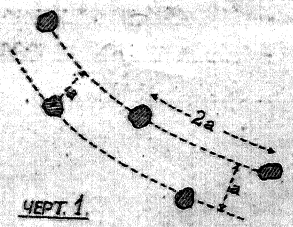

ЧЕРТ. 1.

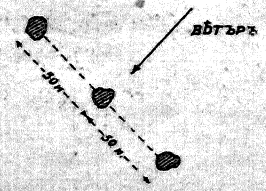

ЧЕРТ. 3.

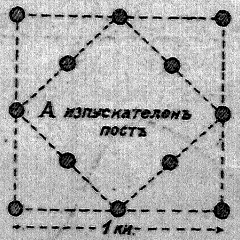

ЧЕРТ. 2.

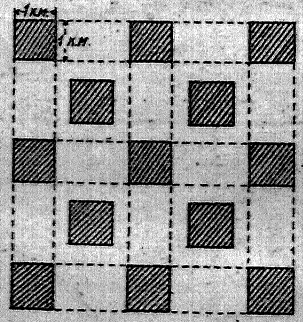

ЧЕРТ. 4.